

Møte fredag den 14. juni kl. 11.30

President: Å g o t V a l l e

D a g s o r d e n (nr. 36):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler (Innst. O. nr. 71 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 69 (2001-2002))
2. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting (Innst. O. nr. 77 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 70 (2001-2002))
3. Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag frå stortingsrepresentantane Sigvald Oppebøen Hansen, Per Sandberg, Karin Andersen og Magnhild Meltveit Kleppa om forslag til mellombels lov om overgangsreglar i lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering (Innst. O. nr. 73 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:135 (2001-2002))
4. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag og lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) (Innst. O. nr. 75 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 63 (2001-2002))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven) (Innst. O. nr. 81 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 45 (2001-2002) unntatt regler som spesielt gjelder valg til Stortinget m.m.)
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Inge Lønning og Ågot Valle om endring i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. O. nr. 78 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:140 (2001-2002))
7. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endring i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. (Innst. O. nr. 79 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 88 (2001-2002))
8. Referat

S a k n r . 1

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler (Innst. O. nr. 71 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 69 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden

blir begrenset til 10 minutter til Høyre og 5 minutter for hver av de øvrige gruppene.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arne Lyngstad (KrF) (ordfører for saken): Stortinget vedtok i fjor Kvalitetsreform av høyere utdanning. Den har bl.a. som mål å gi bedre studiekvalitet. Reformen skal gi institusjonene større frihet, men også mer ansvar for strategisk styring og bedre ressursutnyttelse.

Odelstinget har tidligere i vår vedtatt endringer i universitets- og høyskoleloven for å følge opp Kvalitetsreformen. Nå kommer også lovrevisjonen og et nytt navn på privathøyskoleloven som et ledd i den samme prosess. Stortinget har tidligere vedtatt å få en felles lov, og dagens behandling er et skritt mot en harmonisering av lovgivningen for høyere utdanning.

De private høyskolene hører naturlig hjemme i et helhetlig utdannings- og forskningssystem. Flertallet i komiteen mener det må sikres likeverd i behandlingen av offentlige og private utdanningstilbud som oppfyller klare kvalitetskrav.

Regjeringens forslag har i komitehøringen fått bred tilslutning, og innstillingen til vedtak i dag er identisk med deres forslag. Den viktigste endringen i Regjeringens forslag er akkreditering av private høyskoler. Med en slik ordning vil private høyskoler kunne få godkjenning av institusjonen som sådan, og ikke bare godkjenning av enkeltstudier som i dag. Kriteriene for akkreditering skal være de samme som for statlige institusjoner og gjennomføres av samme akkrediteringsorgan, NOKU. Flertallet mener et slikt system med institusjonsakkreditering forenkler arbeidet med godkjenning av studier og gir institusjonene selv mer egenforvaltning innenfor kvalitetssikrede rammer fra akkrediteringsorganet. NOKU kan også gi eksamensrett og statstilskudd for enkeltstudier.

Den andre viktige endringen gjelder lovfestede rettigheter og plikter for studentene ved private høyskoler. Styret får nå ansvar for både ytre fysiske forhold og for måten institusjonen organiserer sin undervisning og veiledningstjeneste på. Hensikten med endringen er å sikre likhet med statlige høyere utdanningsinstitusjoner. Et flertall mener det er positivt at studenter ved private høyskoler nå får lovfestede rettigheter og plikter på linje med statlige høyere utdanningsinstitusjoner. Dette flertallet forventer å gjøre gjeldende i privathøyskoleloven de nye reglene i universitets- og høyskoleloven når det gjelder studenters arbeidsmiljø m.m., men forutsetter at disse reglene følges opp av de private høyskolene. Inntil en ny felles lov er på plass, legger flertallet, regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, til grunn at de private høyskolene følger opp intensjonene i bestemmelsene om studentenes læringsmiljø, som Odelstinget vedtok i

Innst. O. nr. 58. Videre legger det samme flertall til grunn at et uavhengig tilsyn også fører tilsyn med studentenes læringsmiljø i de private høyskolene.

Et mindretall i komiteen, Arbeiderpartiet og SV, ønsker å øke de ansattes og studentenes representasjon i styrene for de private høyskolene. Et flertall, deriblant Kristelig Folkeparti, mener en slik endring i loven bør vurderes i en helhetlig sammenheng knyttet til forholdet mellom rettigheter og plikter for de private høyskolene. Det får Odelstinget anledning til når forslaget til felles lov for statlige og private høyskoler kommer til behandling. Det er viktig å peke på at loven viderefører bestemmelsen om at eier har styringsmulighet for sin virksomhet.

Under høringene i komiteen har de private høyskolene uttrykt bekymring for at behandlingen i departementet av søknader om nye studietilbud skal trekke ut i tid. Flertallet i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet, mener det på bakgrunn av forskriftsendringene er mulig å effektivisere saksbehandlingen, og ber departementet prioritere privathøyskolesakene. Videre vil vi vise imøtekommenhet i forhold til søknader fra institusjoner med doktorgrad når disse er innenfor godkjent fagområde. Dette er viktig for å sikre samtidig innføring av ny gradsstruktur i privat og offentlig sektor. Jeg vil be statsråden bekrefte at departementet vil sette av nødvendige ressurser og utøve smidighet slik at dette kan oppfylles.

Ellers foreslår Fremskrittspartiet at private høyskoler som har rett til gradsutstedelse, eller som gir yrkesutdanning, blir institusjonsakkrediterte høyskoler. Kristelig Folkeparti kan ikke støtte dette, fordi vi mener det vil være galt å foregripe NOKUs arbeid med institusjonsakkreditering. En slik akkreditering må også gå inn institusjonsakkreditering. En slik akkreditering må også gå inn på høyskolenes kvalitetssystem og læringsmiljø, noe dagens ordning med eksamensrett og gradstildeling ikke har tatt høyde for.

Komiteen drøfter også prinsippene for finansiering av private skoler. Det har ikke dannet seg noe samlet flertall for en spesiell modell. For Kristelig Folkepartis vedkommende vil jeg bare peke på at Regjeringen varsler et forslag i statsbudsjettet for 2003, og at Regjeringen legger til grunn flertallets prinsipper i Budsjett-innst. S. nr. 12 for 2001-2002. Det er jeg tilfreds med.

Jeg konstaterer at Regjeringen har lagt fram et lovforslag som samler bred støtte, og vil anbefale innstillingen fra komiteen.

Eva M. Nielsen (A): Arbeiderpartiet har støttet at man i større grad skal likestille private og offentlige tilbud i høyere utdanning, og støtter også at det etter hvert skal bli en felles lov for sektoren. Disse lovendringene vil gi større grad av likestilling mellom private og offentlige høyskoler, men også større ansvar til de private høyskolene. Når vi nå får en ordning med akkreditering, representerer det en ny og mer generell godkjenningsordning som jeg håper vil bidra til å sikre kvaliteten også i det private utdanningstilbudet. Akkrediteringen omfatter mer enn bare eksamensrett. Her er det viktig å ta med seg

at den også gjelder læringsmiljø og kvalitetssikringssystemer.

Vi har gjennom arbeidet med kvalitetsreformen lagt opp til at flere høyskoler skal utvikle seg til universitet. Jeg tror at det er en fordel at vi nå hjemler i loven å beskytte betegnelsene universitet, vitenskapelige høyskoler og akkrediterte høyskoler.

Når det gjelder studentenes rettigheter og plikter, er det vårt syn at studenter i private høyskoler skal ha de samme rettigheter i institusjonsstyrene som studenter i offentlige høyskoler. Det innebærer at det skal velges to studentrepresentanter i høyskolestyrene. Vi ønsker videre at det offentlige skal oppnevne en styrerepresentant i alle de institusjonene som mottar statlig driftstilskudd.

Jeg beklager at de borgerlige partiene ikke vil være med på disse forslagene. Økt studentdemokrati er viktig, og det er riktig; det er ikke et problem, slik regjeringspartiene har fremstilt det. At det offentlige har innsyn og påvirkning i institusjonsstyrer der skattebetalernes penger brukes, er for meg en selvfølge. Det synes som at disse partiene vektlegger andre hensyn mer enn tilsyn med bruken av offentlige midler.

Arbeiderpartiet er med i det flertallet som ønsker at det også ved de private høyskolene skal være et uavhengig organ som fører tilsyn med studentenes læringsmiljø, inntil den nye loven kommer. Vi forutsetter at inntil en felles lov er på plass, vil høyskolene følge opp intensjonene i bestemmelsene om studentenes læringsmiljø.

Private høyskoler er et supplement til det offentlige utdanningssystemet. Det er vårt primære standpunkt. Det er et viktig supplement, ja – særlig der det er behov for økt kapasitet eller der offentlige institusjoner ikke dekker fagområdet.

Fra mitt ståsted er det viktig å understreke at dette ikke betyr fullfinansiering av private tilbud. Det er fordi Arbeiderpartiet er opptatt av at det er de offentlige utdanningsinstitusjonene som bærer ansvaret for høyere norsk utdanning. Det er de offentlige høyskolene som er med på å gi hele landet tilbud i et desentralisert nettverk av universiteter og høyskoler. I en situasjon hvor vi har nok studieplasser innenfor mange fag, kan opprettelsen av private tilbud i mer sentrale strøk bidra til å svekke rekrutteringen til høyskoler i distriktene. Vi må aldri sette oss i en slik situasjon at driftstilskudd til de private fører til svekkelse av de offentlige landsdekkende tilbudene.

Jeg tar til slutt opp mindretallsforslaget fra Arbeiderpartiet og SV.

Presidenten: Eva M. Nielsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Jan Olav Olsen (H): Dette er den fjerde saken i denne salen i løpet av en uke med tilknytning til kvalitetsreformen i høyere utdanning. Også i denne saken vil Stortinget, eller Odelstinget denne gang, slutte seg til proposisjonen. Denne gangen er komiteens tilråding fullstendig lik Regjeringens forslag, riktignok med noe varierende flertallssammensetninger.

For Høyre ligger noen grunnleggende prinsipper til grunn, for det første likeverd i behandlingen av offentlige og private utdanningstilbud. Å sikre likeverd i behandlingen er en klar oppfylning av Innst. S. nr. 337 for 2000-2001. For det andre ligger til grunn erkjennelsen av at de private høyskoler er viktige aktører på mange områder innenfor utdanningssektoren. Det er områder hvor det offentlige tilbud mangler, og det er enda flere områder hvor det offentlige tilbud er mangelfullt. For det tredje må eierne av institusjonene gis mulighet til å ivareta disse institusjonenes egenart.

Saksordføreren har på en grei måte gjort rede for flertallets syn, derfor vil jeg kommentere noen punkter som det har vært uenighet om i komiteen, og jeg vil gjerne få begrunne Høyres syn.

Vi støtter Regjeringens forslag om styresammensetting, som går ut på at det her ikke skjer noen endring i forhold til dagens lov. Gjeldende lov gir både ansatte og studenter representasjon i styret. For oss er det viktig at dette videreføres for å sikre eierne nødvendig styringsmulighet. Noe annet ville være meningsløst. Vi må ikke lage et system der styret vil få et uhensiktsmessig volum for at eiernes naturlige styringsrett skal kunne ivaretas. Jeg viser for øvrig også til flertallsmerknaden om at vi vil komme tilbake til dette spørsmålet og vurdere det i en helhetlig sammenheng når en felles lov for statlige og private institusjoner kommer til behandling. Høyre støtter derfor ikke endringsforslagene til § 3, fra Arbeiderpartiet og SV.

La meg også få kommentere flertallsmerknaden om en smidig saksbehandling i departementet når det gjelder godkjenning av nye studietilbud. Skal prinsippet om likeverdig behandling kunne oppfylles, må de private høyskolene gis mulighet til å markedsføre sine tilbud på et så tidlig tidspunkt at studentene gis reell valgmulighet. Det er svært prisverdig at godkjenningsreglene ble vesentlig forenklet i januar 2002, og at målsettingen har vært å gjøre systemet så enkelt som mulig. Flere av institusjonene har likevel i sine høringsuttalelser uttrykt bekymring for de private høyskolenes situasjon for studieåret 2003-2004. Flertallsmerknaden om dette punktet er derfor viktig og gir et klart uttrykk for at privathøyskolesaker skal prioriteres i departementet.

Fra Høyres side er vi fornøyd med at departementet vil komme tilbake med forslag til finansieringssystem for private høyskoler i sitt forslag til statsbudsjett for 2003. Vi er likevel klare på at finansieringssystemet for private høyskoler bør bygge på det samme prinsippet som for de statlige høyskoler. De samme prinsipper bør ligge til grunn. Med det sier vi ikke noe om omfanget av den statlige finansieringen, kun om hvilket system finansieringen skal bygge på. Vi mener dette er solide prinsipper og avventer for øvrig forslag til statsbudsjett for 2003.

Regjeringen får som nevnt fullt gjennomslag for sine forslag. Det sikrer en lov for private høyskoler som har parallellitet til universitets- og høyskoleloven, som ble behandlet i Odelstinget for en uke siden. Vi får parallellitet både i forhold til akkreditering og i forhold til studentenes læringsmiljø.

La meg til slutt uttrykke tilfredshet med at mens vi tidligere har hatt en lov om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler, får vi nå en lov om private høyskoler. Det sier også noe om at likeverd i behandlingen av ulike tilbud er i ferd med å bli en realitet. Etter min mening får vi nå en god lov for de private høyskoler. Vi har fått en god lov for de statlige universiteter og høyskoler, og nå gjenstår arbeidet med å samle dette i et felles lovverk. I proposisjonen varsles det at dette arbeidet vil starte i løpet av 2002. Det blir et viktig arbeid.

Jeg tror det har vært en klok og riktig strategi å gjennomføre prosessen med felles lov i to trinn, slik også opplegget var fra den tidligere regjering. Nå er første trinn ferdig. Andre trinn gjenstår nå før Stortingets vedtak fra Innst. S. nr. 337 for 2000-2001 er gjennomført. Jeg har stor tro på et godt endelig resultat.

Arne Sortevik (FrP): For å følge opp foregående taler: Denne totrinnsraketten er en rakett som vi ikke synes er god. Dette er etter Fremskrittspartiets mening en unødvendig ekstrarunde.

I tilknytning til Stortingets tidligere behandling av Kvalitetsreformen har Stortinget i Innst. S. nr. 337 for 2000-2001 fattet vedtak XIV:

«Stortinget ber Regjeringa utforme eit framlegg til ei felles lov for statlege og private institusjonar innafør høgare utdanning.»

Vedtaket er klart.

Regjeringen har valgt sin egen fortolkning. Det heter i proposisjonen:

«Arbeidet med et felles lovverk for statlige og private institusjoner, vil starte i løpet av 2002.»

Fremskrittspartiet har i kontrollsammenheng flere ganger pekt på at etter vårt syn er en slik romslig og fri fortolkning av klare vedtak i Stortinget ikke akseptabel. Fremskrittspartiet fremmer derfor eget forslag om at slik sak om felles lov skal legges frem innen utgangen av første halvår 2003. Regjeringen får derved en tidsramme for sitt arbeid. Likevel kan Fremskrittspartiet si seg tilfreds med at denne saken bringer oss et lite skritt videre på veien mot likebehandling av offentlig eide og privateide høyskoler.

Jeg viser til sak som vi nylig har behandlet, Innst. O. nr. 58 for 2001-2002, basert på Ot.prp. nr. 40 for 2001-2002 om universiteter og høyskoler. Fremskrittspartiet legger til grunn parallellitet i begge disse sakene. I begge saker bringes studentenes læringsmiljø inn. Fremskrittspartiet har fortsatt det syn at vi bør la én lov samle alle bestemmelser knyttet til arbeidsmiljø, som i denne loven altså kalles læringsmiljø. Det er fullt mulig å tilpasse forskrifter slik at de passer til den faktiske situasjonen for de ulike grupper en felles lov omfatter. Det vil være fullt mulig, og det vil være rasjonelt og effektivt. Ikke minst vil det også sikre at lovbestemmelser knyttet til dette viktige området, arbeidsmiljø, sikres slagkraft gjennom en fremvist tilsynsmyndighet og en tilsynsmyndighet med sanksjonsmuligheter. Hvis vi ikke knytter lov sammen med troverdige tilsyn og effektive sanksjonsmuligheter,

kan lovbestemmelsen bli et slag i luften. Saken er for viktig til det.

Etter Fremskrittspartiets syn er det også unødvendig å utrede mer her. Vi har et arbeidstilsyn. Etter vår mening er det ingen gode grunner for ikke straks å konkludere med at vi også kan bruke arbeidstilsynet som tilsynsmyndighet for å sikre at studenter har godt arbeidsmiljø – godt læringsmiljø.

Også i denne saken har Fremskrittspartiet sammen med SV derfor et avvikende forslag til § 10 f, likt det forslag vi hadde i saken om universiteter og høyskoler. Til § 9 første ledd og § 9 tredje ledd har Fremskrittspartiet avvikende forslag. Dette er også for å tilstrebe parallell behandling i forhold til universitets- og høyskoleloven. Det gjelder NOKUs stilling, og det gjelder innskjerpet lovtekst som sikrer at andre eksamener og grader blir godkjent når de er på fastsatt faglig nivå. Flertallets formulering er «kan». Det synes vi åpner for fortolkning og ulik behandling av studenter.

Til § 10 har Fremskrittspartiet forslag om fire tillegg. Så lenge vi fortsatt opererer med to lover, vil vi gjennom lovteksten sikre likebehandling. Vi har derfor i denne saken samme tilføyelser når det gjelder at akkreditering og evaluering skal skje på grunnlag av de standarder som legges til grunn ved tilsvarende utdanning ved ledende institusjoner internasjonalt. Det er å slå fast et prinsipp. Det er ikke slik som utdanningsministeren hevdet i saken om universitet og høyskoler, at det ikke er mulig, fordi det ikke finnes eller kan etableres internasjonale standarder på dette felt. Statsråden modererte riktignok avvisingen noe i replikkvekslingen. Dette dreier seg om å slå fast et prinsipp om at vi her i landet skal måle oss mot de beste. Jeg skjønner ikke hvorfor andre partier vil reservere seg mot en slik ambisjon.

Fremskrittspartiet har også tillegg for å sikre NOKU, organet for akkreditering og evaluering, en mest mulig selvstendig stilling i forhold til departementet. Og endelig: Fremskrittspartiet vil opprette en uavhengig ankenemnd for vedtak som NOKU fatter. I tillegg til dette vil Fremskrittspartiet også slå fast gjennom vedtak at private høyskoler som i dag har rett til gradsutstedelse, eller som gir yrkesutdanning etter § 9 i loven, skal erklæres som akkrediterte høyskoler. Fremskrittspartiet vil på denne måten sikre at private høyskoler ikke blir diskriminert på den måten at det kun blir de private som skal gjennom full akkrediteringsrunde når det nye NOKU er på plass og starter sin virksomhet. Vi er altså redd for at det – som vanlig – blir de private institusjoner som skal veies, måles og vurderes, mens de offentlige institusjoner som driver tilsvarende virksomhet, skal være selvskrevne som fullt ferdig akkreditert. Slik bør det etter vår mening ikke være.

Jeg tar opp forslagene der Fremskrittspartiet er medforlagsstiller, fremsatt under komiteehandlingen av saken.

Presidenten: Arne Sortevik har satt fram de forslagene han refererte til.

Rolf Reikvam (SV) (komiteens leder): Nå er det meste godt, ifølge Jan Olav Olsen, og det er kanskje riktig. Vi får håpe det blir riktig når dette lovverket skal begynne å virke.

I denne debatten har en del begreper svevd rundt. Det er begreper som likeverd, likestilling og full harmonisering. De aller fleste talerne vil ha brukt minst ett av disse begrepene i løpet av debatten. Ingen har prøvd å definere hva de legger i dem, men de bruker dem. Vi har prøvd oss med en definisjon i hvert fall av ett, nemlig harmonisering. Hva legger vi i begrepet harmonisering?

Vi har nettopp vedtatt lov om universiteter og høyskoler, og nå argumenterer ordføreren for saken, Arne Lyngstad, for at vi også skal harmonisere dette lovverket, privathøyskolelovverket, opp mot det lovverket. På noen områder prøver vi harmonisering. Vi hadde regnet med at vi skulle få flertall for det. Det gjør vi faktisk ikke. Vi foreslår at det samme regelverket skal gjelde for private høyskoler som for offentlige institusjoner når det gjelder studentenes og de ansattes demokratiske rettigheter i forhold til sitt styre. Vi foreslår full harmonisering, akkurat det som sakens ordfører bad om. Vi foreslår at det skal være to studentrepresentanter og to representanter for de ansatte i styret. Men denne typen harmonisering vil tydeligvis ikke flertallet være med på. Hva er da harmonisering, hvis det ikke er å gjennomføre de samme regler og bestemmelser i private institusjoner som i offentlige institusjoner?

Dessuten mener vi at når staten, det offentlige, fellesskapet, finansierer en stor del av disse institusjonene – en del av dem får jo opp mot 100 pst. finansiering, andre får vesentlig mindre, det må vi understreke – er det merkelig at flertallet i salen ikke mener at det offentlige skal oppnevne representanter til styret i disse institusjonene. Det er det offentlige som finansierer dem, det er fellesskapet som finansierer dem, og da skulle det bare mangle at fellesskapet ikke også skal ha en representant i styret, på samme måte som studentene og de ansatte skal ha samme representasjon i disse styrene som i offentlige institusjoner.

Jeg registrerer at en bruker begreper som likestilling og full harmonisering, men det betyr i realiteten ingen ting når det kommer til det praktiske og det faktiske og de konkrete forslagene.

Så til dette med godkjenning av faget. Jeg er jo enig i det som er sagt, at godkjenningsprosedyren tar for lang tid. Det har gått for tregt i departementet, det tror jeg de fleste vil understreke – ikke fordi vi skal være kjapt ute for å få konkurranse med det offentlige, det er ikke det som er poenget, men den lange saksbehandlingstiden i departementet for å få godkjent et fag er uheldig. Mange av de aktuelle institusjonene har faglig sett en god kvalitet. Vi vet i utgangspunktet at de har god kvalitet, de er gode institusjoner, de har forskningsmiljøer osv. Det er klart at det ikke bør ta så lang tid som det har gjort i en del tilfeller. Jeg står bak oppfordringen fra ordføreren i saken til statsråden om at her må vi få opp farten. Vi må bruke kortere tid på dette. Det burde være enklere.

Så til økonomi/finansiering. Også her bruker en begrep som likestilling, likeverd osv. uten å definere hva en legger i det. Vi har foreslått en modell for hvorledes det offentlige skal finansiere disse institusjonene, og vår modell er finansiert ved kontraktsforhold. Det betyr at der de private institusjonene representerer et supplement, der de representerer en faglig utdanning som vi gjerne vil ha, der skal det offentlige gå inn med full finansiering, det offentlige skal ta hele ansvaret. Det skal være en del av det samlede utdanningstilbudet som vi har, som det offentlige, fellesskapet, tar ansvaret for, og da skal selvsagt det offentlige finansiere det.

Dette ville ha vært en god modell både for det offentlige og for disse institusjonene, så jeg beklager at vi ikke har fått flertall for dette. Jeg håper at når vi skal gå videre med denne saken, når vi skal vedta en endelig modell i tiden framover, blir dette en modell som flere vil gå inn for, og som vi vil få flertall for. Vi tenker oss også det samme for disse institusjonene som vi har for de offentlige i dag, nemlig en basisbevilgning pluss tre variabler.

Ola D. Gløtvold (Sp): På vegne av Senterpartiet vil jeg slå fast at de offentlige utdanningsinstitusjonene er og skal være hovedpilaren innenfor høyere utdanning. Private utdanningsinstitusjoner har allikevel en viktig plass innenfor det høyere utdanningssystemet.

Senterpartiet mener de private utdanningsinstitusjonene representerer mer enn bare et supplement til det offentlige. Private utdanningsinstitusjoner har en lang tradisjon og historie, og mange av dem er blitt etablert av ideologiske årsaker. Som eksempel kan nevnes diakonale utdanningsinstitusjoner, hvor f.eks. sykepleien har et annerledes fokus på enkelte områder i utdanningen enn de offentlige. Vi trenger dette mangfoldet i vårt utdanningssystem.

Stortinget har som en del av Kvalitetsreformen bedt Regjeringen utforme et forslag til en felles lov for statlige og private institusjoner innenfor høyere utdanning. Senterpartiet godtar at dette tar noe tid, og at Regjeringen i påvente av ny felleslov har lagt fram to odelstingsproposisjoner – først Ot.prp. nr. 40 og nå denne proposisjonen, slik at også de private høyskolene kan starte innføringen av Kvalitetsreformen.

Senterpartiet er enig med departementet i at det foreslåtte organet for akkreditering og evaluering også skal forvalte akkreditering av private høyskoler. Dette forenkler de private høyskolenes godkjenning av studier, og det er bra. I dag er det en svært omstendelig og byråkratisk prosess.

Senterpartiet vil understreke det positive i at studenter i private høyskoler nå får lovfestede rettigheter og plikter på lik linje med studenter i de statlige høyere utdanningsinstitusjonene. Når det gjelder studentenes arbeidsmiljø, behov for tilrettelegging og ordningen med utdanningsplaner, tar Senterpartiet til etterretning at departementet venter med å gjøre dette gjeldende for private høyskoler nå. Men Senterpartiet forventer, slik komiteens flertall også gjør, at disse elementene følges opp av de private

høyskolene, og synes det er viktig at studentenes rettigheter ivaretas.

Så litt til styresammensetning og de ansattes og studentenes representasjon i styrene. Etter gjeldende lov om private høyskoler er ansatte og studenter representert i styrene ved private høyskoler. Regjeringen har ikke foreslått noen endringer av dette. Senterpartiet er med i et flertall som understreker at en endring av loven på dette punkt må vurderes i en helhetlig sammenheng knyttet opp til forholdet mellom rettigheter og plikter for de private høyskolene. Senterpartiet forventer at dette blir et tema i en felles lov for statlige og private institusjoner, som Regjeringen har varslet. Senterpartiet understreker at § 3 i loven – første, andre og tredje ledd – videreføres, slik at eier fortsatt skal ha styringsmulighet for sin institusjon.

Så til slutt litt om finansiering. Senterpartiet mener at de samme prinsippene for finansiering skal gjelde for private høyskoler som for statlige. Samtidig vil vi understreke at omfanget av statlig finansiering til private høyskoler først blir gjenstand for politisk beslutning og behandling når det nye finansieringssystemet er utarbeidet.

Statsråd Kristin Clemet: La meg først få lov til å uttrykke tilfredshet med komiteens innstilling og med saksordførers redegjørelse for innstillingen, som på alle punkter er identisk med Regjeringens forslag.

Jeg føler ikke behov for å si så veldig mye i sakens anledning, men vil gjerne kommentere et par av de spørsmålene som har vært reist, og først det spørsmålet som representanten Lyngstad tok opp, og som også ble berørt av representanten Reikvam, vedrørende forenkling av saksbehandlingsprosedyrene eller behovet for en smidig saksbehandling. Jeg kan bekrefte at vi vil legge til rette for det. Retningslinjene ble endret helt på slutten av 2001, og de nye retningslinjene innebærer bl.a. at høyskoler som har eksamensrett fra før, kan sende nye søknader direkte til Norgesnetttrådens sekretariat istedenfor å gå veien om departementet. De private høyskolene har samtidig fått utvidede fullmakter til å gjøre endringer i godkjente studier uten å måtte søke om samtykke fra departementet. Hensikten med disse forenklingene var at vi ønsket å gjøre det så enkelt og så smidig som mulig innenfor rammen av gjeldende lov. Med denne nye loven nå vil departementet legge myndighet til det nye organet NOKU så snart dette organet er operativt. Når vi får ordningen med institusjonsgodkjenning for de private høyskolene, vil det innebære større fullmakter for de private høyskolene som oppnår slik godkjenning, og følgelig ingen eller enklere saksbehandling i mange saker.

Jeg får kanskje legge til at når det gjelder tilpasning til ny gradsstruktur og prioritering av søknader der, er vi også opptatt av det, og legger opp til en størst mulig grad av parallellitet. De private høyskolene er informert om at de kan innføre nye grader allerede fra høsten 2002, og pr. i dag har vi 22 søknader fra private høyskoler, og vi tar sikte på å behandle dem før ferien.

Helt til slutt har jeg bare lyst til å kommentere dette med én-, to- eller tretrinnsrakter. Det har fra den fore-

gående regjering vært lagt opp til en totrinnsrakett. Meg bekjent har dette vært redegjort for her i Stortinget uten at det avstedkom noen merknader. Da regjeringsskiftet fant sted og jeg kom inn i departementet, var det ikke mulig å gjøre det om til en rask énttrinnsrakett. Da var det lagt en slags tempoplan. Men det jeg da tok initiativet til, var at vi skulle få denne endringen i privathøyskoleloven, slik at vi så tidlig som mulig skulle få en størst mulig grad av likeverdighet. For å gjøre det såpass raskt har vi måttet basere oss på en høringsprosess som allerede hadde funnet sted, og på en dialog med sektoren, og det er innenfor de rammer vi nå har foreslått endringer. Så vil vi ta opp de øvrige spørsmål som har vært vurdert, i forbindelse med arbeidet med felles lov.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eva M. Nielsen (A): Regjeringa har bebudet at det skal komme en ny finansieringsordning for de private høyskolene med tanke på de statlige driftstilskuddene. Dette har også vært berørt under debatten i salen i dag.

Mitt anliggende er: Kan statsråden si noe om hvilke prinsipper man vil legge til grunn når man nå skal gå i gang med å finne ordninger for de statlige driftstilskuddene til de private høyskolene? Jeg tenker spesielt på at det må være en balanse mellom det private tilbudet som gis, og det offentlige tilbudet som gis på høyskolenivå. Slik det er i dag, er de private tilbudene innenfor høyere utdanning stort sett lagt til sentrale strøk, til de største byene. Vi må ikke sette oss i en slik situasjon at vi svekker distriktshøyskolenes muligheter ved at den statlige finansieringa av de private høyskolene i sentrale strøk blir for god.

Mitt anliggende er altså: Hvilke prinsipper vil man legge til grunn uten at dagens høyskolestruktur svekkes?

Statsråd Kristin Clemet: Vi vil, som vi har varslet, komme nærmere tilbake til en drøftelse av finansieringsordningen og finansieringssystemet i forbindelse med statsbudsjettet for 2003, og vi legger da opp til en større grad av likeverdighet for så vidt gjelder prinsippene for finansieringssystem i forhold til den statlige del av sektoren. Men man må, som flere av representantene har vært inne på her, skille mellom prinsipper og omfang. Jeg kan bare nå si at hvis man skulle tenke seg en fullstendig likebehandling, ville det for det første være meget kostbart, og det ville også overse det som representanten her var innom, at en del av de statlige institusjonene også har oppgaver utover det umiddelbare utdanningsmessige som også f.eks. er av regionalpolitisk karakter. Dette er vi klar over. Vi kommer tilbake til systemet og prinsippene, men vi må skille det fra omfanget av finansieringen.

Arne Sortevik (FrP): Tre poeng til statsråden, andre trinn i oppskytingen: Hvor lang tid vil det ta? Når får vi saken? Hvor lang tid kommer statsråden til å bruke for å få frem en sak om felles lov?

Så til dette med finansieringen som er bebudet: Her vil jeg for så vidt foregripe svaret og advare mot at man

legger dette inn som en del av et ordinært budsjett. Man kan gjerne gjøre det i forbindelse med at man legger frem et budsjett, men la det være egen sak, slik at det kan få en grundig og ordentlig behandling. Jeg vil oppfordre til at man velger den løsning.

Så til slutt: Når det gjelder de institusjonene som i dag har rett til gradsutstedelse, eller som gir yrkesutdanning i henhold til lovens bokstav – § 9 i denne loven og § 12 i universitets- og høyskoleloven – vil det ikke da bli slik at de faktisk nå må godkjennes – godkjennes er lik akkrediteres – på nytt? Hvis det altså blir slik, som vi mener det er grunnlag for å hevde, vil det ikke da bli slik at man faktisk aktivt forskjellsbehandler de private høyskolene, at de må opp til eksamen på nytt, mens de som har statlig eierskap, slipper? Det oppfatter vi som urimelig. Vi skjønner ikke at vi skal slå fast ved vedtak at de skal være godkjent de som allerede har en aksept fra de offentlige godkjenningsmyndigheter, og at vi bruker tid og kraft i NOKU, og at akkrediterings- og evalueringsutvalget går på evalueringen av alle institusjonene som er i drift.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg har merket meg Fremskrittspartiets synspunkt for så vidt gjelder typer av saksfremlegg.

Når det gjelder dette med felles lov, må jeg bare si at jeg på mange måter har stor sans for Fremskrittspartiets utålmodighet. Jeg deler ofte den. Men jeg tror det er realistisk å si at en felles lov vil kunne legges frem i 2004. Grunnen til at det tar noe tid, har ikke bare sammenheng med hvor fort vi kan arbeide i departementet, men det har også sammenheng med en del formelle saksbehandlingsregler og høringsfrister som vi er tvunget til å overholde. Det vil være det realistiske tidsperspektiv. Det er indirekte også grunnen til at vi ikke har kunnet behandle alle spørsmål i privathøyskoleloven nå, fordi vi måtte behandle det innenfor rammen av en høring som allerede hadde funnet sted.

Når det gjelder at institusjonene må akkrediteres, mener jeg det er riktig. De er ikke like grundig evaluert som de statlige. Det er et stort mangfold i denne del av sektoren, og jeg tror at institusjonene selv egentlig synes det er en stor fordel, fordi det gir dem en trygghet og et kvalitetsstempel som de har meget stor nytte av å ha.

Rolf Reikvam (SV): La meg først gi ros til statsråden for svaret til Eva M. Nielsen. Det var basert på en klar og sterk erkjennelse av at hvis vi skal likebehandle, dvs. at alle skal få nøyaktig samme beløp i samme modell, blir det dyrt og sikkert umulig å finansiere. Så den erkjennelsen som statsråden kom med, synes jeg var bra, og jeg føler meg nå ganske trygg på at dette er i gode hender – så gode som de nesten kan være, sånn sett.

Så et spørsmål til statsråden som går på felles lov: Jeg er jo enig med henne når vi ser på tidsperspektivet. Dette er en omfattende sak, ingen enkel sak, så jeg vil nok tro at hvis hun klarer å legge den fram i 2004, er det rimelig bra.

Men når det gjelder det prinsipielle spørsmålet som vi har tatt opp i denne innstillingen, nemlig harmoniserin-

gen, studentrepresentanter i styret og de ansattes representanter i styret, går jeg ut fra at statsråden allerede nå kan signalisere at det vil bli gjennomført i en felles lov. Hun vil sannsynligvis foreslå det. Det synes jeg hun eventuelt kan si noe om, reflektere litt rundt og så eventuelt prøve å konkludere. Og hvis konklusjonen blir slik jeg forventer at den blir, bør det være en klar oppfordring til institusjonene, som i denne interimperioden også bør legge til rette for det.

Så et annet prinsipielt spørsmål som går på offentlige representanter i styret:

Er statsråden enig med SV i at når staten finansierer en så stor del av disse institusjonene, bør staten også ha en representant i styret? Vi har institusjoner hvor staten finansierer 100 pst. Da blir spørsmålet: Bør ikke det offentlige oppnevne en representant til det styret? Vil statsråden foreslå det, eventuelt i forbindelse med harmoniseringen i en felles lov?

Statsråd Kristin Clemet: La meg først takke for rosen. Jeg skal ta den med meg.

Det er helt riktig, som representanten Reikvam sier, at det å lage en felles lov er et nokså komplisert arbeid, i tillegg til at vi må overholde høringsfristene. Når det gjelder institusjonenes styrende organer, er jeg ikke beredt her nå til å konkludere, nettopp fordi det krever et ganske komplisert utredningsarbeid. Noe av det vi ikke har tatt opp ved denne anledning, er mer av formelle grunner, fordi vi ikke hadde hatt noen høring på det og dermed ikke fant det riktig. Men det gjenstår også en del vanskelige spørsmål og en del spørsmål som må vurderes nøye når det gjelder forskjellen på en privat og en statlig utdanningsinstitusjon, hvilken rolle staten skal spille i forhold til private utdanningsinstitusjoner, og respekten for eieres styringsrett.

Jeg er derfor ikke beredt til nå å konkludere med hva jeg vil foreslå i denne felles loven, og hva som vil komme ut av utredningen og høringen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Arne Lyngstad (KrF): Representanten Reikvam brukte en retorikk i forhold til sitt forslag om styrerepresentasjon som jeg synes bommet litt i forhold til det som flertallet også står for.

Det er ingen uenighet om prinsippet om at både ansatte og studenter skal være representert i styret. Det er de i dag. Spørsmålet er jo bare omfanget, om det nødvendigvis må være to i alle institusjoner. Det er den diskusjonen vi ønsker å se i en helhetlig sammenheng, for hvis man legger seg på det prinsippet, har man automatisk også sagt noe om styrets dimensjonering, knyttet til det at eier også skal ha flertall i styret for å ivareta styringsrettighetene sine. Jeg opplever det slik at representanten Reikvam ikke tar innover seg at denne loven faktisk også gjelder institusjoner som har eksamensrett for ett fag – en liten skole som får statsstøtte for ett fag. Betyr det ifølge

SVs modell at de skolene også må ha et styre på elleve medlemmer, noe som vil være konsekvensen av to ansatte, to studenter og en offentlig oppnevnt i styret? Det betyr et styre på elleve. Det er disse konsekvensene vi må få utredet og sett i en helhetlig sammenheng.

Derfor avviser ikke flertallet forslaget om to medlemmer i dag. Men vi sier at denne diskusjonen får vi komme tilbake til, og der er jeg helt enig med statsråden. Dermed synes jeg også at representanten Reikvams retorikk blir noe forskuttert.

Rolf Reikvam (SV): Veldig kort: Vi har åpne utdanningsinstitusjoner helt fra Universitetet i Oslo med 30 000 studenter ned til den minste institusjonen som har godt under 1 000 studenter. Likevel klarer vi å fastsette et felles lovverk og gi studentene medbestemmelse innenfor de styrende organer. Vi sier at det skal være et felles styre, og der skal studentene ha to representanter.

Så er Lyngstad og andre inne på harmonisering, likeverd osv. Vårt opplegg er at vi vil harmonisere reglene mellom åpne utdanningsinstitusjoner og private og sier at de samme reglene skal gjelde, dvs. at en da skal ha to styrerepresentanter og to representanter for de ansatte, nettopp for å sikre dem en skikkelig representasjon og for å sikre dem medbestemmelse på en god måte. Jeg kan ikke se at dette er urimelig. Det er rimelig, og det er et forsøk på å harmonisere det som har vært utgangspunktet for Lyngstad og andre i denne saken. Her burde vi kunne klart en harmonisering umiddelbart.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 518)

S a k n r . 2

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting (Innst. O. nr. 77 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 70 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Og så vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talelisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Andersen (SV) (ordfører for saken): Regjeringen har lagt fram Ot.prp. nr. 70 for 2001-2002, med store og prinsipielle endringer i sysselsettingsloven. Departementet vil fjerne den lovfestede organiseringen av Aetat og flytte fullmakten til organisering av arbeidsmarkedsapparatet fra departementet til Aetat Arbeidsdirektoratet. De foreslår at klage- og ankesaker skal flyttes fra fylke til arbeidsdirektorat, og de skisserer i forslaget en organisa-

sjonsmodell med et Aetat lokal hovedkontor i hvert fylke.

Flertallet i komiteen støtter Regjeringen og går inn for at sysselsettingsloven endres, og at det nå er helt opp til etaten sjøl å organisere seg. Mindretallet – Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet – ønsker ikke å gi denne fullmakten nå. I prinsippet ser vi at det kan være behov for og et stort ønske om at etaten kan få lov til å organisere seg friere, men vi er sterkt bekymret fordi statsråden og flertallet nå foreskriver medisinen som skal til for å rette opp problemene i Aetat, før de har stilt diagnosen.

Proposisjonen tar på ingen måte fatt i de store problemene som Aetat har, og heller ikke årsakene til dem. Ledigheten øker, og flere går passive og venter på avklaring. Det er store problemer av intern karakter i Aetat, og det er helt i det blå om statsråden har til hensikt å finansiere Aetat på en slik måte at de kan fullføre de store oppgavene de har.

«Hva er galt med Aetat?», stod det i en stor kronikk i Aftenposten den 16. april i år. To tidligere ansatte i Aetat, Tor Larsen og Torkell Skollevoll, stilte dette spørsmålet. De beskrev Aetat slik at det var altfor stor fokus på kontrollorientering. Det tror jeg er riktig. Blant annet har man nå innført et datasystem der hovedpoenget er at ikke én krone skal gå feil, uansett hvor mye tid man bruker på å kontrollere hvor denne krona går. Så sier de også at det er manglende serviceinnstilling. Det kan godt hende, men jeg har i hvert fall fått det budskapet både fra ansatte og brukere at det er mangel på folk som er hovedproblemet. De som trenger hjelp av Aetat, trenger å møte et menneske, ikke en dataskjerm, og de ønsker ikke å få et ark stukket i hånda, som de skal fylle ut sjøl. De trenger individuell behandling og individuell service og kompetanse både når det gjelder formidling og attføring.

Så peker de to på at det muligens er noe med ledelseskulturen i Aetat, og de tar til orde for en kulturrevolusjon. Ja, det kan godt tenkes at det er riktig, men jeg er ikke sikker på om dagens regjering og den sittende statsråd er dem jeg ville hatt i spissen for en kulturrevolusjon i Aetat. Det begrunner jeg med at de konkrete forslagene vi har sett hittil, har vært av en slik karakter at de har gjort Aetats oppgaver vanskeligere. Det er foretatt kutt i det apparatet som skulle gjøre det mulig for folk å komme i arbeid og komme over i attføring. I tillegg er det slik at vi under behandlingen av saken har fått forståelsen av at den modellen med hovedkontor som ble sendt ut på høring fra departementet, og som også er referert i proposisjonen, ikke er noen føring for den organisasjonsmodellen som man har tenkt seg framover. Det betyr at man egentlig ikke har noen formening om hvordan dette skal være, og at de høringsuttalelsene som har kommet inn, refererer til det, og derfor har litt liten relevans til den beslutning vi skal ta i dag. Derfor er det med litt forundring jeg registrerer at man nå refererer til den modellen som om den på en måte skulle være den som vi skal gå videre med.

Fra flertallets side mener vi at forslaget som blir framlagt i dag, tåkelegger de egentlige problemene i Aetat, og gjør det vanskeligere for Stortinget å få den oversikten vi

trenger for å kunne stille den rette diagnosen og forskrive den rette medisinen. Hadde vi fått disse tingene på plass før, er jeg helt overbevist om at flertallet ville vært enig i at Aetat har et stort behov for å kunne organisere seg friere.

Så vil jeg bare på vegne av en enstemmig komite si at det er enighet om at klageadgangen bør flyttes til direktoratet, og det er gledelig at vi under behandlingen også har fått inn et forslag om at brukermedvirkningen skal inn i lovverket og sikres i Aetat.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Aetat har vore i ein kontinuerleg omstillingsprosess dei siste åra, dette for å tilpasse etaten til aktuell bemanning, nye oppgåver og nye metodar. Dette er bra, men fleire tilbakemeldingar viser at det er manglande samsvar mellom ressursar og oppgåver. Det fører berre til ein ting, nemleg at personallet blir omstillingstrøytte, og at sjukmeldingsprosenten går opp. Det er grunn til stor bekymring over denne utviklinga, for Aetat må og skal vere ein etat med både evne og vilje til raske og målretta omstillingar.

Me er alle kjende med det store sjukefråværet i etaten. Det er dobbelt så høgt i Aetat samanlikna med andre offentlege etatar det er naturleg å samanlikne med. I fjor var det totale sjukefråværet på heile 9,3 pst., og sjukefråværet berre stig. Dette kan ikkje oppfatast på nokon annan måte enn at det er ein kraftig indikator på at etaten er på brestepunktet.

Aetat skal arbeide målretta mot dei grupper som treng hjelp. Etaten skal som andre statsetatar arbeide effektivt, drive omstilling og kvalitetssikre arbeidet. Slike prosessar skal og bør dei fortsetje med. Det kan no sjå ut som om dei tilsette i Aetat har nådd ei grense og er blitt det eg kallar for omstillingstrøytte. Med andre ord: Det eg prøver å seie, er at meir omstilling i form av redusert bemanning og nye omorganiseringar kan vere vanskeleg å få til innanfor ramma av eit forsvarleg arbeidsmiljø.

I dag skal Odelstinget ta stilling til eit lovforslag som inneheld forslag til endringar som gir fullmakt til Arbeidsdirektoratet slik at dei på fritt grunnlag kan organisere etaten slik dei vil – innanfor lova sine rammer sjølv sagt. Arbeidstakarorganisasjonane reagerer mest på dette og på forslag til endringar i § 6 i lovforslaget frå Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti. Der står det:

«Aetat skal være representert på de steder som Aetat Arbeidsdirektoratet bestemmer.»

Og det står vidare:

«I Aetat skal det være tjenester for yrkesrettleiing og for attføring av yrkeshemmede arbeidssøkere.»

Når det gjeld det første sitatet, så vil altså Aetat ha fullstendig fridom til å leggje ned og opprette kontor. Spørsmålet blir då om ikkje samfunnsstyringa, altså den politiske styringa og kontrollen med arbeidsmarknadspolitikken, vil bli vesentleg svekt. Og er det dette me vil?

Når det gjeld det andre sitatet, så kan det tolkast slik at Aetat ved enkelte kontor no kan fase ut den vesentlege delen av sitt formidlingsarbeid. Eg ser at det kan vere nyttig å la enkelte kontor ha god og stor kompetanse på særskilde område som t.d. attføring av yrkeshemma ar-

beidssøkjarar, men eg meiner likevel at kontora ikkje må bli for spesialiserte. Arbeidarpartiet meiner at Aetat er den viktigaste kvalifiseringsetaten i Noreg. Då er nettopp kombinasjonen av formidling og kvalifisering den organiseringa som trengst for fullt ut å gjere seg nytte av både arbeidsmarknaden og brukarane sitt potensial.

Eg registrerer at Regjeringa går lenger i sitt forslag til organisasjonsmodell enn det som det var lagt opp til i høyringsnotatet i fjor. Arbeidarpartiet ser behovet for å gje Aetat rom for å få til ei best mogleg utnytting av ressursane, men meiner at den viktigaste no bør vere å få etaten opp av den grøfta den er nede i. Derfor meiner me at den største utfordringa må vere å få ein totalgjennomgang av etaten, før ein tek stilling til forslaget om omorganisering.

Til slutt vil eg berre seie meg glad for at ein samrøystes komite er oppteken av brukarmedverknad og gjer framlegg om å be Regjeringa sikre dette gjennom lov.

Kari Lise Holmberg (H): Det er etter Høyres mening bra at departementet i denne proposisjonen foreslår å gjere enkelte endringer i sysselsettingsloven. Denne loven inneholder i dag detaljerte regler som er til hinder for en alternativ organisering av Aetat. Vi er enig med Regjeringen i at det er u hensiktsmessig å lovfeste Aetats organisering. I stedet legges det til grunn at arbeidsdirektøren skal inneha fullmakt til å organisere Aetat. Dette innebærer også fullmakt til selv å bestemme Aetats lokale tilstedeværelse. Høyre ønsker å gi Aetat muligheten til selv å velge struktur. Alle partier – det har vi også hørt her nå – ser behovet for endringer. Forskjellen er at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet vil vente. Det er beklagelig, og vil etter vår mening ikke styrke saken. Det er tvert imot viktig å vise initiativ og vilje til handling.

Forslaget er i tråd med Regjeringens ønske om bedre brukerorientering og økt handlefrihet for offentlige enheter. Aetat får her økt handlefrihet. Fullmakten skal utøves innenfor alminnelige etatsstyringsprinsipper, slik disse ellers er mellom departement og direktorat. Formålet med dette er å flytte ressurser til Aetat lokalt, som er det tjenesteproduserende og brukerretnede ledd i etaten. Reduksjon i antall medarbeidere i Aetat fylke skal løses gjennom naturlig turnover.

Ved budsjettbehandlingen høsten 2001 gjorde Stortinget vedtak om å be Regjeringen utrede spørsmålet om en felles etat for sosial-, arbeidsmarkeds- og trygdeetaten. Forslagene til lovendringer i denne saken legger da også til rette for oppfølging av nettopp dette vedtaket. En organisering uten et eget forvaltningsmessig mellomledd på fylkesnivå i Aetat vil gjøre det lettere å justere dagens organisatoriske bånd mellom Aetat, trygdeetat og sosialetat i kommunene.

Med lang erfaring fra politisk arbeid i Kommune-Norge vil jeg gi uttrykk for at vi på mange måter innenfor offentlig forvaltning har strukturer som både kan være tungvinte og unødvendig ressurskrevende. De er heller slett ikke alltid til beste for dem det gjelder, nemlig brukerne. Vanntette skott mellom etater og i forhold til budsjetter og finansieringssystemer fører til at enkeltmen-

nesket blir sendt fra den ene etaten til den andre. Unødvendige hindringer og belastninger møter lett dem som fra før av er i en vanskelig situasjon. Det er etter vår mening et udiskutabelt behov for mer vidtgående omorganisering, med samling av individrettede tjenester og samordning av etater og finansieringsordninger. Vi imøteser og vil med interesse følge med i det viktige arbeidet statsråden her står overfor.

Fjerning av fylkesleddet medfører at Aetat Arbeidsdirektoratet blir klageorgan for vedtak fattet lokalt. Det forventes en mer ens praksis når klagesaksbehandlingen blir lagt til en enhet, enn når den er spredt på mange fylkeskontorer. Dette vil opprettholde en god rettssikkerhet for klagerne. Jeg forventer dessuten at nyordningen vil bidra til brukernærhet og tettere samhandling i organisasjonen.

Til SV vil jeg si at vi ikke kan opprettholde fylkeskontorene og samtidig flytte klageinstansen til direktoratet. Det strider mot forvaltningsloven, som sier at klageinstansen skal ligge på nærmeste nivå.

Departementet peker selv i sin høringsuttalelse på at Aetat står overfor særlig to strategiske utfordringer. Disse er viktige, og jeg finner derfor grunn til å fremheve dem her. Det første er at brukere i dag i stadig større grad krever å bli sett på som individer med spesielle behov. Dette må føre til et sterkere brukerfokus i organisasjonens virkemåte. Det andre er at for å ivareta den enkelte bruker må etaten ha betydelig fokus på arbeidsformer på tvers av virksomhetsgrenser og forvaltningsnivåer.

Avslutningsvis vil jeg gi uttrykk for at Høyre er tilfreds med at lovendringsforslagene vil ivareta også disse viktige hensyn.

Presidenten: Presidenten formoder at representanten vil sette fram forslag?

Kari Lise Holmberg (H): Representanten tar opp det forslaget som er gjengitt i innstillingen.

Presidenten: Kari Lise Holmberg har da tatt opp det forslaget hun refererte til.

Torbjørn Andersen (FrP): Jeg skal bare få holde et kortere innlegg, og viser til at Fremskrittspartiet støtter Regjeringens syn i denne saken. Det er relativt små endringer som er foreslått i lov om sysselsetting, og siden Regjeringen varsler at den vil komme tilbake på et senere tidspunkt med en samlet gjennomgang av hele sysselsettingsloven, må man betrakte denne proposisjonen mer som et strakstiltak.

Fremskrittspartiet mener at arbeidsformidling i dag må ses på som en ordinær bransje, der det er fritt fram for private å formidle arbeidskraft av alle slag. Vi er ikke så opptatt av Aetat, men vi er opptatt av brukernes beste. Om staten skal ha noen rolle, så bør det offentliges oppgaver først og fremst være begrenset til å ivareta svake grupper og deres interesser i arbeidsmarkedet. Dette er for øvrig en meget viktig oppgave, slik Fremskrittspartiet ser det.

Fremskrittspartiet mener vidare at det meste av sysselsettingsloven og dens innhold er foreldet, den burde være opphevet. Offentlig og politisk styring av arbeidsmarkedet er en oppgave som private med fordel kan ta over i dag. Formidling og utleie av alle typer arbeidskraft kan like godt skje gjennom private firma uten spesielle lov-messige reguleringer. Offentlige sysselsettingstiltak, statlig arbeidsformidling og monopoler på utleie av arbeidskraft var nok naturlige fenomener i etterkrigstiden, men det var altså den gang – det er ikke i dag.

Arbeidsmarkedet er i stor endring, og de fleste skaffer seg i dag arbeid helt utenom den ordinære offentlige formidlingshjelpen.

Aetat har store interne problemer, og vi ser helst at arbeidsformidling først og fremst skjer i private firma. Fremskrittspartiet ser derfor fram til den varslede totalgjennomgangen av hele saksfeltet, og slutter seg for øvrig til forenklingen som er foreslått i denne sak.

Jeg forstår det slik at forslagene er fremmet.

Geir-Ketil Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Forslagene er fremmet.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Denne saka inneber ei forenkling, og det er forstandig. Framtidig organisering er korskje foreslått eller foreteke, men meininga med forslaget er å gje Aetat fridom til å velja organisasjonsmodell sjølv.

Det er viktig at Aetat har ein optimal organisasjon, for det er ein auke i talet på personar som er heilt utan arbeid, og det er dyrt både for den enkelte som manglar inntekt, og for samfunnsøkonomien.

Kristeleg Folkeparti legg vekt på at statlege etatar som sosialkontor, trygdekontor og Aetat i framtida skal møta borgarane saman. Dei er til for å gje folk som treng det, hjelp og støtte, og då må vi makta å organisera det slik at vi får eit enklare Noreg.

Eg synest det meste er sagt om saka elles. Så eg tilrår berre mindretalsforslaget, som truleg får fleirtal i denne sal, og forslaget om brukarmedverknad, punkt B.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (leiar i komiteen): Senterpartiet ser på denne saka ut frå spørsmålet: Kva er det som er til brukarane sitt beste? I ei tid då det er så stor merksemd på eit meir inkluderande arbeidsliv, ynskjer vi ein offensiv kvalifiserings- og formidlingsetat som leverer gode og konstruktive bidrag, slik at fleire får moglegheit for tilknytning til arbeidslivet.

Dersom Regjeringa var av den same meininga, skulle ein tru at det fyrste som skjedde var å definera måla for Aetat sitt arbeid, så sjå på dei verkemidla som må til, og så foreslå endringar. Eg er uroleg for at verknadene av dei vedtaka som blir gjorde i dag, ikkje er eit konstruktivt bidrag i forhold til eit meir inkluderande arbeidsliv. Det kan faktisk i staden innebera uro og utryggje for mange brukarar og for mange tilsette.

Regjeringa kjem altså med forslag om å fjerna lovfestinga av Aetat, og dei kjem med forslag om å flytta fullmakter når det gjeld organisering, over frå departementet og til Aetats direktør. Senterpartiet deler saksordførar si grunngeving for ikkje å føreta desse endringane no. Saksordførar brukte uttrykka: diagnose og medisin. Det er presist, slik som vi òg ser det. Lat meg understreka at vi ikkje er nøgde med alt som Aetat har gjort i den seinare tida, ei heller med det mange tilsette ikkje har hatt høve til å gjera, men eg synest at Regjeringa skulle ta tungt innover seg at dei tilsette i Aetat frå 1995 faktisk har mista mellom 900 og 1 000 årsverk. Dei har fått tilført vesentlege nye oppgåver. Dei har vore gjennom ein runde med oppretting og nedlegging av Aetat Bedrift. Dei har vore utsette for veldig store dataproblem og nye attføringsreglar. Dei har kontinuerleg vore utsette for krav til omstilling og effektivisering, noko som faktisk i periodar har medført at slett ikkje alle kontor har hatt høve til å halda dei opningstidene som er ynskjelege, noko som òg heilt tydeleg har medført eit svært høgt sjukefråvær.

Det er påpeikt i andre saker frå Senterpartiet at det i dag er eit manglande samsvar mellom oppgåver og midlar. For vår del er dette fyrst og fremst ufatteleg trist. I ei tid då det meir enn nokon gong trengst auka merksemd på kva som skal til for å skapa eit meir inkluderande arbeidsliv, i ei tid då tilsette går inn i dette arbeidet med liv og lyst, er det trist og tragisk at det som stortingsfleirtalet no vil bidra med, er å senda dei tilsette inn i nye rundar med omorganisering, uro og utryggje, før Regjeringa og Stortinget har drøfta kva ein eigentleg vil med Aetat. For Regjeringa har varsla endringar og ein nøyare gjennomgang på eit seinare tidspunkt. Regjeringa har altså valt å sjå vekk frå å stilla diagnosen og kjem med medisinen fyrst. Det beklagar eg sterkt.

Statsråd Victor D. Norman: La meg først si at dette er i form en liten sak, men i realitet en stor sak. Det er en veldig viktig sak.

La meg også innledningsvis si at jeg er meget overrasket over holdningen til Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet i denne saken. Det siste halvåret er det til stadighet i Stortinget blitt pekt på den alvorlige krise som Aetat står overfor. Så vidt jeg kan skjønne, er opposisjonens bidrag til å løse denne krisen at de har ønsket å bevilge 15 mill. kr mer til Aetat enn det Regjeringen har ønsket – 1 pst. mer. Hvis krisen i Aetat var så massiv som opposisjonen hele tiden har hevdet, kan ikke jeg skjønne at man løser den ved å gi 15 mill. kr ekstra. Det Regjeringen har gjort, er at vi har varslet at hele finansieringssystemet for Aetat skal legges om. Vi har samtidig tatt initiativet til å få omorganisert og redefinert oppgavene til Aetat, og som del av dette, forslår vi nå altså at Aetat skal få frihet til selv å velge hvordan man skal organisere seg.

Jeg har lyst til å understreke – og her er det nok kanskje en grunnleggende ideologisk forskjell mellom de partiene som utgjør flertallet i Stortinget i denne saken og Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet – at vi er overbe-

vist om at den eneste veien til mer brukerretting, bedre drift og en enklere offentlig sektor, er å delegere ansvar og myndighet til dem som har de faglige forutsetninger for å finne frem til de beste løsningene, og til dem som sitter nærmest de brukerne som har behov som skal løses.

Vi kan saktens sitte i Stortinget og ha meninger om hvordan diverse offentlige institusjoner bør organiseres, og hvordan brukeres behov bør imøtekommes, men vi bør innse at de 720 000 som jobber i offentlig sektor, som jobber der ute, som er mye nærmere brukerne, og som er mye nærmere de daglige problemene, har mye bedre forutsetninger til å finne ut hvordan problemene skal løses, og hvordan man bør organisere virksomheten, enn det vi sentralt har. Det er det som er bakgrunnen for vårt forslag i denne saken.

Forslaget er ikke ment som en invitasjon til Stortinget om å drøfte ulike sider ved organiseringen av Aetat. Forslaget er ment som et forslag til Stortinget om å ta kompetansen i Aetat alvorlig, og la etaten selv finne ut hvordan man best skal organisere virksomheten. Jeg er veldig glad for at det ligger an til at et flertall i Stortinget vil slutte seg til dette, og jeg er helt sikker på at hvis vi ønsker å utvikle Aetat til en god kvalifiserings- og formidlingsetat for brukerne, må vi ta etaten alvorlig, og da må vi la etaten selv få den friheten som er nødvendig for å finne en hensiktsmessig organisering.

I den forbindelse har jeg også lyst til å nevne et par småting. Når vi i denne forbindelse sier f.eks. at spørsmålet om hvilken type service Aetat skal representeres ved i den enkelte kommune, skal avgjøres av direktoratet og etaten selv, ja, så er det et forslag som tar sikte på at vi skal få tjenester på det enkelte sted som er tilpasset de behovene som finnes på dette stedet. Det er altså et forslag som tar sikte på å ta brukerne alvorlig. Vi er overbevist om at de behovene man har på ulike steder i Norge, ikke er identiske, for vi har forskjellige typer arbeidsmarkeder. Vi har folk med forskjellige typer kompetanse, og vi har forskjellige forhold i de lokale næringsliv. Derfor trenger vi en tilpasning av tilbudene til de lokale behovene. At dette skal være en måte ikke å brukerrette og ikke å styrke og ikke å modernisere Aetat på, det kan ikke jeg skjønne overhodet.

Jeg er veldig glad for at komiteen ber oss komme med forslag som sikrer brukermedvirkning i Aetat. Det er veldig viktig, og det skal vi selvfølgelig følge opp, men jeg vil understreke at den viktigste formen for brukerretting og brukermedvirkning i Aetat, som i alle andre etater, er å sørge for at virksomheten som sådan blir tilpasset de lokale behovene og brukernes enkeltbehov. Og skal vi få det til, må vi være villig til å delegere og desentralisere ansvar og myndighet.

Denne saken er egentlig en prøvesak på hvorvidt mye av den positive retorikken fra Stortingets side som min moderniseringsredegjørelse ble møtt med i Stortinget i januar i år, vil bli fulgt opp med handling. Jeg er veldig glad for at et flertall i Stortinget synes å være villig til å følge dette opp.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirin Faldet (A): I forbindelse med høringsrunden i denne saken, har tre hovedsammenslutninger av de ansattes organisasjoner og tre brukerorganisasjoner gitt klart uttrykk for at de går imot å innføre hovedkontormodellen nå. Hvorfor slikt hastverk når vi vet at statsråden også må utrede spørsmålet om sammenslåing av Aetat, trygdeetat og sosialetat? Jeg må få stille følgende spørsmål til statsråden om noe jeg lurer på: Innebærer et vedtak av forslaget i proposisjonen at hovedkontormodellen skal gjennomføres, eller står arbeidsdirektøren fritt til selv å velge modell? Hva er bakgrunnen for at statsråden ønsker å gi slipp på den politiske styringen? Disse spørsmålene mener jeg statsråden skylder ikke minst de ansatte å svare klart på. Det er ikke hyggelig å jobbe i en etat hvor det blir skapt uro og usikkerhet.

Jeg synes også det er underlig at statsråden fra denne talerstolen velger å kritisere Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet når vi har uttalt at vi ikke er imot omorganiseringen av etaten, men ønsker å gjøre ting i riktig rekkefølge, nemlig å få etaten opp og stå før en eventuell omorganisering skjer. Jeg ber om at statsråden svarer ikke minst dem som er midt oppi dette og føler denne uroen.

Statsråd Victor D. Norman: La meg først få takke representanten Faldet for veldig gode spørsmål!

Hvorfor hastverk? Jo, fordi det er krise i Aetat. Som vi alle er blitt minnet på gang på gang det siste året, er det krise i Aetat. Man løser ikke problemene i Aetat ved ikke å tillate Aetat å finne løsninger på krisen. Direktoratet har selv sagt veldig klart at som ledd i arbeidet med å styrke og utvikle etaten trenger de å få frihet til å omorganisere seg. Jeg stoler på den vurderingen som ligger der, men det haster.

Hvorfor hovedkontormodell, og vil den nå bli gjennomført? Det som ligger i forslaget, er at direktoratet selv skal bestemme hvordan Aetat skal organiseres. Men de har varslet at første trinn kommer til å være etablering av hovedkontor. Når jeg foreslår den generelle fullmakten i stedet for at Stortinget nå inviteres til å vedta hovedkontormodellen, er det for at man ikke skal behøve å komme tilbake til Stortinget ved hvert stadium i den mer langsiktige omorganiseringen, som også er nødvendig i Aetat.

Jeg tror det er fryktelig viktig for de ansatte i Aetat at de blir med på å ta et felles ansvar for utviklingen av etaten, herunder utviklingen av selve organisasjonen i etaten. De endringene i loven som Stortinget nå blir bedt om å vedta, vil gjøre at det skapes et interessefellesskap mellom de ansatte og ledelsen i Aetat, som jeg tror er den beste veien å gå hvis de skal få forutsigbare rammevilkår og en etat som fungerer godt, ikke bare i forhold til brukerne, men også i forhold til de ansatte.

Karin Andersen (SV): Statsråden viser til sin moderniseringsredegjørelse, og den husker jeg godt. Av de fire punktene statsråden redegjorde for der, gikk to på brukermedvirkning og på at de ansatte alltid måtte være med på laget, ellers går det galt.

Når jeg i en artikkel i Dagens Næringsliv den 9. mars i år f.eks. leser at statsråden uttaler at han mener at Aetat «skal gi skreddersydde tilbud til de enkelte arbeidssøkere» uten nevneverdige økninger i bevilgningene, må jeg få lov til å si at jeg tror ikke han har hørt særlig på verken de ansatte eller på brukerne. Og for å sitere mer fra Aftenpostens kronikk som jeg brukte i stad, er dette i beste fall politisk «løspreik». I verste fall kan det tvinge etaten – hvis han kombinerer det med det finansieringssystemet som statsråden har foreslått, som han verken har spurt de ansatte eller brukerne om, det har jeg brev på fra ham sjøl – inn i en ny slags rapporteringskvern, som var problemet forrige gang.

Hva mener egentlig de ansatte og brukerne? Jeg har en svær bunke med høringsuttalelser nede hos meg, riktignok om en hovedkontormodell, og der spriker det i alle retninger, både fra brukere og fra etaten sjøl. Mener etaten sjøl at de har fått de ressursene de trenger? Jeg vet ikke, men hvis statsråden kunne gi oss stortingsrepresentanter tilgang til de interne dokumentene som statsråden får fra etaten når han skal sette opp budsjettene, så kunne vi kanskje få vite om de har fått det de mener de skal ha. Jeg vil da spørre statsråden: Kan han gi oss innsikt i det, slik at vi kan få vite om etaten sjøl er helt sikker på at de har nok ressurser til å gjøre det de nå blir bedt om?

Problemet for oss som er skeptiske til omorganiseringa nå, er jo ikke at vi er skeptiske til at man skal kunne få lov til å finne en fornuftig organisering sjøl, men at statsråden deler det politiske synet at å styrke Aetat, og at Aetat må være til stede over hele landet med nok folk, er det aller viktigste for at det skal bli et riktig og bra virkemiddel.

Statsråd Victor D. Norman: Jeg tror jeg kan forsikre representanten Andersen om at det ikke finnes en eneste offentlig etat i Norge hvor de ansatte og brukerne ville være enige om at de pengene de hadde fått til disposisjon, var nok. Så slik sett tror jeg ikke vi trenger å spørre de ansatte og brukerne om det. Vi snakker om å allokere knappe ressurser. Det vil vi alltid gjøre, men det jeg har sagt, er at Aetat har de ressursmessige rammer som er nødvendige for å klare å gjennomføre de oppgavene de er pålagt av Stortinget.

Når det er sagt, har jeg lyst til å føye til og gjøre det veldig klart: Det er ikke nok å omorganisere Aetat. Det er heller ikke nok å gi dem mer penger. Det må gjøres en rekke ting med Aetat. Vi har varslet endringer i finansieringsordningen som innebærer at en større del av Aetats virksomhet vil være knyttet til den aktiviteten som faktisk gjennomføres i Aetat. Den forsøksordningen som vi er så heldige å få Stortingets velsignelse til i inneværende år, vil sannsynligvis innebære at Aetat i løpet av dette året får mer penger til disposisjon enn det regjeringen Stoltenberg forslo i budsjettet i fjor. Så det er ikke slik at vi legger opp til et opplegg som innebærer mindre ressurser til Aetat, men vi ønsker å knytte det opp mot omorganisering av virksomheten og de endringer i måten man jobber på.

Ja, vi ønsker å ta de ansatte og brukerne med. Jeg har snakket om brukermedvirkning og brukertilpassning, men når det gjelder de ansatte, skal de i tett dialog. Jeg har lyst til å understreke at dialogen først og fremst skal være mellom de ansatte og ledelsen i etaten, og hvis det er noe som har vært et problem i Aetat, er det faktisk at det har vært vanskelig å få til den konstruktive dialogen internt i etaten, bl.a. fordi de ansattes organisasjoner i perioder har vært mer opptatt av å score poeng i pressen enn faktisk av å skape en bedre etat. Heldigvis tror jeg den nye ledelsen som er i Aetat nå, har klart å få etablert en mer konstruktiv dialog med de ansatte, og det er veldig viktig.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Statsråden sa mykje positivt i sitt innlegg, både om å ta kompetansen i Aetat på alvor og om kor viktig det er at dei tilsette og brukarane har høve til å spela på lag ute i det enkelte lokalsamfunnet. Stortinget ser med forventning fram til det som vil koma frå Regjeringa når det gjeld større samordning mellom Aetat, trygdeetat og sosialkontora. Men dersom statsråden er oppteken av å lytta òg til dei tilsette, synest eg han er noko upresis i forhold til dei råda han har fått. For dersom han skal få noko positivt ut av desse forslaga, må det jo i utgangspunktet vera viktig å ha dei tilsette med.

Ut frå den bunken med høringsfråsegner som vi har fått tilgang til, og òg den runden som komiteen hadde med høyringar, som gjaldt både brukarar og tilsette, er ikkje vi overttydde om at det er rett å føreta ei endring no – tvert imot. Vi er opne for endringar på eit seinare tidspunkt, og eg synest det er svært søkt av statsråden å snakka om eit så stort ideologisk skilje her. Eg vil seia at vi frå Senterpartiet si side har engasjert oss for at kommunane sjølve skal setja i gang forsøk på å formidla arbeid til sine mest vanskeligstilte, og òg for at private skal ha større moglegheit. Men Framstegspartiet, som statsråden i dag får støtte frå for si endring, har sagt seinast i dag at dei ser gjerne at private overtar alle Aetat sine oppgaver. Er det det statsråden òg eigentleg meiner, sidan han legg så mykje vekt på det ideologiske skiljet?

Statsråd Victor D. Norman: Ingenting ville glede meg mer enn hvis Senterpartiet var enig med oss i at det er viktig å delegere ansvar og myndighet. Det har jeg alltid for så vidt trodd var Senterpartiets tenkning. Så jeg setter veldig pris på det representanten Kleppa nå sa.

La meg i den forbindelse også bare understreke at når høringsuttalelsene i saken sprikte så mye, var det altså høringsuttalelser angående en bestemt organisasjonsmessig løsning. En av grunnene til at vi nå foreslår at direktoratet skal kunne velge organisasjonsmodell selv, er nettopp for i større grad å kunne ta hensyn til de divergerende synspunktene som er både blant brukerne og internt i etaten, om hvordan det er hensiktsmessig å organisere seg.

Så bare til slutt: Representanten Faldet var også inne på det, forholdet til samordningsprosjektet mellom arbeid, trygd og sosiale tjenester. Jeg har lyst til å under-

streke at de endringene som nå forhåpentligvis blir foretatt i loven, er endringer som må gjennomføres hvis samlingen av tjenesteytelsene innenfor området arbeid, trygd og sosiale tjenester skal kunne gjennomføres, og hvis vi skal kunne få til den samordningen av etater som er nødvendig. Så det er nødvendig å foreta endringen, uavhengig av det som skal skje med Aetat, ikke bare på kort sikt, men også for å få gjennomført de store endringene på lengre sikt.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Det er gjerne slik at når ein er sjuk, treng ein medisinsk behandling og god pleie – ikkje ein beskjed og ein peikefinger om at ein skal reise seg opp og gå vidare, så går det over av seg sjølv. Denne illustrasjonen synest eg òg beskriv situasjonen i Aetat. Spørsmålet mitt til statsråden er: Kva er det som er galt med medisiner og rehabilitering før ein tek fatt på nye oppgåver og nye omorganiseringar?

Ein annan ting som statsråden slo fast tidlegare i debatten, overraska meg litt. Han slo ganske klart fast at Aetat har nok ressursar til dei oppgåvene dei skal utføre. Spørsmål mitt blir: Kva slags grunnlag byggjer statsråden dette på, og kvar kan det eventuelt dokumenterast?

Statsråd Victor D. Norman: La meg først si at Globoid er en dårlig behandling ved lungebetennelse. Hvis det virkelig er slik at Aetat er i så alvorlig krise som veldig mange her i huset har villet ha det til, lider Aetat av lungebetennelse. Den medisinen som har vært forskrevet av opposisjonen, er: Ta en Globoid, så går det nok over! Det vi forsøker å gjøre, er å behandle sykdommen som sådan – ved endringer i måten det organiseres på, ved endringer i måten det finansieres på og for øvrig også ved en styrking av den sentrale ledelsen i direktoratet.

Når det gjelder det andre spørsmålet – hva jeg mener med at Aetat har tilstrekkelige ressurser til å ivareta de oppgavene de er satt til å ivareta – konstaterer jeg at Aetat er i positiv utvikling i forhold til resultatoppgjør, etter et vanskelig første kvartal. Jeg registrerer at Aetat faktisk har hatt litt problemer med å komme skikkelig i gang med kvalifiseringsarbeidet. I tråd med dette har vi laget et ressursopplegg som gjør at de skal komme i gang med det, og resultatet er at det faktisk ikke er ressursene det er knapphet på i det hele tatt når det gjelder den store oppgaven det handler om, nemlig å bli en sterk kvalifiseringsetat i tillegg til å være en formidlingsetat. På denne bakgrunn fastholder jeg: På kort sikt er det ikke mangel på penger som er Aetats problem, det er mangel på folk, det er mangel på hensiktsmessig organisering, og det er dette vi forsøker å gjøre noe med.

Karin Andersen (SV): Først for å rydde opp i tull med tall: Jeg vil bare gjøre statsråden oppmerksom på at SV i sine budsjetter har styrket Aetat med flere hundre millioner kroner. Jeg tror faktisk det hadde betydd en forskjell. Jeg tror det hadde vært en viktigere forskjell enn den forsøksordningen som statsråden nå peker på. Og jeg har et spørsmål til den, fordi jeg har interessert meg for den. I utgangspunktet tenkte jeg at det kanskje var en god

modell, og jeg spurte statsråden i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, der den ble framlagt, om det var slik at dette skulle være en overslagsbevilgning som gjorde at Aetat kunne få flere penger hvis de greide å kvalifisere flere. Jeg fikk et helt klart svar: Nei, det var det ikke. I dag står statsråden på talerstolen her og sier: Jo, det er det. Nå har jeg lyst til å få et svar på hvordan denne ordningen faktisk er, slik at det kan bli klarhet i det.

Så har jeg lyst til å ta utgangspunkt i noe av det som er SVs betenkeligheter her, og det er det statsråden gang på gang slår fast, at han mener at de nødvendige ressurser er på plass i etaten, uten at vi på noen som helst slags måte er trygge på at statsråden vet det og har oversikt over det. For det som skjedde i høst, var nemlig at Regjeringa sjøl skrev i budsjettet at ledigheten kom til å øke. Så visste etaten – og også statsråden, går jeg ut fra – at datasystemet var under omlegging, med svære problemer og med økte kontrollpålegg som tok kjempelang tid. I tillegg var det et nytt atføringsregelverk om ytelsene, som var dårlig planlagt, og som det gikk galt med. Alt dette visste statsråden. Og så sier sosialministeren til SV når SV fremmer forslag om å bedre de økonomiske vilkårene for de fattigste, at de fattigste ikke skal ha mer penger, de skal i arbeid. Det første statsråden da gjør, er å kutte i det apparatet som vi vet står helt på sammenbruddets rand. Det gikk jo heller ikke en måned før de måtte ut med mer penger. Så jeg har lyst til å spørre statsråden: Er det ikke slik at man nå heller ønsker å skyve det politiske ansvaret for disse manglende ressursene fra seg og over på etaten sjøl?

Statsråd Victor D. Norman: Historie er et interessant fagfelt, og jeg skulle med glede bruke timer på interessante diskusjoner om historie i denne forsamlingen. De temaene Karin Andersen nå tar opp, har vi faktisk snakket om gjentatte ganger i Stortinget i løpet av vinteren, våren og forsommeren. Jeg synes kanskje at vi av hensyn til Aetat og brukerne av Aetat nå skal snakke om hva som skal skje fremover, snarere enn hva som har skjedd historisk.

Så jeg vil nøye meg med å kommentere spørsmålet om det er en overslagsbevilgning vi har foreslått eller ikke. Formelt er det ikke det, bare for å ha fastslått det. Men det vi har sagt, er at vi ønsker en prøveordning som innebærer at midler under kapittel 1592 i stedet kan brukes til å utvikle kompetansen og kapasiteten i Aetat knyttet til den aktiviteten de faktisk klarer å få til. Vi har samtidig varslet at vi i budsjettforslaget for 2003 vil foreslå en ny finansieringsordning for store deler av Aetats virksomhet. Men implikasjonen av denne prøveordningen er at den ressursrammen Aetat som etat får til disposisjon i inneværende år, etter all sannsynlighet vil være større enn det som ble foreslått av regjeringen Stoltenberg.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 523)

S a k n r . 3

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag frå stortingsrepresentantane Sigvald Oppebøen Hansen, Per Sandberg, Karin Andersen og Magnhild Meltveit Kleppa om forslag til mellombels lov om overgangsreglar i lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering (Innst. O. nr. 73 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:135 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kari Lise Holmberg (H): Jeg skal på vegne av sakens ordfører få framføre følgende:

Denne saken har sin bakgrunn i at det i Ot.prp. nr. 17 for 2001-2002 ble fremmet forslag om at dagpengeperioden skulle avgrensas til 26 uker, men at personer som i permitteringstiden går på arbeidsmarkeditiltak i regi av eller i samarbeid med arbeidsmarkeditaten, kan avslutte tiltaket selv om tiltaket går utover 26 uker. Komiteen mente at en periode på 52 uker var for lang, og at det ikke stimulerte de permitterte til å gå over i annet arbeid eller delta i arbeidsmarkeditiltak. Kommunalkomiteen sluttet seg enstemmig til innstillingen i den saken, og forslaget ble senere enstemmig vedtatt i Stortinget. Komiteen hadde imidlertid presisert at en om nødvendig ville kunne endre loven dersom denne endringen ville få store negative konsekvenser for arbeidstakerne eller at arbeidsløsheten ble vesentlig større.

Nå har loven virket i vel fem måneder, og så langt ser konsekvensene for arbeidstakerne ut til å være relativt små. Derimot har flere gitt uttrykk for at de er urolige for hva konsekvensene kan bli for enkelte bransjer. Det gjelder særlig asfaltbransjen og leverandørindustrien innanfor offshorebransjen. Verdt å merke seg er imidlertid at forslagsstillerne med bakgrunn i erfaringene så langt mener at det ikke er noen grunn til å gå tilbake til det gamle regelverket. Derimot er det behov for overgangsordninger, slik organisasjonene innanfor de nevnte bransjene har bedt om. Overgangsordninger vil kunne gjøre overgangen til nytt regelverk mer smidig og sikre stabilitet omkring det nye regelverket. Forslagsstillerne er redd for at disse bransjene vil måtte si opp personell med verdifull kompetanse.

Flertallsforslaget fra komiteen, som fremmes av representantene for Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, innebærer at arbeidstakere som var i en løpende permitteringsperiode før 31. desember 2001, skal behandlas etter regelverket slik det gjaldt før lovendringen av 21. desember 2001, så lenge permitteringen varer. Videre foreslås det at det for arbeidstakere som per 31. desember 2001 ikke var i en

løpende permitteringsperiode, skal reglene tillempes slik at permitteringstid før 1. januar 2002 ikke blir tatt med i utregningen av kvoten på 26 uker i lønnspliktloven § 3 nr. 2 første ledd og folketrygdloven § 4-7. For asfaltbransjen gjelder en kvote på 36 uker under de samme bestemmelse.

Mindretallet i komiteen, representantene for Høyre og Kristelig Folkeparti, viser i sin merknad til de problemer dette forslaget lager for Aetat, og at forslaget legger opp til særregler for spesielle grupper. Mindretallet viser også til det sentrale prinsippet om at bedrifter ikke skal kunne velte sine kostnader over på folketrygden.

Innstillingen fra kommunalkomiteens flertall går på at forslaget fra stortingsrepresentantane Sigvald Oppebøen Hansen, Per Sandberg, Karin Andersen og Magnhild Meltveit Kleppa vedtas. Jeg tillater meg på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti å ta opp mindretallets forslag om at Dokument nr. 8:135 ikke bifalles.

Presidenten: Representanten Kari Lise Holmberg har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Det er viktig å ha gode ordningar som sikrar stabilitet både for bedrifter og arbeidstakarar i tider med store konjunktursvingingar. Men eit altfor generøst regelverk på permitterings sida kan på den andre sida føre med seg at for mykje av dagens arbeidskraft blir kanalisert til dei næringane som har desse store svingingane. Eit anna resultat av eit for generøst regelverk kan vere at talet på permitteringar aukar fordi det blir billegare for arbeidsgjevarane. Så langt trur eg at me stort sett er einige.

Vidare veit me at det kan vere store konjunktursvingingar i enkelte bransjar, og det kan også vere andre, uheldige årsaker til at arbeidsgjevarane må gå til det steget å permittere.

Ein samrøystes komite sa då lova blei behandla i vinter, at det var viktig å følgje utviklinga på arbeidsmarknaden nøye. Og dersom situasjonen på arbeidsmarknaden ville bli vanskeleg, med omfattande permitteringar og negative konsekvensar for arbeidstakarane, ville komiteen ta atterhald om å ta saka opp att og om nødvendig endre den.

Det er ingen grunn til å hevde at lovendringa har ført med seg store negative konsekvensar for arbeidstakarane generelt sett etter at lova har verka i vel fem månader no. Men me har sett og ser enkelte utfordringar for nokre bransjar som me vil ta opp i dette forslaget til mellombels lov.

Etter at endring i lova blei gjennomført i vinter, kom det fleire meldingar frå sesongbetonte bransjar og frå både arbeidstakar- og arbeidsgivarorganisasjonane – særskilt frå asfaltbransjen og leverandørindustrien innanfor offshore. Asfaltbransjen, t.d., er på mange måtar heilt avhengig av både geografiske og klimatiske forhold. Når det gjeld leverandørindustrien innanfor offshore, er det heilt på det reine at det vil bli permitteringar i denne industrien i tida framover – det har me fått klare dokumentasjonar på. Men ljospunktet er at det ser ut til at industri-

en i nær framtid vil sikre seg store og omfattande kontraktar, og det er bra.

Det er viktig for desse bedriftene å behalde både arbeidskraft og ikkje minst kompetanse i bedrifta. Slik sett meiner eit fleirtal i komiteen at desse bransjane må få ei særskild overgangsordning – fordi asfaltbransjen i privat sektor i all hovudsak har sommarvedlikehald, mens Statens vegvesen t.d. har heilårsoppdrag. Det vil som kjent bli ein prosess neste år som er knytt til å konkurranseutsetje oppdraga til Vegvesenet, og ved dette kan ting endre seg i framtida.

I ettertid har det òg dukka opp ei anna problemstilling, nemleg at lova ikkje har tilbakeverkande kraft for arbeidstakarar som har vore permitterte i løpet av dei siste 18 månadene fram mot årsskiftet, og som kom ut i arbeid att før den nye lova tok til å gjelde. Eg ser at dette skaper problem for bedrifter som har planlagt si verksemd ut frå det tidlegare regelverket. Det skaper dermed store problem for arbeidstakarar som kan risikere å miste rett til arbeidsløysetrygd og ytingar etter eventuell kort tids permittering i 2002.

Fleirtalet i komiteen meiner at det her er behov for ei overgangsordning – med andre ord at desse arbeidstakarane får overgangsreglar som sikrar dei rett til ytingar under permittering i 26 veker utan fråtrekk frå det dei eventuelt var permitterte i fjor.

Statsråden har til no ikkje vore villig til å etablere overgangsreglar. Derfor har eit fleirtal i komiteen gjort noko med dette problemet. Eg minner om at komiteen tok høgde for at det var viktig å følgje utviklinga nøye og om nødvendig endre lova dersom dette ville føre til negative konsekvensar.

Statsråden har i brev til komiteen reist spørsmål om å få ein forskriftsheimel for å definere omgrepet «asfaltbransjen». Fleirtalet har lagt inn denne fullmakta, og mi tolking av omgrepet er følgjande:

Som arbeidstakarar i asfaltbransjen reknast arbeidstakarar som vesentleg er sysselsette med produksjon, førebuing til og utlegging av bituminøse massar, altså asfalt. Og «vesentleg» tyder at arbeidstakaren må vere sysselsett i meir enn 80 pst. av si arbeidstid med asfaltproduksjon.

Å g o t V a l l e hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV): Det er unødvendig for SV å forlenge denne debatten. Vi slutter oss til det innlegget som ble holdt fra Arbeiderpartiet, og har ikke noe å tillegge utover det.

Anita Apeltun Sæle (KrF): Det er vedteke nye reglar for permittering. I fjor vart dei vedtekne. Reglane er framleis rause og gjev anledning til vel eit halvt års permittering.

Det meste er kommentert av saksordføraren, men underteikna vil berre påpeika eit par poeng.

Vi har ein stram arbeidsmarknad i landet. I enkelte distrikt er det faktisk stor mangel på arbeidskraft. For det

andre har Aetat problem på fleire område – førre sak viste det – og strever for å få gjort noko med det som har fyrsteprioritet.

Det vi treng minst no, er ei lov med overgangsordning gjennom heile dette året for dei som måtte vera permitterte i fjor, og eventuelt på nokre område i år. Det gjer at dei som er permitterte, i mindre grad kjem i nytt arbeid. Det utset Aetat for ytterlegare press dersom vi gjer dette, og det veltar endå fleire kostnader over på folketrygda.

Eg trur ikkje det er eit fornuftig bidrag i dagens samfunn. Eg registrerer fleirtalets, men anbefaler mindretallets, forslag.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (leiar i komiteen): Eg skal heller ikkje frå Senterpartiet si side bidra til å forlengja denne debatten, berre seia at då Ot.prp. nr. 17 vart behandla i kommunalkomiteen før jul, vart det stilt spørsmål ved om verknadene av dei endringane som var føreslått i lov om lønspått, og særleg endringa frå 52 til 26 veker, var godt nok klargjorde. Komiteen presiserte difor at det var nødvendig å følgja nøye med på verknadene. Seinare vart fyrst statsråden og så Stortinget gjort kjent med at her var uheldige verknader som det var nødvendig å få gjort noko i forhold til.

Sigvald Oppebøen Hansen har ryddig gjort greie for dei endringane som fleirtalet finn det nødvendig i dag å føreslå. Senterpartiet stiller seg fullt og heilt bak det forslaget til vedtak som i dag ligg føre. Lat meg berre understreka i tillegg, sidan eg kjem frå eit fylke som direkte vil merka dei endringane som vi i dag drøftar: Offshoreindustrien synest å måtta gå til det skrittet å permittera folk i år, men har håp om lysare utsikter til neste år. Det gjeld Rogaland, det gjeld Hordaland, det gjeld Nord-Trøndelag. Dei har bedt om eit todelt engasjement her. Dei peikar på det lovverket som blir endra i dag, og dei peikar på den moglegheita som ligg i arbeidsmarknadstiltak, og som må liggja der for at verfta i ein overgangsfase skal ha høve til å sikra ein unik kompetanse til bruk igjen neste år. No får vi altså denne biten – lovbiten – på plass i dag, så får vi koma tilbake i forhold til arbeidsmarknadstiltak i revidert nasjonalbudsjett. Eg er veldig glad for at Framstegspartiet i dag er med på denne endringa – desto meir overraska over at dei ikkje stiller opp på same måten i revidert nasjonalbudsjett. Den debatten får vi ta neste fredag.

Statsråd Victor D. Norman: Det er vel en god regel at man smiler og sier minst mulig i en sak hvor man kanskje ikke får det som man vil. La meg allikevel for ordens skyld bare først si at jeg er ikke glad for innholdet i dette forslaget. Jeg tror det er uheldig for det første med særregler for enkelte grupper, og jeg tror generelt sett det er uheldig med ordninger som oppmuntrer bedrifter til ikke å bruke arbeidskraft hele året, eller som binder folk opp i bedrifter som ikke kan gi dem skikkelige sysselsetningsmuligheter hele året. Og jeg veldig bekymret i forhold til en veldig riktig karakteristik som Oppebøen Hansen brukte: Dette er så vanskelig for virksomheter

som har planlagt sin virksomhet ut fra det tidligere regelverk. Formålet med permitteringsordningen er ikke at bedriftene skal planlegge sin virksomhet ut fra dette regelverket, og det illustrerer for så vidt det jeg tror er grunnproblemet med hele saken. Når det er sagt, synes jeg det er veldig gledelig at lovforslaget ikke har fått tilbakevirkende kraft – det ville skapt veldig store problemer for Aetat. Jeg har lyst til å presisere at slik loven nå er utformet, er den praktikabel for Aetat, og dersom den skulle bli vedtatt, vil vi uten opphold sanksjonere loven, slik at den kan tre i kraft så snart som mulig.

Så har jeg til slutt lyst til å takke representanten Oppbøen Hansen for forslaget til avgrensning og definisjon av asfaltnæringen. Vi skal med glede ta det forslaget med oss videre dersom loven skulle bli vedtatt.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sigvald Oppbøen Hansen (A): Eg skal love ikkje å bruke 3 minutt eingong. Eg kan nok vere einig med statsråden i at av og til kan formuleringane vere dårleg kvalifiserte i ein hektisk innspurt før ferien. Men eg er veldig glad for at statsråden tek imot lovforslaget på den måten han no gjorde. Me er jo ikkje ukjende med at enkelte grupper har særreglar når det gjeld permitteringsreglar, og eg tenkjer da på innafor fiskeforedlingsindustrien, m.a. Men det som er viktig for fleirtalet her, er ikkje om lova skulle ha tilbakeverkande kraft eller ei. Det som er viktig, er at lova blir sett i verk straks, altså straks odels-ting og lagting har vedteke lova, og at statsråden da gjer ein innsats for å setje i verk lova umiddelbart.

Statsråd Victor D. Norman: Som jeg sa, vil statsråden og Regjeringen gjøre sitt til at loven kan sanksjoneres og derved settes ut i livet så snart det er praktisk mulig. Men det er nå Kongen som må sanksjonere den.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 524)

S a k n r . 4

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag og lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) (Innst. O. nr. 75 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 63 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringa.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heikki Holmås (SV) (ordfører for saken): Dette er første gang jeg får lov til å legge fram en sak fra talerstolen som sakens ordfører, og det synes jeg egentlig er litt gøy!

Jeg tenkte jeg skulle begynne med bakgrunnen for den loven vi nå har til behandling. Det dreier seg altså om den såkalte tiprosentsregelen, og for uinnvidde skal jeg forklare at tiprosentsregelen gir det offentlige rett til å kjøpe opp inntil 10 pst. av leiligheter i borettslag og sameier for å skaffe boliger til folk som sliter på boligmarkedet. Så gir den boligbyggelag rett til å kreve opprettet samarbeidsutvalg med det offentlige der de måtte ønske det.

Begrunnelsen for at denne tiprosentsregelen ble innført, var todelt. Det første var at man skulle skaffe flere ikke-kommersielle utleieboliger. Det andre var at man skulle få til en bedre integrering i borettslag og gode bomiljøer av folk som hadde problemer på boligmarkedet. Dette var to gode argumenter. Det ble også framsatt fire motargument. Det ene var at man risikerte å få ødelagte bomiljøer; det var mange borettslag som var opptatt av det. Det var også mange som var skeptiske til at kommunene ikke ville følge opp samarbeidet med boligbyggelagene og borettslagene på en god nok måte. De frittstående borettslagene og sameiene ville heller ikke ha den samme retten til å kunne kreve et samarbeid med kommunen som det boligbyggelagene ville ha. Det fjerde, og et viktig punkt, var at det ikke ville føre til at en eneste ny bolig ble bygd, og det ville bety at boligtilskuddene ville gå til å kjøpe brukte leiligheter istedenfor å bygge nye.

Vi har hatt høringer i forbindelse med denne saken, og etter høringene ble det ganske klart at begge parter hadde rett i forbindelse med tiprosentsregelen. For det første hadde kommunen rett i at vi hadde fått flere og bedre muligheter til å skaffe boliger til økonomisk vanskeligstilte, og vi hadde blitt flinkere til å putte barnefamilier inn i gode bomiljøer. Men på den annen side har bolig-samvirkene og huseierne fått rett i deler av sin skepsis. Det er veldig stor forskjell på hvordan kommunene følger opp de forskjellige boligbyggelagene rundt omkring. Mange sa at kommunene er dårlige til å følge opp og lite innstilt på å samarbeide med bl.a. frittstående borettslag, som føler at de møter veggen når de henvender seg til kommunen hvis de har problemer i forhold til leieboere. De blir henvist til rettsvesenet, med de økte utgifter som det medfører. Det siste denne regelen har ført til, er at det bygges altfor få utleieboliger. (Presidenten klubber.)

President! Jeg vil bare si at presidenten gav meg 3 minutter og ikke 5 minutter da vi startet.

Presidenten: Beklager! Det har representanten helt rett i.

Heikki Holmås (SV): Det er helt greit, men da har jeg litt mer tid.

Da Regjeringen ville utvide dette til å gjelde frivillige organisasjoner og kommersielle aktører, var stemningen i forbindelse med dette entydig negativ blant alle dem vi

(Holmås)

hadde på høring, for alle var interessert i å få bedre kontakt med seriøse aktører. Og det er nettopp de seriøse aktørene, som f.eks. Kirkens Bymisjon og Frelsesarmeen, statsråden skyver foran seg når hun sier at det er behov for å åpne for å slippe inn også private aktører på dette markedet. Men alle var klinkende klare på at de ikke ønsket useriøse aktører inn på markedet. De ønsket ikke kommersielle aktører – slik vi bl.a. ser på hospitsmarkedet i de store byene, med folk som ikke sørger for å legge fram skikkelige regnskap, og folk som spekulerer i å minimere kostnadene i forbindelse med oppfølging av de beboerne som bor i borettslag – av frykt for at det kan føre til dårlige bomiljøer og en pulverisering av kommunens ansvar for å skaffe boliger til folk.

Jeg må si jeg er ganske rystet over at statsråden likevel mener at det er behov for en lov som åpner for å slippe kommersielle aktører til på dette markedet, når alle er så klinkende klare. Hvis det er sånn at statsråden ønsker denne lovendringen for å slippe til ikke-kommersielle aktører, hvorfor kan ikke da statsråden sørge for å åpne nettopp for det, slik flertallet i komiteen har foreslått? Dersom statsråden på død og liv vil ha kommersielle aktører, og på død og liv vil ha dem inn på et senere tidspunkt, kan hun heller fremme det forslaget da og bli nedstemt nå. Nå er det grunn til å tvile på statsrådets hensikter i denne sammenheng, og jeg tror at vi ikke ser konsekvensene av det vi gjør, i forhold til å sikre både gode bomiljøer og flere leieboliger til folk som trenger det.

Presidenten: Neste taler er Signe Øye. Jeg skal sørge for at hun får en taletid på inntil 5 minutter!

Signe Øye (A): Arbeiderpartiet er enig i at det er helt nødvendig å legge til rette for at det kan skaffes flere boliger for de 6 200 bostedsløse, og for andre som har spesielle vansker med å skaffe seg en bolig.

Arbeiderpartiet er også enig i at frivillige organisasjoner, som Frelsesarmeen og Kirkens Bymisjon, må gis muligheter til å kunne anskaffe boliger innenfor dagens tiprosentsregel. Vi mener bl.a. at disse organisasjonene gjør en meget god jobb. Vi har stor bruk for dem, og vi må fjerne de hindringer som er i veien for at frivillige organisasjoner får mulighet til å anskaffe egnede leiligheter i borettslag eller eierseksjonssameier.

Arbeiderpartiet mener at bruk av hospits skal opphøre. Vi mener at hospits i beste fall er et kortvarig, usikkert og dårlig tilbud, og ikke minst meget kostbart. For alt annet enn helt akutte, kortvarige problemer vil det være både bedre og billigere med et ordinært botilbud. Kostnadene i hospits er meget høye pr. måned, og ofte er dette et elendig og uverdige lite rom. Et godt botilbud i ordinær boligmasse, basert på dagens virkemiddel med 60 pst. tilskudd og bostøtte, vil ofte kunne tilbys innenfor en ramme på om lag 3 000 kr pr. måned. Ved å avskaffe hospitsene og tilby slike løsninger vil også kommunene frigjøre betydelige økonomiske midler som i stedet kan komme den enkelte til gode. Å bruke disse pengene til

oppfølging av den enkelte, som kan gjøre det lettere å etablere en vanlig tilknytning til bolig, arbeid og et meningsfullt sosialt liv, må være en mye bedre og mer fornuftig måte å bruke pengene på.

Men skal vi få det til, må Husbanken ha midler til tilskudd og lån. Og da nytter det ikke å skjære ned på Husbankens lånerammer slik at de er brukt opp allerede før sommeren, eller at tilskuddene bare kan brukes til én enkelt gruppe, f.eks. til flyktninger, slik situasjonen er for tiden, og slik Regjeringen mener er tilfredsstillende, etter uttalelsene til kommunalministeren på radio i dag tidlig, om at pengene som nå er tilgjengelige, kun rekker til å skaffe boliger for flyktninger. Vi mener det er helt uverdig å stille så svake grupper opp mot hverandre. Arbeiderpartiet vil bygge 3 000 ikke-kommersielle boliger i året for unge og økonomisk vanskeligstilte, slik at bl.a. de 6 200 bostedsløse og andre vanskeligstilte får et sted å bo.

På ett sted er Arbeiderpartiet uenig i flertallsinnstillingen. Disse partiene – Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet – vil gi private rett til å kjøpe og leie ut inntil 10 pst. av boligene i borettslag til bostedsløse og andre vanskeligstilte, dersom de har en avtale med kommunen. Vi mener at det ikke skal gis adgang for andre private aktører, dvs. aktører som ikke har et ikke-kommersielt formål, aktører som kun har som formål å få mest mulig profitt. Arbeiderpartiet frykter sterkt at det som nå blir vedtatt, kan føre til at useriøse boligspekulanter vil utnytte situasjonen i kommuner som setter bort driften av sosiale boliger til private. Dette kan føre til en etablering av useriøse og ukontrollerte hospitstilstander i borettslag og sameier.

Vi frykter en situasjon der useriøse aktører får adgang til å kjøpe boliger og drive utleievirksomhet til et tungt belastet klientell på rent forretningsmessig grunnlag, og at det er det som vil bli konsekvensene.

Arbeiderpartiet mener at det også er fare for at dersom private skal skaffe boliger til vanskeligstilte, vil man få en konsentrasjon av problemer i strøk der prisene er lave. Det vil være i de strøkene som er tyngst belastet fra før, og som vil få en enda større andel av problemene i framtiden. Det er svært viktig at vi her får inn aktører som er seriøse, og som kan mestre enhver situasjon. Det er svært viktig at vi ikke nå vedtar en lov som raserer godfungerende bomiljøer. Det er det Arbeiderpartiet er redd for vil være følgene av de vedtak som ser ut til å bli fattet her i dag. Det mener vi er veldig trist og beklagelig.

Kari Lise Holmberg (H): I denne proposisjonen foreslås det å endre borettslagsloven og eierseksjonsloven med det formål å tilrettelegge for at det kan skaffes flere boliger til bostedsløse og andre vanskeligstilte. Det er naturlig her å understreke det poeng at kommunene etter sosialtjenesteloven har et særlig ansvar for å skaffe midlertidige boliger til bostedsløse og andre vanskeligstilte. For å gjøre det enklere for kommunene å skaffe midlertidige boliger i tråd med sosialtjenestelovens krav og for å tilrettelegge for spredt bosetting av vanskeligstilte, åpner i dag borettslagsloven og eierseksjonsloven for

at kommuner og andre offentlige organer kan kjøpe inntil 10 pst. av leilighetene i borettslag og boligsameier.

For Høyre er det et sentralt poeng at slik nevnte tiprosentsregel i dag er utformet, kan private aktører, som f.eks. Frelsesarmeen og Kirkens Bymisjon, ikke kjøpe boliger i strid med eventuelle vedtekter eller andre bestemmelser i boligsammenslutningen. Borettslagsloven har dessuten regler om framleie, som vanskeliggjør kjøp for slike private aktører.

Dersom private aktører skal trekkes sterkere inn i arbeidet med å skaffe flere boliger til vanskeligstilte, er det ønskelig at også disse kan gis en viss mulighet for å benytte tiprosentsregelen. Det er bare private aktører som inngår samarbeidsavtale med en kommune, fylke eller staten om å skaffe boliger til vanskeligstilte, som får den retten til å benytte tiprosentsregelen. Gjennom samarbeidsavtaler skal kommunene, fylkene og staten føre kontroll med hvem som får anledning til å benytte tiprosentsregelen, samtidig som kommunene, fylkene og staten får mulighet til å stille vilkår for å inngå slike samarbeidsavtaler. Vilkårene kan f.eks. gjelde tildelingskriterier til boligene, eller bestemmelser om at de aktuelle aktørene ikke skal benytte retten til å kjøpe boliger i områder med dårlige levekår eller i strøk der målgruppen fra før er overrepresentert.

Regjeringen har for øvrig i proposisjonen understreket viktigheten av at kommunene, fylkene og staten er nøye med sin utvelgelse av samarbeidspartnere, og bare inngår avtaler med seriøse aktører.

På denne bakgrunnen tillater jeg meg å fremme forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkepart. Dette forslaget vil kunne ivareta de forhold som jeg her har nevnt.

Avslutningsvis har jeg bare lyst til å gi en kommentar til all den kritikken som har framkommet fra talerstolen i denne saken, ikke minst fra Arbeiderpartiets side. Men også på dette området viser Arbeiderpartiet at de har dilemmaer. Arbeiderpartiet har ikke mer penger i revidert nasjonalbudsjett på dette området. De kritiserer, men er altså ikke i stand til å løse eller levere.

Presidenten: Kari Lise Holmberg har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Torbjørn Andersen (FrP): På vegne av Fremskrittspartiet skal jeg bare kort få redegjøre for hvorfor vi slutter oss til dette forslaget.

Jeg vil bare gjenta at i dette lovforslaget foreslås det å utvide kretsen av dem som kan kjøpe andeler i borettslag og eierseksjonssameier innenfor denne såkalte tiprosentsregelen. Formålet med å utvide kretsen av oppkjøpere er altså å skaffe flere boliger til vanskeligstilte og bostedsløse personer, men dette går altså ikke på å utvide tiprosentskvoten.

Slik dagens regler er, er det bare stat, fylke og kommune som har rett til å kjøpe opp til 10 pst. Nå skal altså selskaper, stiftelser eller andre, dvs. private som har inngått avtale med stat, fylke eller kommune om å skaffe bo-

liger til vanskeligstilte, kunne erverve bolig innenfor tiprosentsregelen.

Fremskrittspartiet har valgt å gi sin tilslutning til dette forslaget, selv om vi altså er imot den nevnte regelen. Jeg skal ikke ta debatten for eller imot tiprosentsregelen i dag, men jeg vil likevel nevne kort at Fremskrittspartiet er imot tiprosentsregelen bl.a. fordi den kan ødelegge hele bomiljøet enkelte steder og representerer en for sterk inngripen i borettslagenes selvråderett og beboernes rett til selv å kunne sørge for trygghet og sikkerhet i sine bomiljø.

Det er iallfall etter mitt syn slik at skal vi få en slik ordning til å fungere hensiktsmessig, må kommunene flere steder bli flinkere til å følge opp sitt ansvar slik at vi ikke får de problemene som vi har sett enkelte steder i noen borettslag i dag i forbindelse med tiprosentsregelen.

Fremskrittspartiet vurderer likevel de foreliggende endringer som helt marginale, og ser det ikke som noe avgjørende eller viktig poeng å ville begrense kretsen av dem som kan erverve til de gjeldende formål innenfor den såkalte tiprosentsregelen. Forslaget endrer ikke ved selve substansen i denne regelen, og det har derfor liten betydning om loven nå også gjøres lik for private og for offentlige, mener Fremskrittspartiet.

Jeg har for øvrig ingen ytterligere kommentarer i denne sammenheng og viser til Fremskrittspartiets syn da loven sist ble endret, i 1998. Jeg anbefaler Fremskrittspartiet å stemme for de foreslåtte endringer.

Anita Apeltun Sæle (KrF): Vi har ca. 6 000 bustadlause her i landet. Det er egentleg skandaløst i rike, kalde Noreg.

Dette forslaget som vi no behandlar, har som føremål å leggja til rette for å skaffa bustadlause, også til dei som er aller svakast i denne samanhengen.

Saksordføraren har gjeve ein utmerkt tilstandsrapport, og gjort greie for dei moglegheitene som ligg i lova slik den er. Det som er endringane, er at private aktørar, som Frelsesarmeen, Kirkens Bymisjon og eg vil leggja til eitt eksempel til, nemleg Evangeliesentrene, kan nytta same reglane som det offentlege for å skaffa bustader til vanskelegstilte.

Det er ingen tvil om at det er ideelle organisasjonar og eldsjeler som gjer ein avgjerande innsats for dei som har det aller verst der ute. Sjølv om vi held fast på at det offentlege har og skal ha ansvaret for å skaffa bustadlause hjelp, er vi avhengige av dei private aktørane.

Fleirtalet og mindretalet skilst i spørsmålet om tiprosentsregelen berre skal gjelda for ideelle og humanitære organisasjonar, eller om også selskap skal få slik rett. No kan ideelle organisasjonar også organisera seg som selskap dersom dei skil ut verksemd, noko som kunne vera positivt og naturleg akkurat i ei slik sak. Men Kristeleg Folkeparti er ikkje redd for at det skal koma kommersielle haiar inn på denne marknaden. Derfor er vi ikkje redde for at selskap skal få dei same rettane som stiftelsar eller organisasjonar.

For det første er jo føresetnaden at ein har ein samarbeidsavtale med det offentlege. Useriøse skal ikkje få slike

samarbeidsavtaler, og eg trur heller ikkje at dei vil få det. Dette er faktisk ein tillitserklæring til kommunane. For det andre kan eg tenkja meg betre måtar å tena pengar på enn å leiga leilegheiter ut til fattige og folk utan bustadevne.

Det eg håpar, er at dei som alt i dag rekkjer ei hjelpande hand ut til naudstade, og gjev og gjev, mat og seng og dusj, i tillegg til ei hand å halda i, til dei som treng det mest, no skal få moglegheit til å hjelpa fleire på ein betre måte – også til å få ein stad å bu. Vi må gje desse organisasjonane, for det er for det meste organisasjonar, maksimalt gode forhold. Det tener samfunnet på, og det profitterer dei heimlause på. Eg anbefalar mindretalets forslag, i tillegg til punkt B – romartala I og II – når det kjem opp i Stortinget.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (leiar av komiteen): Det å ha ein bustad er grunnleggjande viktig for den enkelte av oss som eit utgangspunkt for organisering av eige liv. Senterpartiet ynskjer eit sterkare offentleg engasjement for å sikra fleire ein bustad. Det gjeld både rammane i Husbanken, bustadtilskot og betre bustønsadsordning, og det gjeld frå staten si side å vera villig til å stilla noko av sin tomtemasse til disposisjon.

Vi fremja ei eiga bustadpakke i revidert nasjonalbudsjett. Vi er svært urolege for det manglande engasjementet som Regjeringa viser for tida, ikkje minst når det gjeld den viktige rolla Husbanken skal ha, og kor nødvendig det er at Husbanken har lånerammer og tilskot å formidla vidare.

Så vil eg gi ros til det initiativet som er teke av Regjeringa i denne saka. Eg trur det er eit konstruktivt bidrag til å skaffa fleire vanskelegstilte ein bustad. Ei moglegheit som kommunane i dag har til å kjøpa seg inn i eit burettslag, skal altså no òg opnast for andre. Vi veit at mange av kommunane frå før har eit godt og nært samarbeid med aktørar som Frelsesarmeen og Kirkens Bymisjon for å sikra at fleire ikkje berre har ein plass å bu, men òg har nokre med erfaring som følgjer opp i ein vanskeleg kvardag. Vi er einige i at organisasjonar og stiftelsar av denne typen gjennom lovverket sjølv får moglegheit til å bruka tiprosentsregelen.

No har saksordførar gjort ryddig greie for erfaringane med tiprosentsregelen så langt, og han har òg gjort greie for det som ligg til grunn for fleirtalet sine forslag i dag, frå Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet. Eg finn det underleg at statsråden og regjeringspartia og Framstegspartiet på denne måten, som det no ser ut til i dei forslaga som ligg føre, skuvar føre seg ideelle, humanitære organisasjonar og stiftelsar, men i realiteten gir mykje større opening.

Eg vil be statsråden følgja nøye med på den praksisen som no etablerer seg, i tråd med det som komiteen har bedt om. Det er viktig å følgja med til kvar tid om den lovendinga som i dag blir vedteken, gir uheldige utslag. Det er viktigast å følgja med på om lovendinga lét seg enkelt og ryddig praktisera, både når det gjeld dei vilkåra som skal til for å inngå ein samarbeidsavtale, og når det gjeld vilkåra for at andelseiga-

ren skal forplikta seg til å skaffa bustader til vanskelegstilte.

Så vil eg retta merksemda mot eit punkt i innstillinga, punkt 2,5, der det frå Senterpartiet og SV no blir peikt på ei side som ikkje er teken opp i proposisjonen, men som eg vil be statsråden sjå nærmare på. Eg håpar at ho vil kvittera ut at dette vil ho følgja opp. Det går på, slik lova er i dag når det gjeld burettslag, at styret kan påleggja arvingar av dødsbu å selja bustaden innan seks månader etter at pålegg er gitt. Det er jo nødvendig med omstilling i ei viss tid for arvingane etter eit dødsfall, men det er viktig i ei tid der det er så knapt med bustader, å syta for eit regelverk som gjer at bustaden igjen blir teken i bruk. Og me ber statsråden vurderer den seksmånadersregelen som er i dag, og sjå på om den f.eks. kan kuttast ned til to månader.

Geir-Ketil Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Erna Solberg: Som nevnt tidligere i debatten, er det i dag ca. 6 000 bostedsløse i landet. Vi kan jo aldri være 100 pst. sikker på disse tallene, men det er også andre vanskelegstilte i boligmarkedet. Etter min mening er det uakseptabelt at vi har det sånn i Norge, og jeg tror at alle partier i Stortinget er enig i det.

Det har også vært bred enighet gjennom de behandlingene vi har hatt tidligere, om at det er kommunene som har primæransvaret for å skaffe tilfredsstillende botilbud til disse personene. Etter Regjeringens vurdering er det likevel viktig at også andre trekkes med i arbeidet for å skaffe boliger til dem. Kirkens Bymisjon og Frelsesarmeen er allerede engasjert i slikt arbeid, og begge organisasjonene har signalisert vilje til å påta seg et større ansvar i denne sammenhengen. Vi ønsker å bidra til en slik utvikling, og vi har derfor foreslått lovendringer som skal legge til rette for det.

Jeg er glad for at det når det gjelder denne utvidelsen, er en enstemmig kommunalkomitee som slutter opp om hovedprinsippet, at man skal utvide kretsen. Jeg ser imidlertid at det er en uenighet om hvordan avgrensningen av kretsen skal være.

Alle partier er enig i at det ikke skal være fritt frem for hvem som helst til å benytte seg av regelen. Men regjeringspartiene, med tilslutning av Fremskrittspartiet, støtter opp under det som Regjeringen har foreslått i vurderingen av hvem som skal få anledning til å benytte regelen.

Min vurdering er at Regjeringens forslag er smidigere ved at andre kan gjøre bruk av bestemmelsen, dersom – og jeg sier dersom – kommunen ønsker å tilrettelegge for dette. Det viktige her er ikke at vi har laget en lovregel som i og for seg gjør at det er opp til kommunen, fylket eller staten, altså samarbeidspartneren, å bestemme seg for hvem de jobber sammen med. Det er ingen åpenhet for at kommersielle foretak som driver hospits, kan kjøpe seg inn og drive her uten at det er en kontroll og et samarbeid med kommune og fylke. Jeg mener faktisk at vi skal stole på kommunens skjønn. Det er nemlig kommu-

nens ansvar, ifølge sosiallovgivningen, å gi et tilbud til dem som er vanskeligstilt når det gjelder bolig.

Jeg oppfatter altså Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiets forslag som en form for detaljstyring og mistillit til kommunenes evne til å kunne løse dette. Det får jeg jo bare ta til etterretning.

Nå er det jo slik at bergensere har en tendens til å bruke store ord, i så måte også saksordfører. Jeg synes «rystet» var et sterkt ord å bruke om Regjeringens forslag, når Regjeringens forslag baserer seg på at et annet ledd i det offentlige faktisk skal være de som har kontrollen med dette, nemlig kommuner og fylker. Utgangspunktet her er jo at det skal være en samarbeidsavtale med det offentlige for å kunne benytte seg av det.

Jeg har for øvrig merket meg at kommunalkomiteen enstemmig ber Regjeringen sørge for at det settes vilkår for inngåelse av samarbeidsavtale mellom en juridisk person og kommunen, og at den juridiske personen må selge angjeldende andel eller eierseksjon dersom boligen ikke lenger skal brukes til formålet. Dessuten ber komiteen Regjeringen vurdere forslag til hvordan man kan styrke samarbeidet mellom borettslag, sameier og kommune for å sikre gode bomiljøer. Jeg har notert meg disse problemstillingene og skal på et senere tidspunkt komme tilbake til hvordan vi best mulig kan gjennomføre dette.

Jeg har lyst til å gjøre oppmerksom på at vi har gjort en del forskningsarbeid. Vi har hatt undersøkelser knyttet til hvordan samarbeidsavtalene, som Stortinget stilte som krav da vi innførte tiprosentsregelen, har fungert. Det er litt kryssende svar fra NBBLs side. Og så har man faktisk gitt positiv tilbakemelding på det. Men enkeltborettslag har gitt negative tilbakemeldinger på det. Vi mente at det i forbindelse med denne proposisjonen ikke var gått lang nok tid til at vi kunne komme tilbake med en hovedkonklusjon på hvordan samarbeidsutvalgene fungerer, men har vært veldig obs på at dette er noe som Stortinget i forrige periode mente var en viktig premiss for i det hele tatt å ha en tiprosentsregel, og at vi derfor må følge opp og se til at disse samarbeidsutvalgene faktisk fungerer.

Jeg vil også understreke at det er kommunene som har det sosialfaglige oppfølgingsansvar overfor personer som har behov for å få bolig, og at det ikke bortfaller selv om andre aktører bidrar til å skaffe boliger til målgruppen. Tiprosentsregelen var et ledd i aksjonen mot bostedsløshet, som er et tett samarbeidsprosjekt mellom staten og kommunene. Det sosialfaglige oppfølgingsansvaret er altså kommunens, uansett hvem som måtte gjennomføre det. Kommunen har ansvaret for kvaliteten i dette arbeidet.

Komiteen mener altså at alle som bor i boliger som omfattes av denne lovendringen, må kunne få bostøtte dersom man er inntekts- eller utgiftsmessig kvalifisert for det. Dette spørsmålet vil få økonomiske konsekvenser for staten. Vi kommer til å vurdere dette i budsjett-sammenheng i forhold til hvordan vi skal innrette og prioritere bostøtten i årene fremover.

Når det gjelder det forholdet som Senterpartiets representant Magnhild Meltveit Kleppa tok opp, vil jeg se

nærmere på det i forhold til at vi nå arbeider med videreutvikling av et helt nytt sett med lovgivning knyttet til borettslag. Da vil det være mulighet for å vurdere det temaet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A): Først en bemerkning til representanten Holmberg: Hvis representanten mener at Arbeiderpartiet ikke bevilger mer penger til Husbanken i revidert nasjonalbudsjett, anbefaler jeg å ta en titt til i innstillingen.

Det er ikke ofte at Arbeiderpartiet er enig med Huseiernes Landsforbund, en organisasjon som først og fremst ivaretar huseiernes interesser. Men i denne saken har vi den samme frykten for at det som et flertall her i dag vil vedta, vil kunne ødelegge gode bomiljøer. Å gi private som driver på kommersielt grunnlag, med det formålet å tjene mest penger, rett til å kjøpe og leie ut inntil 10 pst. av boligene i et borettslag til bostedsløse og andre vanskeligstilte, er Arbeiderpartiet helt uenig i. Vi tror at det kan resultere i flere, ikke færre hospitslignende boligtilbud.

Alle som var på høring, var enig i at dette var å gå for langt. Kristelig Folkeparti sier at vi ikke stoler på kommunene. Jo, Arbeiderpartiet har tillit til kommunene. Men det er også slik at det i dag er kommunene som betaler for de hospitsene vi har. De fleste som leier ut hospitsplasser i dag, har avtale med kommunene, på samme måte som det nå legges opp til. Det er disse avtalene som skal garantere at det ikke blir useriøse aktører som kommer inn på de områdene som vi nå åpner for.

Da vil jeg spørre statsråden: Hva er det av det som blir vedtatt her i dag, som kan forhindre at useriøse private aktører kjøper seg inn i et borettslag, slik at det blir en form for hospits? Og dermed blir det flere, ikke færre hospits, som vi alle er enige om skal avskaffes.

Statsråd Erna Solberg: Å drive hospits i en vanlig bolig vil kreve bruksendring av boligen, slik jeg kjenner plan- og bygningsloven. Det er ingenting i denne loven som tilsier at man kan omgjøre det som er en bolig for en familie eller en person, til korttidsutleie og et døgntilbud til noen. Det dreier seg om noe helt annet. Vi har mange andre lovregler som vil forhindre at dette blir hospits, lovregler som i så fall vil kreve, etter mine begreper, en bruksendring, fordi det ville være en aktivitetsendring, man bruker ikke lenger boligen til en enkelt familie eller til en enkelt person.

Så til spørsmålet om Arbeiderpartiets holdning. Arbeiderpartiets representant Signe Øye holdt et innlegg hvor hun kritiserte bruken av boligtilskuddet. I forslag til boligtilskudd i revidert nasjonalbudsjett er det ikke én krone mer. Det er ikke lenge siden jeg møtte i spørretimen og ble angrepet fordi jeg hadde for lite penger til boligtilskudd til flyktninger. Da hadde jeg egentlig håpet at Arbeiderpartiet, når de ikke har mer penger, ikke hopper på første mulighet til å kritisere at vi bruker for mye penger på flyktninger og for lite på ungdomsboliger.

SV har mer penger til dette tiltaket, det er greit. Jeg ser at de ønsker å prioritere ungdom mer. Men vi må passe oss litt, i forhold til det denne debatten har utviklet seg til i dag, så dette ikke blir et angrep på det at man bruker penger på flyktningboliger og bosetting av flyktninger. Det har vært tendenser i løpet av dagen til at det har preget debatten, og da har vi et stort problem i forhold til dette.

Ja, det er mer penger til låneordningen til Husbanken. På disse prosjektene i Husbanken er det penger. Det har vi sagt at vi skal sikre, og vi har sagt at vi også vil komme tilbake i forhold til prioriterte grupper hvis rammene ikke holdt, men pengene er der.

Heikki Holmås (SV): Jeg skal være såpass ydmyk at jeg sier til statsråden at hun har unektelig et poeng her. Det høres litt rart ut at jeg ikke stoler på at kommunene kan fatte skikkelige vedtak i forhold til dette. I utgangspunktet har statsråden et poeng der, men virkelighetens verden burde jo statsråden kjenne til. Virkelighetens verden er at når kommunene får strammet inn sin økonomi, får de mindre mulighet til å drive en skikkelig sosial boligpolitikk. Kommunene roper til statsråden og sier: Vi trenger mer penger til boligtilskudd, slik at vi kan få bygd flere utleieboliger, ikke bare til flyktninger, men til ungdom også. Kommunene har jo lyst til å bygge boliger til begge grupper.

Kommunalministeren satt sist mandag på TV 2 og diskuterte med bl.a. meg, og kommunalministeren sa at vi prioriterer ungdom. Så viser det seg at det gjør Regjeringen jo ikke. Det er ikke nok midler til å klare å prioritere ungdom. Da kan ikke kommunalministeren etterpå komme til Stortinget og si at nå må vi passe oss så vi ikke på en måte går over streken i forhold til flyktninger. Jeg er helt enig i at man skal prioritere flyktninger. Jeg bare peker på at konsekvensen av det blir for lite penger til ungdom, og at den potten burde vært større. Det burde statsråden ha kjempet for. Når statsråden ikke kjemper for å få den posten større, ikke sørger for at det blir mer tilskudd til leieboliger, betyr det at kommunene sier: Vel, vi klarer ikke å løse dette problemet selv. Det er vårt ansvar, for vi har fått det ansvaret pålagt, men vi klarer ikke å løse dette problemet selv. Da står private aktører, også kommersielle aktører, klare til å steppe inn på markedet med sin egenkapital og kjøpe opp borettslagsleiligheter. Når man ser hvilket tilbud Oslo kommune og andre stor kommuner har vært villige til å tilby sine innbyggere – det har vært tilbud om elendige hospitsplasser som de har vært villige til å kjøpe av private – synes jeg det er rart at ikke statsråden, bare et ørlite grann, blir bekymret for hvordan dette kan bli i forhold til disse boligene vi snakker om her.

Statsråd Erna Solberg: Forrige mandag diskuterte jeg og Heikki Holmås lånerammene til Husbanken, og jeg sa at vi prioriterer ungdom og ungdomstiltak innenfor lånerammene i Husbanken, og det gjør vi. Vi prioriterer ikke ordinær, vanlig boligbygging, men vi prioriterer alt-

så på lånerammen. På boligtilskuddet har det vært en klar prioritet, som jeg faktisk har oppfattet har vært den prioriteten som Stortinget har gitt over år. Vi skal ha penger til prosjekt for bostedsløse, altså de vi egentlig diskuterer her. Og der er det altså fortsatt penger til denne delen. Så skal vi ha til de vanskeligstilte, det som går på å få dem inn i eierboliger, og så har vi sagt at vi på utleiesiden skal skaffe bolig for flyktninger og for ungdom, men flyktninger har vært prioritert høyere enn ungdom. Og jeg kan godt begrunne hvorfor jeg gjør det, og hvorfor meg mener det er riktig å prioritere flyktninger foran ungdom. En flyktning som kommer til dette landet, trenger et sted å bo, har ikke noe nettverk, ikke noen referanse, står på bar bakke og trenger å få hjelp til å starte et integreringsløp. Det er diskriminering i boligmarkedet som gjør at det vil være vanskeligst for dem.

Når det gjelder generell bygging av utleieboliger for ungdom, er det slik at veldig mange av dem ikke nødvendigvis er vanskeligstilt, det eneste er at de er unge. De har faktisk et mindre behov for det offentlige enn de andre gruppene. Men blant dem vi prioriterer på boligtilskuddet, som er den halvparten vi bruker på å hjelpe folk inn i et mer varig boligforhold, er det også ungdom, nemlig ungdom som er både unge og som er vanskeligstilte, og som vil ha et varig problem i boligmarkedet – unge uføre og andre grupper som over tid har vært utenfor. Derfor vil jeg fremdeles si at denne regjeringen prioriterer ungdom. Vi prioriterer innenfor den lånerammen vi har, ved at vi gir penger til prosjekter som er rettet mot ungdom, og vi prioriterer ungdom når det gjelder utleieboliger. Men vi har altså noen grupper som generelt sett står svakere i boligmarkedet innenfor de rammene vi har. Så har SV større rammer enn det vi har, det er greit.

Men la meg bare si ett ord om hospitsbruk. Jeg må faktisk si at jeg har lyst til å berømme hva f.eks. Oslo kommune har gjort når det gjelder kvalitetsutvikling og kontrakter, og når det gjelder det å forbedre. I løpet av de fire siste årene er det blitt en kraftig forbedring i bruken av de korttidsplassene de har, og hva slags krav de har, så mye at sosialministeren har varslet at de kommer med en egen veileder hvor man nettopp bruker Oslo som eksempel for de kvalitetsavtalene som gjøres i forhold til hospitser.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Der statsråden etter Arbeiderpartiets syn gjør en grunnleggende feil, er jo i vurderingen av at det bare er særskilte tiltak for ungdom som har betydning for ungdom. Det viktigste for ungdom er en økt boligbygging slik at man reduserer presset på prisene. Det vil være det viktigste for alle grupper, også for ungdom. Men i tillegg er det behov for særskilte tiltak. Derfor er det all grunn til å ta alvorlig de signalene vi har hørt gjennom NRKs sendinger i dag, at ungdom ikke får tilstrekkelig tilgang på utleieboliger. Dette er en av årsakene til at Arbeiderpartiet for det første har foreslått økte utlånsrammer, for det andre har foreslått en vesentlig sterkere utbygging av utleieboliger og for det tredje har foreslått en vesentlig sterkere utbygging av boligtiltak for økonomisk vanskeligstilte.

Så registrerer jeg at statsråden er bekymret for at flyktninger og ungdom settes opp mot hverandre. Det er jeg også bekymret for. Problemstillingen her er jo at dersom man ikke har ordninger som er slik at ungdom får dekt sine boligbehov, vil den type motsetninger kunne oppstå. Og når statsråden sier at ungdom ikke er en så vanskeligstilte gruppe, en så prioritert gruppe, slik statsråden har gitt uttrykk for på radio i dag, så blir jeg bekymret for at den type motsetninger blir sterkere. Derfor er det viktig å iverksette boligtiltak som er nødvendig for ungdomsgruppene.

Jeg viser her til et utmerket forslag som er lagt inn til behandling i dette hus, Dokument nr. 8:141 for 2001-2002, som nettopp tar opp i seg både spørsmålet om boligbygging, boligtiltak for ungdom og for økonomisk vanskeligstilte – og deri også spørsmålet om hospits. Det alvorligste tankekor er jo at det å betale for plasser på hospits koster vesentlig mer enn om kommunene hadde bygd ut egne boligtilbud for de økonomisk vanskeligstilte, brukt 60 pst. i tilskuddsordning for å få det, og kombinert det med bostøtte. Da ville man ha fått en vesentlig billigere ordning, samtidig som man kunne brukt mer på sosial oppfølging. Det må være ambisjonen.

Så må jeg også få lov til å friske på representanten Holmbergs hukommelse, Arbeiderpartiet har forslag både om bostøtte og om økte utlånsrammer ved behandling av revidert budsjett.

Statsråd Erna Solberg: Uansett hvor mye Arbeiderpartiet nå snakker, kommer de ikke vekk fra at de ikke har mer penger på boligtilskuddet. De har mer på bostøtte, de har mer penger i rammen for boligbygging. Men det er boligbygging som vil dreie seg om den generelle boligbyggingen, og ikke de målrettede tiltakene til ungdom. Arbeiderpartiet forsøker å ri to hester.

Jeg synes det er interessant å huske på den debatten som kontrollkomiteen hadde her for en måneds tid siden knyttet til hva Arbeiderpartiet hadde svart i regjering om en opptrappingsplan for ungdomsboliger. Der har de svart i budsjettet i høst at nei, det kom ikke Regjeringen med, det var en del av budsjettbehandlingen. Men nå har man i opposisjon valgt å fremme et forslag som nettopp krever en slik opptrappingsplan. Det interessante er selvfølgelig at den viktigste forskjellen som har skjedd her, er at Arbeiderpartiet har gått i opposisjon, og da går de tilbake igjen og fremmer de forslagene de ikke hadde før, uavhengig av budsjettssituasjonen eller uavhengig av at det ligger inne i budsjettet.

Når det gjelder hospits, er jeg helt enig med representanten Karl Eirik Schjøtt-Pedersen i at det er viktig at vi ikke bruker hospits. Noe døgnovernatting vil det være, det tror jeg ikke vi kan komme bort fra i en sosial nød, men det bør være høyere kvalitet på det som er, og det må ikke være et varig tilbud til brukerne. Det er derfor vi har et prosjekt og arbeider med et prosjekt som heter «Prosjekt bostedsløse». Og som jeg sier, det er prioritert, det er penger til det, og vi jobber med kvalitetsmessig videreutvikling i samarbeid med de kommunene som er med i prosjektet. Det er det som er hovedprioriteten.

Så til spørsmålet om flyktninger og ungdom. Ja, så lenge vi har rammer som må holdes, og vi har et visst behov, vil det jo bli en konkurranse mellom ulike typer prosjekter. Men en viktig del av dette er at vi aldri har bevilget mer penger til utleieboliger i kommunene enn det vi gjør ved revidert nasjonalbudsjett nå. De boligene som nå brukes til flyktninger, vil jo være tilgjengelig for kommunene, når gjennomstrømmingene etter hvert skjer, også f.eks. til ungdom. Det betyr jo at vi bidrar til å øke mengden utleieboliger over tid, også i kommunalt eie, og da vil det også hjelpe ungdom. Ungdom synes ikke jeg i seg selv trenger spesielle tiltak, hvis de ikke også er i en vanskelig situasjon, annet enn det som er knyttet til å kunne få en lettere adgang til boligmarkedet.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Det viktigaste bidraget til å sikra fleire ein bustad, er jo heilt klart at det kvart år kjem ut på marknaden ei viss mengd bustader av nøktern standard som gjer at folk har moglegheit til å bu. Det er inga sjølvfølge, og det er slettes ikkje noka sjølvfølge med den regjeringa vi har no, som altså sørgjer for at akkurat den banken som meir enn nokon andre stiller opp i høve til nye bustader av nøktern standard ute på marknaden, nemleg Husbanken, ikkje får nødvendige rammer.

Det er fint at statsråden viser til at ungdom blir prioritert i Husbanken, men det er jo eit faktum at Husbanken, med dei søknadene som ligg inne for i år, allereie har brukt opp rammene og ber om større rammer.

Så til forslaget som vi handsamar i dag. Eg oppfatar det fyrst og fremst som ei moglegheit. Her er nye moglegheiter. Her er fleire aktørar, og for vår del vil vi avgrensa det til ideelle og humanitære stiftelsar. Det er fleire aktørar som har moglegheit til å kjøpa seg inn i høve til tiprosentsregelen. Men så er statsråden oppteken av å understreka at kommunane framleis har ei rolle. Det synest eg er veldig bra, for det er klart at det blir ikkje mindre krevjande for kommunane, dersom dei bidreg til samarbeidsavtalar i den oppfølginga som er nødvendig i høve til vanskelegstilte. Og det går jo mykje lenger, som statsråden sjølv sa, enn til dei 6 000 bustadlause, for det er jo langt fleire som treng spesiell oppfølging i det å bu. Synest statsråden det harmonerer med forsterka oppgåver for kommunane og den økonomien som ho sjølv har gitt kommunane, der ho har sagt dei må kutta i velferdstilboda neste år?

Statsråd Erna Solberg: Begrunnelsen for at vi innfører et eget storbytilskudd – og som jeg har forstått av den avtalen som er inngått mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet på Stortinget om det, vil det utvides til å gjelde flere av de byene som er med i «Prosjekt bostedsløse» – har bl.a. vært at der hvor bostedsløshetsproblemen er større på grunn av rus/psykiatriproblematikken, har man en større forpliktelse til å kunne være med på en egeninnsats. Dette har vært vår begrunnelse for å gjøre den vridningen av penger innenfor totaløkonomien som går til kommunesektoren.

Jeg er enig med alle som sier at det viktigste bidraget til ungdom – som egentlig ikke er temaet vi diskuterer i dagens innstilling – er å sørge for at boligbyggingen holdes høy. Men jeg er uenig i at det eneste og viktigste virkemiddelet for å kunne holde den høy, er at vi skal bidra i forhold til lånerammer for Husbanken. Jeg tror det viktigste vi gjør, er å sørge for stabilitet rundt det å kjøpe og bygge boliger, og da er renten og helheten i finanspolitikken det desidert viktigste.

Et parti som i fjor mente at handlingsregelen var viktig, men som nå har redefinert handlingsregelen til å være en fleksibel handlingsregel, og som mener at vi skal bruke enda mer penger i en situasjon hvor vi har en anstrengt økonomi og stort press, vil altså sette opp renten i det norske boligmarkedet. Det ville gjort mer for å forhindre at vi fikk nye boliger. Senterpartiets politikk ville etter min mening vært et angrep nettopp mot det å holde en høy boligbygging.

Men la meg nå gå til temaet i den innstillingen som vi egentlig diskuterer i dag. Når vi sier at vi ønsker å rasjonere dette, og at kommunene er de som skal bestemme hvem de har samarbeidsavtaler med, er det en tillits-erklæring til at kommunene klarer å gjøre denne jobben. Det er også fordi vi mener at det kan være enkelte aktører rundt omkring som kan gi et positivt bidrag, som vi ikke har oversikten over. Derfor ville det være dumt å lage en for avgrenset lovregel, så lenge det uansett ikke er fritt frem for folk å gå inn og kjøpe mer enn én andel i et borettslag, dersom de ikke har en egen avtale med kommunen. Denne avtalen dreier seg om begrunnelsen, nemlig at dette er tiltak mot bostedsløshet og å lage bedre handlingsplaner for folk som har problemer i boligmarkedet.

Heikki Holmås (SV): Siden statsråden sier at det vi debatterer nå, ikke er en del av saken, vil jeg gjerne bare peke på innstillingen, der et flertall bestående av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet mener «dette» – og vi snakker her om forslaget – «ikke må innebære mindre overføringer fra staten for å løse problemer kommunene har ansvar for å løse. Etter flertallets oppfatning kan dette ... ses på som ansvarsfraskrivelse fra det offentlige side». Det er det ene elementet. Det er veldig, veldig viktig for oss å understreke, for statsråden sier én ting. Hun sier: Aldri har det vært gitt mer penger i boligtilskudd. Da lurer jeg på om statsråden skjønner rekkevidden av det hun sier.

Det er to ting som har ført til at vi er i denne situasjonen. Det ene er at når prisene på boligbygging og prisene på annengangsomsetning av boliger er blitt tredoblet, f.eks. i Oslo, i løpet av de siste ti årene, er det klart at det betyr at også boligtilskuddet, som er nødvendig for å klare å bygge flere boliger, må øke ganske bra. Også boligtilbudet, for å klare å kjøpe leiligheter til folk, må øke ganske bra for at det skal kunne matche tidligere boligtilskudd.

Det andre er: Ser ikke statsråden at det på mange områder også er blitt et større behov for boliger, bl.a. til flyktninger, som vi snakker om, og til andre? Tidligere

klarte kommunene å ta dette unna i det eksisterende leiemarkedet, men det klarer de ikke lenger. De trenger nye boliger. Det er etter min oppfatning beviset på at statsråden har bommet på ett punkt. Poenget er at hvis man kjører opp prisene i boligmarkedet, betyr de 0,5 pst. eller 1 pst. rente, som statsråden mente på en måte er det viktigste, ingenting i forhold til hva prisøkningen betyr for den enkelte, både i leiemarkedet og i eiemarkedet. Dette fører til at flere folk faller utenfor, og det virker det for meg som om statsråden ikke helt har skjönt.

Statsråd Erna Solberg: Til det siste punktet tror jeg bare jeg skal vise til hva som skjedde i boligmarkedet sommer 1998, relativt nevnt. I det øyeblikket det ble usikkerhet knyttet til hvordan renten ville utvikle seg, og den steg drastisk, falt også prisene drastisk, fordi det har noe med hvor mye folk har råd til å betale. Men byggekostnadene var jo like store, og hva skjedde da? En rekke prosjekter stoppet opp. Man torde ikke sette i gang, og det ble et fall i boligbyggingen de neste kvartalene. Altså: Markedet for boligbygging er relativt enkelt å følge. Det er hva folk tør, og hvilken sikkerhet man har for økonomien fremover, som er en av de viktigste forutsetningene for hva som skjer.

Så til analysen av hvorfor det er mer bruk av boligtilskudd. Den analysen som Heikki Holmås har her, at det bare er boligtilskuddet, er ikke riktig. Jeg skal ikke underslå at det blir utbetalt mer penger fordi prisene går opp. Men da man behandlet Bondevik I-regjeringens boligmelding her i Stortinget, vedtok man å oppfordre alle kommuner til å lage boligsosiale handlingsplaner. Det som har skjedd, er at veldig mange kommuner som før ikke hadde boligsosiale handlingsplaner, nå har utformet det. Det betyr at etterspørselen innenfor boligtilskuddet øker ikke bare der hvor det gjelder å få bygd utleieboliger, men også fordi kommunene har en kombinasjon av virkemidler for at de vanskeligstilte skal komme seg inn permanent på boligmarkedet. Derfor øker også den delen av boligtilskuddet som er begrunnet i det som vi gir til kommunene for de boligsosiale handlingsplanene, og som er begrunnet i hjelp til vanskeligstilte. Det er veldig bra. Det viser at tanken om å ansvarliggjøre kommunene i forhold til det sosiale ansvaret på boligområdet, faktisk har virket.

Derfor har jeg også tro på at med den lovendringen vi gjør her, vil kommunene bære preg av at når de har ansvar, velger de også ansvarlig. Det er jo de som først og fremst vil merke presset hvis de ikke har gjort det i forhold til velgerne sine. Borettslagene er tross alt en del av de enkelte kommunene, så de vil ganske klart få beskjed tilbake hvis de har valgt å bruke useriøse samarbeidspartnere.

Jeg synes også at det er en del av det ansvaret som en skal ha i kommunen, og som kanskje gir nærhet til de kommunale beslutninger på annen måte, enn at vi forhindrer det gjennom å detaljregulere hvem kommunene faktisk kan samarbeide med, slik som flertallet i komiteen, mindretallet på Stortinget, ønsker.

Presidenten: Replikordskiftet er over.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.
(Votering, se side 525)

S a k n r . 5

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven) (Innst. O. nr. 81 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 45 (2001-2002) unntatt regler som spesielt gjelder valg til Stortinget m.m.)

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til Arbeiderpartiet, 5 minutter til hver av de øvrige gruppene og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kjell Engebretsen (A) (ordfører for saken): Det er slik at vi skal ha én valglov i Norge som dekker alle de tre valgene, men av praktiske grunner har det blitt slik at vi nå behandler den delen av loven som gjelder kommunevalg og valg til fylkeskommunen, og så tar vi stortingsvalget til høsten.

Det har vært slik gjennom relativt lang tid at valgdelaktelsen, i særlig grad ved kommunevalgene, har gått ned. Det ble nedsatt et valglovutvalg for bl.a. å se på om ordningen kunne bidra til å øke interessen for valgdeltakelse, og man skulle også se på om det var mulig å gjøre visse forenklinger i lovverket. Valglovutvalget kom med sin utredning, NOU 2001:3, som fikk det klingende navnet «Velgere, valgordning, valgte», og gjennom høringer og det arbeidet som skal til, munnet dette etter hvert ut i Ot.prp. nr. 45.

Gjennom dette lovforslaget som nå foreligger, har valgloven for første gang fått en formålsparagraf:

«Formålet med loven er å legge forholdene til rette slik at borgerne ved frie, direkte og hemmelige valg skal kunne velge sine representanter til Stortinget, fylkesting og kommunestyre.»

Dette er det naturligvis grunnleggende enighet om i denne sal. Derfor er det heller ikke så veldig mye de ulike partiene er uenige om i det som nå legges fram.

Det som i særlig grad har vært diskutert, både i komiteen, ved høringer og i det hele tatt i forkant av denne saken, er velgernes mulighet til å påvirke personvalget, altså hvilke av kandidatene som skal velges. Her er det en del kryssende interesser og behov. Partiene har et behov for sin del for å kunne sikre en del av sine kandidater for å kunne ivareta de sentrale oppgavene, eksempelvis å gå inn som ordfører i et fylke eller i fylkesting. Da trenger

man en del kandidater som er villige og som har erfaring og forutsetning for å fylle slike oppgaver. På den annen side har vi velgernes helt klare, åpenbare og legitime behov for og krav på å få være med og bestemme hvem som skal velges.

Komiteen har kommet fram til, etter en del diskusjon fram og tilbake når det gjelder forhåndskumuleringer, og vi er enige om, at størrelsen på kommunestyrene skal legges til grunn for hvor mange partiene får lov til å forhåndskumulere. Vi har enes om en modell for dette, slik at en får lov til å forhåndskumulere fire kandidater i kommuner med 11–23 medlemmer i kommunestyret, seks kandidater i kommuner med 25–53 medlemmer av kommunestyret, og ti i kommuner som har flere enn 55 representanter i kommunestyret.

Det er ikke lenger meningen at man skal kunne stryke kandidater på listen til valgene. Det gjør at når den muligheten er borte, er det ikke lenger rimelig at de forhåndskumulerte beholder 100 pst. person tillegg. Derfor følger vi forslaget om at det skal reduseres til 25 pst. Alternativet til det ville være at de forhåndskumulerte overhodet ikke ville bli påvirket av velgerne.

Så til dette med fylkestingsvalget, hvor man nå foreslår at velgerne skal ha en mulighet til å påvirke personvalget. 8 pst., foreslår komiteen, og følger her Regjeringen – hvis 8 pst. av velgerne gjør samme forandring på listen til fylkestingsvalg, så slår det inn.

Dette har en konsekvens for en annen side av det som nå endres i denne loven, og det er ordningen med fordelingen til fylkestingsvalget. Der hvor man fordeler representantene etter valget, har man hatt en ordning med utjevningsmandater for de kommunene som ikke har kommet inn i fylkestinget. Flertallet i denne sal foreslår at denne ordningen tas bort. Det fører til at en lang rekke mindre kommuner i Norge antakelig ikke vil få representanter inn i fylkestingene. Så får man diskutere hvor viktig eller hvor alvorlig det er. Vi har en ordning med et fylkesting som skal ivareta en lang rekke spørsmål og oppgaver som vedrører kommunene i sterk grad. Hvis vi nå får en ordning hvor noen kommuner ikke har representanter i disse folkevalgte organene, blir det en litt spesiell modell, skulle jeg for min del tro. Mindretallet i denne salen går inn for at vi opprettholder denne ordningen. Det vil med denne ordningen med åtteprosentregelen kunne bli slik at større kommuner i større grad enn tidligere vil sørge for at deres egne representanter, representanter fra de store kommunene i fylket, kommer inn, mens de små kommunene har mindre mulighet til å bruke denne kumuleringen til å få inn sine representanter.

Vi foreslår at kommunene igjen skal ha ansvaret for forhåndsstemmeavgivningen. Det er en del som har spurt om hvorfor man ikke fortsetter med postkontorene osv. Det er helt opp til kommunene selv å avgjøre hvordan de vil gjennomføre denne forhåndsstemmeavgivningen, men det er altså kommunene som har ansvaret for den. Flertallet foreslår her at det *ikke* gjeninnføres angrefrist. Når man først har avlagt sin stemme som forhåndsstemme til kommende valg, har man valgt, og flertallet foreslår at det ikke gjeninnføres angrefrist her.

Flertallet i komiteen har i utgangspunktet ønsket å beholde dagens slengerordning. En ønsker imidlertid ikke at dette skal få den konsekvens at den metoden man bruker, Sainte-Laguës metode, ikke kan benyttes ved kommunestyrevalget. Hvorvidt det er mulig å kombinere disse to forslagene, altså beholde Sainte-Laguës metode samtidig som man beholder slengerordningen, må utredes grundigere av departementet. Komiteen har derfor lagt inn forslag om å beholde proposisjonens opprinnelige utforming av slengerordningen og Sainte-Laguës metode ved kommunestyrevalget. Komiteen vil komme tilbake til spørsmålet om slengere ved en senere behandling av resten av valgloven, altså til høsten.

Så vil jeg også få lov til å peke på en rettelse i innstillingen på side 20 under «Komiteens merknader», i andre og tredje linje. I begge disse linjene skal ordet «ikke» fjernes.

Endelig vil jeg få lov til å ta opp de forslag hvor Arbeiderpartiet står som forslagsstiller eller er medforlagsstiller, og vil i særlig grad henlede oppmerksomheten på forslag nr. 7, som fremmes på vegne av hele komiteen.

Presidenten: Kjell Engebretsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Martin Engeset (H): Regjeringens odelstingsproposisjon omhandler forslag til ny lov om valg både til storting, fylkesting og kommunestyre. Isolert sett hadde selvfølgelig det ideelle vært å behandle hele lovforslaget samlet – lovgivningen både for stortingsvalget, for fylkestingsvalget og for kommunestyrevalget. Av tidsmessige grunner fant imidlertid komiteen det nødvendig å dele behandlingen av saken i to deler, ved at lovgivningen knyttet til lokalvalgene behandles nå og stortingsvalgslovgivningen behandles senere. Hvis komiteen ikke hadde gjort seg ferdig med behandlingen av lovgivningen knyttet til lokalvalgene nå, ville lovendringene ikke kunnet tre i kraft før fra lokalvalget i 2007. Det ville tross alt vært svært lite tilfredsstillende om lovendringer vedtatt høsten 2002 ikke skulle kunne tre i kraft før ved valget fem år senere. Derfor har det vært mye om å gjøre for kontroll- og konstitusjonskomiteen å sørge for at Stortinget kunne få disse spørsmålene til behandling i vårsesjonen.

Det er imidlertid mitt håp at de vedtak som kommer ut av dagens lovbehandling, også vil kunne legge føringer for de konklusjoner Stortinget senere vil trekke når lovgivningen knyttet til stortingsvalgsordningen skal behandles – på de områder hvor det kan være overføringsverdi. Det gjelder spesielt prinsippene om personvalg. Gjennom Regjeringens forslag er det lagt til grunn at velgerne skal få større makt og innflytelse over personvalget. Dette kan selvfølgelig ikke oppnås dersom en ikke er villig til å begrense partienes innflytelse. Dette ser vi bl.a. ved forslaget om å lovfeste et tak på antall forhåndskumuleringer, kombinert med at stemmetillegget reduseres fra 100 pst. til 25 pst. For å imøtekomme det behovet som spesielt de større partiene har for forutsigbarhet og kontinuitet i de større bykommunene, har vi funnet

det riktig å øke antall forhåndskumuleringer noe. Saksordføreren har gjort grundig rede for hvilken modell komiteen der har landet på.

Også ved fylkestingsvalg innføres det nå et element av personvalg. I dag har ikke velgerne noen som helst reell mulighet for å påvirke personvalget ved fylkestingsvalget, fordi minst halvparten av velgerne som bruker en liste, må støtte en bestemt kandidat ved å stryke kandidater plassert høyere på listen. Regjeringens forslag om at minst 8 pst. av velgerne må ha gitt personstemme til en kandidat før partiets oppsatte rekkefølge på listen oversyres, senker denne terskelen betraktelig. Det er jeg glad for.

I dag er stemmerettsalderen ved alle valg 18 år. Det bør den fortsette å være. Det store flertallet i komiteen slår derfor fast at de er enig i departementets vurdering om at det ikke er aktuelt å gjøre forsøk med nedsatt stemmerettsalder. Når myndighetsalderen i Norge er 18 år, vil det være søkt å innføre ordninger som fjerner bindingen mellom myndighetsalder og alderen for stemmerett og valgarhet.

Saksordføreren var inne på noen vurderinger knyttet til slengerordningen. Det er uenighet i komiteen om hvorvidt man ønsker å beholde en mulighet til å føre opp slengere, og for så vidt også hva slags slengerordning man skal ha. Der må vi, som saksordføreren var inne på, komme tilbake til lovgivningen for å sikre at den blir i tråd med det som er flertallets ønske, og at vi kan kombinere videreføring av dagens slengerordning med bruk av den såkalte Sainte-Laguës metode.

Ved denne stortingsbehandlingen står den såkalte utjevningsmandatordningen ved fylkestingsvalgene for fall. I forhold til det som representanten Engebretsen sa i det foregående innlegg, har jeg lyst til å tilføye at en større ulykke kunne ramme det lokale folkestyret enn at utjevningsmandatordningen bortfaller. Jeg er derfor glad for at det er et flertall i salen som støtter dette – får vi regne med – mens det altså med lederens dobbeltstemme var et flertall i komiteen som ikke ønsket det.

Jeg vil få lov til å ta opp det forslaget som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Martin Engeset har tatt opp det forslaget han refererte til.

Henrik Rød (FrP): Først vil jeg få lov til å takke saksordføreren for en veldig grei gjennomgang av komiteens innstilling i saken.

Jeg vil konsentrere mitt innlegg om de områdene hvor Fremskrittspartiets forslag og standpunkt avviker noe fra det som har blitt flertallets innstilling. Først og fremst gjelder dette det som har med velgernes innflytelse å gjøre. Vi i Fremskrittspartiet er veldig opptatt av at velgerne skal gis stor innflytelse. Vi tror at det er viktig for lokaldemokratiet. Vi tror at det vil øke interessen hos den vanlige kvinne og mann i kommunene om de på en mer direkte måte kan være med og avgjøre hvem som skal velges inn i kommunestyre og fylkesting.

Så vil jeg få lov til å henlede oppmerksomheten på det som har med strykninger å gjøre. Det er jo en praksis som vi kjenner godt fra før. Den har vært mye brukt rundt i kommunene, og flertallet i komiteen går nå inn for å fjerne denne ordningen. Vi i Fremskrittspartiet tror at dette er negativt. Vi fremmer forslag om at ordningen med at velgerne kan stryke kandidater på listen, opprettholdes. Jeg tror det er slik at velgerne må gis anledning til å uttrykke sin oppfatning om de personene som er på valg i de ulike kommunene. Mange har gjort seg bemerket på en eller annen måte gjennom media og andre steder, og jeg tror det er veldig viktig at velgerne gis mulighet til å kunne være negative eller positive i forhold til den jobben som er gjort av de personene som er på valg.

Vi er også veldig positive til å opprettholde slengerordningen. Den vil man komme tilbake til noe senere, men jeg vil allerede nå få lov til å signalisere at vi fra Fremskrittspartiets side vil være positive til at den opprettholdes.

Når det gjelder valg til fylkesting, avviker vårt syn noe fra flertallets. Vi er av den oppfatning at grensen bør være på 5 pst. istedenfor 8 pst. Det betyr at dersom 5 pst. av velgerne på en liste har satt en avmerking ved en person, vil det gi uttelling i valget. Vi tror at grensen på 5 pst. er mer riktig enn en grense på 8 pst.

Så et annet punkt hvor vi avviker noe fra flertallet. Det går på dette med partienes mulighet for å kunne sikre sine toppkandidater. Alle som driver med politikk, vet at det til tider kan være svært vanskelig å få mennesker engasjert og svært vanskelig å få mennesker til å ta på seg verv i politikken. Derfor tror jeg det er veldig viktig at de personene som faktisk er villige til å ta på seg en slik oppgave, gis mulighet til det i form av at partiene kan forhåndskumulere disse, slik at man er sikker på at man får inn kandidater som har både tid og kapasitet til å gjøre den jobben det er snakk om. Flertallet foreslår fire forhåndskumuleringer i kommunestyre med 11–23 medlemmer, seks forhåndskumuleringer i kommunestyre med 25–53 medlemmer og ti der det er flere enn 55 i kommunestyret. Vi i Fremskrittspartiet ønsker at partiene selv skal få avgjøre hvor mange man vil forhåndskumulere. Jeg tror det vil være spesielt aktuelt i de helt store kommunene, der man har store kommunestyre og etablerte partier, og man har roller som skal fylles, at man på den måten kan ha en viss forutsigbarhet med hensyn til hvem som blir valgt inn.

Jeg vil også få lov til å nevne dette med å legge ned sine verv midt i en periode. Vi har sett den situasjonen som har vært i Vardø kommune, hvor et kommunestyre kollektivt mer eller mindre la ned sine verv. Vi i Fremskrittspartiet er opptatt av å presisere at når man tar på seg et verv, har man også plikt til å følge det opp. Derfor setter vi fram et forslag som går ut på at dersom et flertall av kommunestyrets representanter legger ned sin virksomhet midt i en periode, skal det foretas suppleringsvalg. Videre setter vi også fram et forslag som gjør at politikere som har lagt ned sitt verv i en periode, ikke vil være valgbar ved neste valg.

Avslutningsvis vil jeg sette fram forslagene nr. 3 og 4 som står i innstillingen.

Presidenten: Henrik Rød har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ågot Valle (SV): Også jeg vil takke saksordføreren for en ryddig losing gjennom et litt vanskelig arbeid – det må vi innrømme at det var.

Jeg vil konsentrere meg om rammene rundt lokalpolitikken i dette innlegget – altså rammene rundt den valgloven vi vedtar. Jeg vil også si noe om våre forslag.

Dagsavisen hadde den 7. juni i år en interessant kommentar: «Hvorfor svikter velgerne?» Der stod det:

«På lokalplanet rår avmakten. Alle kommuner er ikke like fattige på penger, men alle kommuner opplever trang økonomi og statlig pålagte oppgaver som en klam hånd over lokaldemokratiet. Regjeringens og Stortingets grep over kommuneøkonomien representerer den største trussel for det kommunale selvstyret siden innføringen i 1837. Dette oppfatter velgerne. Hvorfor skal man stemme ved kommunevalg når lokalpolitikkerne ikke får utrettet noe?»

SV deler ikke oppfatningen at lokalpolitikkerne ikke får gjort noe, men lokaldemokratiet har for oss en så stor verdi at vi vil kjempe for det hver eneste dag. Lokaldemokratiet er i dag truet av mer og mer avmakt og det faktum at flere og flere viktige avgjørelser blir overlatt markedet – de indre styrerom der offentlighet og innsyn har trange kår – forsterker denne tendensen. Nettopp offentlighet og innsyn er viktig for at folk skal kunne engasjere seg i lokalpolitikken, ikke bare ved valg, men også mellom valgene. Signalene om at flere ordførere vurderer å slutte, burde få mange til å se varsellampene lyse. Den beste garantien for et velfungerende lokaldemokrati er derfor en kommuneøkonomi som setter kommuner og fylkeskommuner i stand til å ivareta innbyggernes behov.

Vi i SV tror rett og slett ikke noe på at en ny valglov er tilstrekkelig til å vitalisere lokaldemokratiet og stimulere til økt valgdeltakelse. Men det vi er enige om, er at valgloven skal gi de folkevalgte organ legitimitet og skape formelle regler. I så måte er det en viktig lov vi vedtar i dag. Flertallets mer eller mindre sterke tendens til å løfte pekefingeren til Vardø-opprøret er i lys av det jeg har sagt, etter vår mening et bomskudd. For ikke å snakke om Fremskrittspartiets forslag – Fremskrittspartiet har altså latt seg forarge over at Vardø-politikerne har gått til aksjon, og mener at slike uansvarlige lokalpolitikere ikke bør være valgbar ved neste korsvei. Dette er å ta tak i problemet i feil ende, om ikke vi kan kalle det et totalbomskudd. Er det kanskje ikke mer uansvarlig å bryte loven ved å kutte i lovpålagte oppgaver? Jeg bare spør.

Flertallet i salen vil oppheve utjamningsordninga ved fylkestingsvalg. Jeg har lang fartstid i fylkestinget og har sett betydning av at de små kommunene sikres representasjon. Flertallets forslag innebærer at de små kommunene ikke får stemmer i fylkestinget. Ikke for det, med statsrådets bevisste stripping av fylkeskommunenes oppgaver kan det godt være at fylkestingsvalget i 2003

vil være det siste. Om jeg ikke skulle gjette feil, vil det også være en ønskesituasjon for statsråden – men ikke for oss, så det skal vi bli flere om!

SV foreslår i dagens innstilling å senke stemmerettsalderen ved kommune- og fylkestingsvalg til 16 år. En slik ordning og en slik endring vil bidra til å utvide den demokratiske deltakelsen. Ungdom av i dag har liten innflytelse og lite ansvar for mange av de beslutningene som angår dem sjøl, deres nærmiljø, deres hverdag og deres framtid. Samtidig er det ingenting som tyder på at det politiske engasjementet er lavere blant 16–17-åringer enn det er blant folk i min generasjon, som da er bestemorgenerasjonen.

En fersk rapport fra NOVA viser at en større andel av de unge i dag har deltatt i politiske aktiviteter enn det folk i eldre aldersgrupper har. Erfaringene fra Tyskland, der de har lokal stemmerett for 16-åringer, er entydige. Valgdeltakelsen i aldersgruppa 16–20 år er høyere enn i aldersgruppa 21–25 år.

På bakgrunn av dette fremmer jeg våre forslag om senket stemmerettsalder og om angrefrist ved forhåndsstemming. Vi vil rett og slett at stemningen – det folk har bestemt seg for på valgdagen – og valgkampen skal ha betydning.

Presidenten: Ågot Valle har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Rigmor Andersen Eide (KrF): For meg som lokalpolitiker har det vært interessant å arbeide med loven om valg til fylkesting og kommunestyre. I de fleste kommuner opplever man at valgdeltakelsen går ned, politiske partier mister medlemmer, og lojaliteten til ett parti har ikke den samme forankring i folket som før. Da kan en undre seg: Er folk passive, ønsker de ikke å engasjere seg, har de mistet tilliten til det politiske systemet, eller er det blitt for komplisert? Skal vi lokke folk til valgurnene med skattefradrag, eller skal vi presse dem dit ved innføring av stemmeplikt?

Kristelig Folkeparti er enig med Valglovutvalget i at slike virkemidler ikke kan skape et levende demokrati. Vi tror at et levende demokrati bl.a. skapes gjennom debatter – i en dialog mellom velgerne og engasjerte politikere. Befolkningen har engasjement, og den er opptatt av samfunnet rundt seg, men kommer det til uttrykk ved valgurnene?

Kristelig Folkeparti synes det er positivt at valgdeltakelsen økte fra 75,8 pst. i 1993 til 78,3 pst. i 1997. Vi skulle likevel ønske at folks engasjement gjennom avispalter og TV-kanaler, gjennom demonstrasjoner og underskriftskampanjer, i større grad ble kanalisert til folkevalgte og offentlig forvaltning. Der har vi som folkevalgte en nøkkelrolle, som bindeledd mellom folket og dem som styrer. Partier må, i motsetning til andre interesseorganisasjoner, ta ansvar for samfunnsutviklingen i sin helhet. Partiene må prioritere mellom mål og interesse, mellom hva slags samfunn en ønsker seg, og hvilke interessemotsetninger som står mot hverandre.

En viktig endring som ligger i odelstingsproposisjonen, er at velgerne skal ha større innvirkning på personvalget.

Det er positivt, og Kristelig Folkeparti har programfestet at vi vil arbeide for et mer levende demokrati som åpner for personlig politisk innflytelse for den enkelte borger. Det er viktig med en best mulig balanse mellom partienes interesse og velgerne. Derfor har vi gått inn for å forhåndskumulere kun fire–ti medlemmer. Valglovutvalget foreslo to, men etter vår vurdering vil dette skape problemer, særlig i større kommuner med mange representanter og mange heldagspolitikere. Kristelig Folkeparti går inn for 25 pst. stemmetillegg. Da tror vi på større velgerpåvirkning, og det synes vi er viktig.

Erfaringer viser at når velgerne har hatt mulighet for å stryke navn på listene, har det slått negativt ut for kvinner, innvandrere og for ungdomskandidater. Dette ønsker ikke Kristelig Folkeparti å videreføre, og vi er glad for at komiteen har gått inn for å avskaffe denne ordningen. Kristelig Folkeparti vil understreke hvor viktig det er å sikre en god kjønnsfordeling på listeforslagene, slik at vi sikrer tillit og legitimitet. Kristelig Folkeparti er enig i at ordningen med slengerstemmer opprettholdes, en ordning som påvirker kandidatkåringen og dermed også mandatfordelingen mellom listene. Det er også i tråd med KS' anbefaling. Men dette temaet er utsatt til høstens behandling.

Ved fylkestingsvalg støtter vi departementets anbefaling om at minst 8 pst. av velgerne må ha gitt sin kandidat en personstemme for at velgerne skal overstyre partiets rangering. Valglovutvalget foreslo 5 pst., men vi tror at det er for lavt. Ordningen vil bli evaluert og fulgt opp av departementet.

Så er Kristelig Folkeparti opptatt av nominasjonsstøtten. Den kan integreres i partistøtten, men beholdes som en egen ordning. Når nominasjonsstøtten integreres i partistøtten er det viktig å sikre at alle distrikter innenfor et fylke får rimelig innflytelse på hvilke kandidater som skal representere partiet, og dermed sikre bredest mulig opplutning om det listeforlaget som blir satt opp.

Posten overtok ansvaret for forhåndsstemmegivningen ved stortingsvalget i 1997 – og det var positivt. Det sparte kommunene for mye arbeid, og samarbeidet med Posten fungerte strålende. 87 pst. av dem som forhåndstemte, var positive til ordningen, og som nevnt tidligere fikk vi økt valgdeltakelse i 1997. Når Kristelig Folkeparti går inn for å tilbakeføre ansvaret fra Posten til kommunene, skyldes ikke det misnøye med hvordan Posten har utført sine oppgaver. Det skyldes strukturendringer i Posten. Vi har fått færre postkontor, vi har fått «postbutikker», servicekontor og lignende. Valg er et offentlig anliggende, og prinsippet om hemmelig valg må garanteres. Ikke alle Postens såkalte nye lokaler tilfredsstiller de krav som må innfris.

Kommunene står selvfølgelig fritt til å samarbeide med Posten om de ønsker det. For Kristelig Folkeparti er det også viktig å sikre at velgere som har behov for hjelp i stemmelokalene av en tilstedeværende person, ikke blir utsatt for innflytelse eller kontroll. Derfor er det viktig med to personer til stede, og da vil jeg fokusere særlig på landpostbudene. Der må det være to, og jeg er glad for forslaget som ligger der når det gjelder dette.

Kristelig Folkeparti tror at denne loven vil gi en rettferdig valgordning, og at velgerne får større innflytelse.

Odd Roger Enoksen (Sp): Senterpartiet er ikke representert i komiteen, og jeg skal kort redegjøre for vårt syn og vår stemmegivning i saken.

Saksordføreren har foretatt en grei gjennomgang av de ulike problemstillingene knyttet til endringer i valgloven, men noe av det som er grunnleggende i forhold til lokaldemokratiets autoritet og posisjon, har saksordføreren ikke vært inne på. Det er kanskje heller ikke tiden for å diskutere det i tilknytning til en endring i valgloven, som vi nå er inne på. Jeg har likevel lyst til å knytte et par kommentarer også til det.

Det er ingen tvil om at økonomisk handlingsrom, statlige reguleringer og de mange statlige pålegg som lokaldemokratiet til stadighet blir utsatt for, er en langt større trussel mot og en langt større utfordring for lokaldemokratiet enn de endringer som vi foretar i valgloven i dag.

På samme måte som representanten Ågot Valle har også jeg lyst til å si at når Fremskrittspartiet ønsker å gjerde inn de reaksjonsmulighetene lokalpolitikere har, ved å foreslå utvisning for påfølgende periode når man reagerer slik som lokalpolitikere i Vardø har gjort, viser det hvor langt man er villig til å gå for å straffe reaksjoner fra lokalpolitikere. Statsmakten kan tvinge lokalpolitikere til å bryte loven hver eneste dag. Man kan true med bøter, slik som sosialministeren har gjort, hvis ikke eldreomsorgen er god nok og oppgavene utføres til statsmaktens tilfredshet. Når man så, som man har gjort i Vardø, tar i bruk det kraftigste virkemiddelet som man kan tenke seg i lokalpolitikken, nemlig å legge ned sine verv for en kortere eller lengre periode, skal man altså straffes med utvisning for en periode. Men stort bedre er heller ikke regjeringspartiene og opptil flere statsråder, som i ulike medieoppslag i det siste har hatt følgende budskap til lokalpolitikere: Er dere ikke fornøyd med det dere får, så finn dere noe annet å gjøre! Hvem er det disse partiene og Regjeringen tror lokalpolitikere representerer? Ser man lokalpolitikere som representanter for statsmakten, eller ser man lokalpolitikere som representanter for innbyggerne i kommunen? For Senterpartiet er det ingen tvil, vi ser lokalpolitikere som representanter for folket. De er folkevalgte for å representere innbyggerne i sin kommune, ikke for å være statsmaktens forlengede arm i utøvelsen av statlig pålagte oppgaver. Dette synes jeg det er viktig å få sagt, selv om det kanskje langt på vei også hører inn i en annen sammenheng enn i forbindelse med endringer i valgloven.

Balansen mellom velgernes og partienes innflytelse på valgresultatet og på sammensetningen av kommunestyre og fylkesting er selvsagt krevende. Senterpartiet ønsker at velgerne skal ha størst mulig innflytelse på sammensetningen av de folkevalgte organer. Men samtidig er det også for oss slik at vi treffer på et dilemma i forhold til partienes muligheter for å sikre representanter som man ønsker inn, og velgernes mulighet til innflytelse. Den balansen tror jeg langt på vei man har klart å finne i denne flertallsinnstillingen fra komiteen, selv om

Senterpartiet nok kunne ha vurdert å gå enda lenger – vi vurderte det sterkt – med hensyn til begrensningen av forhåndskumuleringer. Men det er likevel en ganske kraftig avgrensning i forhold til det som har vært situasjonen tidligere, når flertallet nå går fra at det er partiene som fullt ut styrer forhåndskumuleringen, og til en begrensning, slik komiteeflertallet legger opp til, i forhold til størrelsen på kommunestyrene. Senterpartiet slutter seg til det, og vil også her se på erfaringene framover.

Senterpartiet fremmer i dag to forslag, forslagene nr. 9 og 10. Forslag nr. 9 går på gjennomføring av nominasjonsmøter. Jeg deler Kristelig Folkeparti-representantens syn på nødvendigheten av å ha representativitet i forhold til ulike deler av et fylke når valglisten til fylkestingsvalg skal sammensettes. Men det er ingen tvil om at med den geografi vi har, og med de ulike størrelsene vi har på partiene, vil det å innlemme godtgjørelse til nominasjonsmøter i partistøtten komme til å skape betydelige skjevheter mellom de fylkene hvor det er dyrest å reise – jeg er selv representant fra et sånt fylke, Nordland, der det er svært kostbart å avholde et nominasjonsmøte – og de minste fylkene, med korte reiseavstander. Senterpartiet ønsker derfor å opprettholde dagens ordning, og fremmer på den bakgrunn forslag nr. 9.

Vi ønsker også å få gjennomført forsøk med lokalt fastsatt dato for kommunevalget, rett og slett for også å gi de kommuner som ønsker det, en mulighet til å ha sterkt fokus på lokale saker.

Avslutningsvis vil jeg komme med en kort stemmeforklaring. Senterpartiet vil selvsagt stemme for egne forslag, vi vil stemme mot alle mindretallsforslag, og vi vil stemme for innstillingen, med unntak av § 7-2 og § 11-12, altså det som går på slengere. I utgangspunktet ønsket også Senterpartiet å beholde ordningen med slengere, men jeg kjøper saksordføreren argumentasjon om at det kan være fornuftig å se på dette til høsten. Vi vil da også gå inn for å utsette det og komme tilbake til den saken.

Presidenten: Odd Roger Enoksen har tatt opp de forslag han refererte til.

Før vi går videre på talerlisten, skal Martin Engeset få ordet for å fremme et forslag.

Martin Engeset (H): Ved en inkurie, som det heter, kom jeg i skade for å omtale debatten og temaet om slengerordningen og dagens ordning og videreføring av denne uten å fremme et forslag, som visstnok skal være nødvendig ut fra sammenhengen. Forslaget, nr. 6, blir nå omdelt i salen, og det fremmes på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Martin Engeset har da tatt opp det forslag han refererte til.

Trine Skei Grande (V): Venstre kan vel med en viss rett kalle seg folkestyrets mor i Norge.

Vi vil også gjerne delta i debatten, sjøl om vi ikke er representert i komiteen. Derimot var vi representert i Valglovutvalget. Standpunktene her i salen kunne nok også være preget av sjølopplevde virkninger av et valg-system.

Vi er tilfreds med at det skjer en oppgradering av valgloven, riktignok moderat, men det er noen skritt i positiv retning, slik vi ser det. Makttyngdepunktet forskyves i retning av velgerne, men uten å bikke over i forhold til partienes viktige rolle i det norske systemet.

Valgloven er viktig som grunnlag for et legitimt folkestyre. Reglene må være gode, og de må være teknisk ryddige, slik at det ikke i ettertid kan skapes tvil om at alt har gått riktig for seg. Vi husker det siste presidentvalget i USA, som viser betydningen av akkurat det.

Vi stiller oss bak de forslag som er kommet fra Regjeringa, og de forslag og merknader som regjeringspartiene står bak i innstillinga, med et lite unntak. Det tør være kjent at Venstre er et parti som har et avvikende syn på ett punkt, der vi ikke fikk støtte fra Regjeringa. Venstre mener at 16-åringer bør ha stemmerett ved kommune- og fylkestingsvalg, slik Venstre har hatt på programmet sitt i mange år, og som SV senere har tatt opp og fremmet forslag om i dag. 16-åringer i dag kan betraktelig mer om samfunnet rundt seg enn hva 18-åringer kunne den gangen stemmerettsalderen på 18 år ble innført. 16-åringer i dag er utsatt for en rekke valg for sin egen framtid som er ganske store, og som har store virkninger for dem senere i livet. 16-åringer kan i dag sitte i kommunale utvalg, men kan ikke stemme, og 18-åringer kan i dag bestemme hvem som skal ha skjenkebevilling på sprit – en ting som de selv ikke har muligheten til å bruke. Vi kommer til å stå sammen i arbeidet videre for å skape større forståelse for dette standpunktet, selv om vi ikke ser det mulig å stemme for det i dag.

Venstre mener også at kommuner burde ha anledning til å velge sin egen valgdag for på den måten å kunne fokusere mer på de lokale sakene, uten å bli forstyrret av rikspolitikere og andre agendaer. Men på dette området skjer det veldig mye, og jeg vil be statsråden om å kommentere det forslaget som er kommet fra Senterpartiet, om hvordan prosessene går på dette området.

Venstre vil uttrykke støtte til Regjeringas opprinnelige forslag og SVs merknad og forslag hva angår angrefrist. Vi mener det må være mulig å trekke tilbake en avgitt forhåndsstemme på valgdagen. De siste ukene på stand ved siste stortingsvalg bar preg av at vi nesten lurte på om vi skulle starte en underskriftskampanje for dette, for man fikk så mange henvendelser på stand om at man hadde endret standpunkt de siste dagene.

Vi uttrykker også støtte til Fremskrittspartiets merknad med hensyn til direkte valg på ordfører, men også støtte til en samlet komites merknad om behovet for en utredning av dette før det inntas i valgloven.

Mange gir uttrykk for at ulike grep i valgloven kan få flere velgere til urnene. Jeg tror at vi skal være forsiktig med å tro at det er her hovedutfordringen ligger. Viktigere er det hvordan velgerne oppfatter de folkevalgte organenes betydning og innflytelse. Det enkeltforslag fra

Valglovutvalget som kunne hatt størst betydning i en slik retning, tror jeg er et flertallsforslag om å grunnlovfeste det kommunale sjølstyret. Derfor beklager jeg at ingen flere politikere og parti deler Venstres engasjement i den saken og fikk støtte fra de uavhengige representantene i utvalget. Vi håper at den utfordringen senere vil bli møtt med et mer åpent sinn.

Ellers er det mange som er bekymret over at folk ikke bryr seg. Den bekymringen deler jeg ikke. De store tallene bak valgdeltakelsen viser at det bare er 2–3 pst. som aldri stemmer, sjøl om det er mange som ikke stemmer ved hvert enkelt valg. Tallene fra siste valg viser at nedgangen i ungdommens stemmegivning faktisk har stoppet, og aldri før har folk vært så politisk aktive som de er i dag. Aldri før har vi hatt flere underskriftskampanjer, aldri før har vi hatt flere demonstrasjoner, og aldri før har vi hatt flere foreldreaksjoner. Jeg tror at lokaldemokratiet først og fremst er truet fra denne sal, med rettspolitikere som vil gjøre om lokaldemokratiet til et kobbelt med advokater som springer og tilbyr borgerne sine tilbud via rettighetslovgivning laget i denne salen. Det er noe vi må kjempe for samlet.

Jeg vil avslutte med å si at vi kommer til å stemme for SVs forslag om angrefrist. Vi støtter også forslag nr. 6, som er lagt fram i dag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, om slengere.

Statsråd Erna Solberg: Jeg er glad for at Stortinget i dag behandler det som må kalles del én av en ny valglov. Det er deler av det forslaget som Regjeringen fremmet, som kommer til behandling senere. Men likevel bærer denne innstillingen preg av at man har fått tilslutning til det som kanskje er den viktigste rammen rundt og det nye elementet i forhold til valgloven, nemlig at man gjennomgående skal ha en større grad av personvalg ved alle typer valg. Her får man etter min mening økt innslag av personvalg gjennom endringer både i forhold til kommunevalg og fylkestingsvalg.

Jeg er enig med dem som sier at valgordningen i seg selv ikke er det viktigste for at flere skal stemme eller en garanti for et velfungerende demokrati, men det er en forutsetning at vi har en god valgordning som gjør at de preferanser som velgerne måtte ha både når det gjelder personer og politikk, kan få gjennomslag ved valget.

Den viktigste funksjon ved loven er rett og slett, ved siden av det praktiske, å gi legitimitet til folkevalgte organer. Jeg tror at i dagens situasjon er nettopp dette med å få større grad av personvalg, større muligheter for velgerne til å ha innflytelse på personene, en viktig del av det å gi folkevalgte organer mer legitimitet.

Så kan vi ta den store debatten om kommunal handlefrihet i en annen sammenheng. Jeg har bare lyst til å minne om to ting i forhold til det. Det ene er å gi handlingsrom, og det andre er et spørsmål om hvor mye penger man skal disponere over. Jeg vil bare si med referanse til debatten i forrige sak, at jeg har en følelse av at handlingsrommet og kommunenes evne til å fatte beslutninger ikke alltid er i tråd med ønskene til dem som vil gi mer penger.

La meg så kommentere noen av de enkelttingene som ligger der. Jeg er glad for, som sagt, at vi får mer personvalg også ved kommunevalg. Jeg er glad for at man har innskrenket partienes adgang til å forhåndskumulere kandidater, selv om det ikke går så langt som Regjeringen la opp til. Men det får vi ta med. Jeg og Regjeringen ser også at det er et behov for at vi kommer med forslag til noen endrede regler i forhold til Valglovutvalgets forslag, ved spesielt i de større byene hvor det er flere heltidspolitikere, å ha en noe større adgang til å forhåndskumulere enn det å bare sette grensen på to i alle typer kommuner.

Så er det tatt opp noen konkrete spørsmål i debatten. Jeg har lyst til å begynne med spørsmålet knyttet til forslag nr. 10, fra Odd Roger Enoksen på vegne av Senterpartiet. Det er i og for seg et spennende forslag, men det er ikke gjort et forarbeid fra departementet når det gjelder dette. Jeg er innstilt på – hvis Stortinget er enig i det – at vi fra departementets side kunne love å ta en grundig gjennomgang pro et contra knyttet til dette, og legge det frem for Stortinget f.eks. i forbindelse med budsjettet. Er det muligheter for praktisk å gjennomføre det, synes jeg det burde være en god løsning. For jeg synes at når man skal fatte såpass vidtgående nye vedtak, bør man ha gjort en grundig utredning – med erfaring fra at vi har vedtatt ting tidligere som i utgangspunktet har hørt bra ut, kan det kanskje være god grunn til å gjøre det. Jeg er innstilt på at jeg f.eks. i budsjettet til høsten kan komme tilbake til en gjennomgang pro et contra, og hvordan man praktisk eventuelt kan gjennomføre dette slik at hele Stortinget får mulighet til å ta en gjennomgang og en beslutning knyttet til dette området.

Så til spørsmålet knyttet til Vardø. Jeg har lyst til å si at jeg mener at situasjonen knyttet til opplevelsene med Vardø gjør at vi har et behov for å gjennomgå lovverket og se på hva som skjer når en slik situasjon oppstår, spesielt hvis situasjonen skulle vare lenge. Jeg er i og for seg enig i at jeg ikke tror at lovregulering er den beste måten å løse denne typen utfordringer på, men det er nok behov for at vi har et svar på hvorledes rutinene er hvis det først skulle skje, og eventuelt hvilke konsekvenser det har. Fordi om situasjonen løste seg relativt raskt i Vardø, kan det oppstå slike situasjoner i fremtiden. Derfor er jeg innstilt på å følge opp komiteens merknader om å vurdere saken, og komme tilbake til Stortinget med resultatet av den vurderingen. Da kan man jo ta stilling til om man skal gjøre noe eller ikke gjøre noe på det tidspunktet man har fått en gjennomgang av hva som er mulige løsninger på denne typen saker.

For øvrig er det mange enkeltting som er tatt opp i innstillingen. Vi følger selvfølgelig opp de tingene som blir vedtatt, og de endringene som vedtas. Selv om det er gjort endringer i forhold til Regjeringens opplegg, mener jeg at vi i sum har fått igjennom det som er Regjeringens mål, nemlig en enklere valglov og mer innslag av personvalg. Så får vi ta til etterretning at det kanskje blir noen små endringer i forhold til Regjeringens opplegg. I helhet er vi også fornøyd med det som kommer ut.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ågot Valle (SV): Det er bra, ut fra det statsråden sa om Senterpartiets fornuftige forslag, at vi nå innfører en egen forsøkshjemmel i valgloven. Og det kan gi oss en mulighet til å drive slike forsøk. Det er altså fritt fram etter det vi vedtar i dag, å gjøre slike forsøk.

Jeg synes det er interessant at vi får slik solid støtte fra Venstre når det gjelder vårt forslag om nedsatt stemmerettsalder, og at det faktisk foregår en kamp i Regjeringa om det.

Vi ser det som en halv seier at forsøkshjemmel nå blir innført i valgloven, men flertallet vil altså ikke bruke den til å gjøre forsøk med nedsatt stemmerettsalder, stemmerett for 16-åringer, til tross for de gode erfaringene fra Tyskland, som jeg refererte til i innlegget mitt, og til tross for at NOVA-rapporten viser at det er en større andel av de unge som deltar i politisk aktivitet i dag, enn det det var i min generasjon. Jeg støtter virkelig det Trine Skei Grande sa om at dagens ungdom er oppegående politisk. Med andre ord, de har skaffet seg kunnskap, de har skaffet seg erfaringer, og de viser engasjement som kunne kommet lokaldemokratiet til gode.

Mitt spørsmål er: Hvorfor vil ikke statsråden være så dristig at hun kan åpne for forsøk – forsøk! – med nedsatt stemmerettsalder? Hvorfor er statsråden så redd for det? Og jeg vil ha noen andre forklaringer enn det som går på sammenhengen mellom myndighetsalder og stemmerettsalder. Hvorfor vil ikke statsråden åpne for forsøk?

Statsråd Erna Solberg: Det er vel ikke slik at man kan bestille andre forklaringer enn de forklaringene man faktisk har på hvorfor man ikke gjør noe. Det er i hovedsak myndighetsalderen som er begrunnelsen for at man fra Regjeringens side ikke har ønsket forsøk heller.

Det er slik at forsøk har vi fordi vi ønsker å utprøve noe som vi kanskje tror kan være en god ide, men hvis Regjeringen har tatt stilling til dette og vi ikke synes det er en god ide fordi vi mener at stemmerettsalderen burde henge sammen med myndighetsalderen, synes vi heller ikke det er behov for forsøk. Det er altså en realitetsstillingen til at vi ikke nødvendigvis trenger å utprøve ting vi ikke har som intensjon å gå videre med for å vedta nye reformer.

På dette området har Regjeringen hatt en diskusjon. Det er helt riktig at Venstre mener noe annet. La meg bare få lov til å si det slik: Jeg fikk plutselig stemmerett før jeg ble 18 – det ble vedtatt da.. Så senket man etter tre-fire måneder også myndighetsalderen fordi man mente at stemmerettsalderen og myndighetsalderen var det samme. Og jeg er ikke sikker på om jeg mener at min opplevelse da, nemlig å være i den gruppen som Venstres parlamentariske leder refererte til som kanskje å være mindre politisk aktiv eller ikke ha like god greie på politikk som det 16-åringer har i dag, stemmer. Min opplevelse var nok at den var rimelig godt forankret, den politiske debatten på den tiden, med ganske stor temperatur og i alle fall mye større partipolitisk engasjement den gangen enn det er nå.

Men det er ikke det som er grunnen. Det er ikke engasjementet eller muligheten for det. Det er rett og slett de

oppgavene man har som folkevalgt, det henger etter min mening også sammen med at man skal være myndig, og at man har ansvar for de handlingene man gjør. Det er et paradoks at man altså skal kunne sitte og fatte ganske alvorlige og store beslutninger i en kommune, mens foreldrene fortsatt skal motta barnetrygd for en! Da synes jeg at det i alle fall burde henge sammen med, når ansvaret er gitt, at man også har myndighet til å påta seg det ansvaret og er blitt myndig i det norske samfunnets øyne.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

André Dahl (H): Det har ikke blitt og blir vel ikke heller full baluba i dag å la det vi kan forvente når partiene, ikke minst fylkesbenkene, skal krige om mandatfordeling og arealfaktor til høsten. Da er det vel grunn til å tro at de aller, aller fleste kommer til være seg selv nærmest – i demokratets navn.

Når det gjelder lokallag i dag, er det i salen stort sett fred og fordragelighet og harmonisk enstemmighet, men ordningen med utjevningsmandater ved fylkestingsvalg har overlevd seg selv. Det ser heldigvis ut til å bli et flertall for å fjerne hele ordningen.

Når en enstemmig komite i innstillingen på side 10 uttaler at velgerne «må sikres reell mulighet til å påvirke hvem som skal representere partiet», synes jeg det er en logisk konsekvens at hele ordningen med utjevningsmandater fjernes, en ordning som f.eks. gjør at en kandidat A som stod på 59. plass på en valgliste, utelukkende på grunn av sovested om natten, tar plassen fra kandidat B, som kanskje stod på 7. plass på listen eller hadde kommet over sperregrensen for personstemmer. Dette hører rett og slett ikke hjemme i det personvalgssystemet vi så smått nå etablerer.

Komiteflertallets argumentasjon om behovet for lokalkunnskap og kontakt mellom kommunale myndigheter og fylkestinget er jeg helt enig i, men utjevningsordningen er definitivt ikke medisinen for det. Som medlem av fylkestinget i Akershus har jeg sett at det er lett å se hva hovedproblemet består i, nemlig at det overveiende flertallet av fylkespolitikere svært bekvemt nærmest er isolert fra brysom velgerkontakt, sammenlignet med f.eks. kommune- og stortingspolitikere.

Jeg skal for øvrig ikke sverge på at det ikke finnes noen av den typen politikere verken i dette huset eller i noen annen kommune, men denne mangelen på velgerkontakt antar jeg kan forklare hvorfor f.eks. mitt eget fylke storkoser seg med innsigelsesinstituttet eller bevilger seg ikke helt ubeskjedne godtgjørelser eller studiereiser.

For øvrig er det også slik at en del fylker sysler med tanken om å slå seg sammen, med det resultat at antallet kommuner innenfor fylkesgrensene stiger betraktelig. Valgoppgjøret med bibehold av det jeg vil kalle anakronismen utjevningsmandat, kan her bli en ganske selsom affære. At Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti sikrer flertall for å fjerne hele ordningen, synes jeg er meget bra. Dette er en av de få tingene vi er uenige om.

Noe vi derimot er enige om, som ingen har sagt noe om, er at funksjonshemmede må sikres bedre tilgang til valglokaler ved at dette fastsettes i forskrift. Etter å ha sittet i valglokaler en del ganger og sett hvor høytidsstemte mange er når de kommer og skal stemme, skjønner man at selve valgbehandlingen for mange er en viktig bekreftelse på at man tilhører et fellesskap og tar del i dette. Den følelsen bør ikke bare være flertallet forunt, men også de som har ulike handikap. Det er ikke spesielt inkluderende å la noen stå nærmest borte i en krok, på røykehjørnet, på en skole for å stemme på grunn av sitt handikap, fordi det ikke er mulig å komme inn i lokalet med rullestol, samtidig som man ser at alle andre går forbi for å utøve sin borgerplikt og borgerrett.

Jet er derfor glad for at en enstemmig komite ønsker at tilgjengelighet til valglokaler skal fastsettes i form av forskrift, og at det bes om at partinavn også skal fremgå i form av blindeskrift på de ulike listeforslagene.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg har et spørsmål til statsråden i forbindelse med en komitemerknad på side 15 i innstillingen som dreier seg om aktivitetskrav og organisasjonsvirksomhet for registrerte politiske partier for å kunne opprettholde sin registrering. De fleste er jo kjent med at det i registeret over registrerte politiske partier er flere partier som har hatt relativt begrenset, hvis noen, aktivitet i en del år, altså partier som kanskje i ti år bare har stått på denne listen. Det betyr at hvis noen ikke vil ta det blodslitet det er å samle 5 000 tilhengere til et nytt politisk parti, og skaffe underskrifter for å kunne stille med lister både til stortingsvalg og kommune- og fylkestingsvalg, kan faktisk en gjeng på syv stykker bare sende et brev til Notarius Publicus og si at de har holdt landsmøte i et slikt parti, som bare står på navnet. Det er en rettighet man har når man er et rikspolitisk registrert parti. De vil da melde at de er det nyvalgte sentralstyret, og at de vil endre navnet på partiet til et annet navn samt melde fra om adressen til partiet. Så sendes et brev fra Notarius Publicus til alle partier, hvor man spør om noen har innvendinger mot dette navnebyttet. Hvis ingen har det, og de som egentlig stod bak dette partiet, er borte, har flyttet eller ingen adresser er kjent, da vil Notarius Publicus, fordi ingen har protestert, godkjenne det nye partinavnet med det nye såkalte sentralstyret og den nye adressen. Denne gjengen har så skaffet seg et politisk parti og kan sette i gang å levere inn lister uten at dette er gjort etter vedtektene til dette partiet. Man gjør det altså ved et kupp eller for en kopp kaffe, for å bruke et uttrykk som har vært fremme i enkelte debatter.

Det er å omgå lovverket, omgå gjeldende krav, og få gratis den fordelene uten at noen kontrollerer. Det er ingen som kontrollerer dette i dag. Det er altså en enstemmig komite som ber Regjeringen vurdere et krav om en viss aktivitet, mer enn det som ligger i de forslag til lovendringer som kommer fra Valglovutvalget, og organisasjonsvirksomhet, eventuelt at man passer på at det er vedtektene som følges av disse partiene. Hvis dette ikke skjer etter noen år, strykes hele dette partiet fra denne listen over registrerte partier. En enstemmig komite ber Re-

gjeringen vurdere denne problemstillingen og komme tilbake til Stortinget med resultatet.

Jeg kunne tenke meg å spørre statsråden om når vi kan forvente at hun kommer tilbake med eventuelle forslag til en innstramming på dette området, og når vi kan forvente en mulig ordning som gjør at man fjerner «døde» partier fra listen, og særlig om det kan komme før neste stortingsvalg.

Statsråd Erna Solberg: Jeg er helt sikker på at vi kan komme tilbake med dette før neste stortingsvalg. Jeg tør ikke her og nå love hvor raskt vi kan komme tilbake med forslag om endringer. Det er litt avhengig av hva vi ser for oss som mulige endringer, og hvordan det skal gjøres. Men det jeg kan love, er at vi i løpet av høsten, før man er ferdig med behandlingen av neste del av valgloven, ganske raskt kan komme tilbake med en temposkisse til kontroll- og konstitusjonskomiteen over hva vi ser for oss av mulige endringer som kan gjøres, og når vi eventuelt kan komme tilbake igjen til det.

Jeg er litt redd for nå å binde meg til et tidspunkt, for jeg har ikke i dag oversikten over hvilke endringer dette krever i andre lover og regler. Det vil det jo også ta litt tid før vi kan få oversikten over, men det skulle være fullt mulig at man relativt raskt i høst, når Stortinget er samlet igjen, i en eller annen form kan få informert kontroll- og konstitusjonskomiteen om tempoet i det videre arbeidet med dette.

Rigmor Andersen Eide (KrF): Siden jeg fikk litt for kort tid i innlegget mitt i sted, vil jeg nå nevne en sak som er viktig for Kristelig Folkeparti, nemlig forhåndsstemmegivningen. Spesielt er det viktig å sikre de velgerne som har behov for hjelp i valglokale. Det har tidligere vært nevnt funksjonshemmede av forskjellig art. Det er viktig. Så er det viktig at de som kommer til valglokalet, ikke blir utsatt for innflytelse eller kontroll av velgerens handling. Derfor er det flott at vi får vedtatt et lovforslag nå som går på at det må være minimum to personer ved forhåndsstemmegivning. Særlig gjelder dette landpostbudet som har en spesiell posisjon i forhold til velgerne de oppsøker. Det er derfor positivt at loven endres slik at det blir påkrevd at det skal være to til stede når stemmeseddel mottas hjemme hos velger, på institusjoner eller andre steder der valgstyret har bestemt at det skal foregå stemmegivning.

Så vil jeg si til slutt at Kristelig Folkeparti håper at de forenklingene som nå skjer i valgloven, vil medføre forbedringer når det gjelder en mer rettferdig valgordning, at velgerne får den innflytelsen som vi ønsker, og at valgdeltakelsen dermed vil øke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 526)

S a k n r . 6

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Inge Lønning og

Ågot Valle om endring i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. O. nr. 78 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:140 (2001-2002))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 542)

S a k n r . 7

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endring i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. (Innst. O. nr. 79 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 88 (2001-2002))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 542)

Å g o t V a l l e gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal votere i sakene nr. 1–7.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Eva M. Nielsen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 2, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Jan Simonsen
 - forslagene nr. 3–6, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen
- Presidenten tar først opp forslagene nr. 3, 5 og 6, fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem lovforslag innen utgangen av 1. halvår 2003 under henvisning til vedtak XIV i Innst. S. nr. 337 (2000-2001) om Kvalitetsreformen av høyere utdanning: «Stortinget ber Regjeringa utforme eit framlegg til ei felles lov for statlege og private institusjonar innafor høgare utdanning.»»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget forutsetter at private høyskoler som i dag har rett til gradsutstedelse eller som gir yrkesutdanning etter § 9 i lov om private høyskoler, blir institusjonsakkrediterte høyskoler.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak om økonomisk likebehandling av offentlige og private høyere utdanningstilbud. Det forutsettes at evt. offentlig bidrag til institusjonenes forskningsaktivitet finansieres etter eget opplegg og at finansieringsopplegget for øvrig i hovedsak baseres på stykkpris pr. student der vektall og studieprogresjon også inngår. Det forutsettes videre at slik sak fremlegges senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2003.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler

I

I lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler gjøres følgende endringer:

Lovens navn endres til *Lov om private høyskoler (privathøyskoleloven)*

Overskriften til Kap. 1 skal lyde:

Kap. 1. *Formål og virkeområde*

§ 1 nytt annet ledd skal lyde:

Loven skal også bidra til å sikre studenter ved slike private høyskoler tilfredsstillende vilkår.

§ 2 skal lyde:

§ 2. Virkeområde

Loven gjelder for de private høyskoler som *har institusjonsakkreditering*, får statlig tilskudd, eller gir eksamen godkjent etter denne lov.

Overskriften til kap. 2 skal lyde:

Kap. 2. Generelle vilkår for eksamensrett, *institusjonsakkreditering* eller statstilskudd

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti til § 3. Forslaget lyder:

«I lov om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 3 andre ledd skal lyde:

Høyskolens eier fastsetter antallet medlemmer i styret, som skal gi plass til minst to medlemmer valgt av og fra hver av gruppene ansatte og studenter.

§ 3 nytt siste ledd skal lyde:

Styret fastsetter selv virksomhetens interne organisering på alle nivåer. Organiseringen må sikre at de tilsatte og studentene blir hørt.

§ 3 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

For institusjoner som mottar statstilskudd til drift, skal departementet på fritt grunnlag oppnevne et eksternt styremedlem. Institusjonens styre kan foreslå kandidater.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 43 mot 30 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 15.39.30)

Videre var innstillet:

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Styret fastsetter de reglementer og instruksjoner som skal gjelde på høyskolen og ansetter personale *i faglige stillinger*.

§ 4 tredje ledd skal lyde:

Et flertall av medlemmene skal være *faglig ansatte*. De øvrige ansatte og studentene skal ha minst ett medlem hver. Høyskoleeieren fastsetter fordelingen på gruppene.

§ 5 skal lyde:

§ 5. *Faglig ansatte*

Faglig ansatte ved høyskolen må ha faglige kvalifikasjoner på samme nivå *som tilsatte i faglige stillinger* ved statlige høyskoler og universiteter.

§ 6 skal lyde:

§ 6. *Studieplaner og eksamen*

Høyskolen må drive sin virksomhet etter *studieplaner* godkjent av organ som nevnt i lov om universiteter og høyskoler § 12.

Høyskolens styre fastsetter eksamensreglement jf. § 3, herunder regler om klage på sensur. Reglementet skal i alt vesentlig svare til ordningen for statlige universitets- og høyskoleeksamener.

§ 7 andre ledd skal lyde:

Den studieforberedende utdanning skal i omfang og nivå i alt vesentlig svare til kravene ved statlige universiteter og høyskoler. Når særlige hensyn taler for det, *kan departementet* gjøre unntak fra denne bestemmelse.

§ 7 tredje ledd oppheves.

§ 8 oppheves.

Overskriften til kap. 3 skal lyde:

Kap. 3. *Godkjennelse og akkreditering*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 9 skal lyde:

§ 9. Godkjennelse av eksamener og grader

Organ som nevnt i lov om universiteter og høyskoler § 12 vurderer søknader om godkjenning av eksamener og grader. Departementet gir forskrift om saksbehandlingen.

Når kravene i kap. 2 er tilfredsstillt og det godtgjøres faglig jevnghet, skal en privat høyskoles eksamen eller grad godkjennes som universitets- eller høyskoleeksamen eller -grad fastsatt med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler. Godkjenning kan gis også om deler av utdanningen er fra en annen institusjon.

Andre eksamener og grader kan godkjennes når de er faglig på nivå med dem som er fastsatt med hjemmel i loven nevnt i andre ledd.

Organ som nevnt i første ledd gir godkjenning for eksamener, mens Kongen gir godkjenning for grader etter denne bestemmelse.

For høyskole som får godkjent eksamen etter andre eller tredje ledd, kan Kongen bestemme at lov om universiteter og høyskoler § 42b og kap. 10a, helt eller delvis skal gjelde tilsvarende.

Kongen kan gi forskrift om oppnevning av sensorer.

Presidenten: Til første og tredje ledd foreligger det et avvikende forslag, nr. 4, fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen. Forslaget lyder:

«I lov om eksamensrett for statstilskudd til private høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd skal lyde:

Organ som nevnt i lov om universiteter og høyskoler § 12 skal vurdere søknader om godkjenning av eksamener og grader. Styret for organet gir innstilling til departementet om saksbehandlingsregler. Reglene godkjennes av departementet.

§ 9 tredje ledd skal lyde:

Andre eksamener og grader skal godkjennes når de er faglig på nivå med dem som er fastsatt med hjemmel i loven i andre ledd.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen bifaltes innstillingen med 63 mot 10 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.40.11)

Presidenten: Presidenten vil så la votere over paragrafens øvrige ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 10 skal lyde:

§ 10. Titler

Eksamen eller grad godkjent etter § 9 andre ledd gir rett til å bruke tilsvarende tittel.

For eksamen eller grad godkjent etter § 9 tredje ledd kan Kongen gi rett til annen tittel.

Den som forsettlig eller uaktsomt bruker tittel uten slik rett, alene eller som del av en tittel, straffes med bøter.

Ny § 10a skal lyde:

§ 10a. Akkreditering av institusjoner

Private høyskoler kan søke organ som nevnt i lov om universiteter og høyskoler § 12 om akkreditering av institusjonen.

Kongen kan gi høyskoler som blir akkreditert etter første ledd, rett til å bruke betegnelsen akkreditert høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet.

Høyskoler som blir akkreditert etter første ledd skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i systemene for kvalitetssikring. Departementet kan fastsette forskrift.

Departementet fastsetter forskrift om saksbehandling og klageadgang, vilkår for akkreditering etter første ledd og fastsetting av standarder som skal legges til grunn for akkrediteringen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen til § 10 a femte, sjette, sjuende og åttende ledd. Forslaget lyder:

«Ny § 10 a femte, sjette, syvende og åttende ledd skal lyde:

Forskrifter og standard knyttet til akkreditering av private høyskoler skal være lik forskrifter og standard gitt institusjoner som hører under lov om universiteter og høyskoler.

Akkreditering og evaluering skal skje på grunnlag av de standarder som legges til grunn ved tilsvarende utdanninger ved ledende institusjoner internasjonalt.

Styret for organet gir innstilling til departementet om saksbehandlingsregler. Reglene godkjennes av departementet.

Organets vedtak etter § 9 kan påklages til en uavhengig ankenemnd oppnevnt av departementet. Departementet fastsetter forskrift om klageadgang. Alle evalueringer som foretas av organet er offentlige, og organet skal bidra til at disse gjøres kjent.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen ble med 61 mot 11 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 15.40.49)

Videre var innstillet:

Ny § 10b skal lyde:

§ 10b. Faglige fullmakter for akkrediterte institusjoner – fag, emner og emnegrupper. Rammeplan. Studieplan.

Private høyskoler som blir akkreditert som universitet, vitenskapelig høyskole eller akkreditert høyskole med hjemmel i § 10a, bestemmer selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen kan tilby, og som skal inngå i grunnlaget for lavere grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 9. Innenfor de fagområder der de kan tildele doktorgrad, bestemmer de selv hvilke fag, emner og emnegrupper som institusjonen kan tilby, og som skal inngå i grunnlaget for øvrige grader eller yrkesutdanninger fastsatt med hjemmel i § 9. For fagområder der de ikke kan tildele doktorgrad, fastsetter departementet slike bestemmelser.

For private høyskoler som blir akkreditert høyskole jf. § 10a, kan fullmaktene etter første ledd avgrenses til lavere grads nivå innenfor de fagområder de er akkreditert for å tilby. Organ som nevnt i § 10a første ledd avgjør hvilke fullmakter den enkelte institusjon skal få.

Private høyskoler som blir akkreditert etter § 10a, kan få fullmakter etter §§ 48 og 49 i lov om universiteter og høyskoler. Departementet kan fastsette forskrift.

Departementet kan fastsette at bestemte emner inntil 20 studiepoeng skal inngå i en grad.

Departementet kan fastsette forskrift om krav til høyere grad og om omfang av selvstendig arbeid i høyere grad.

Departementet kan fastsette nasjonale rammeplaner for enkelte utdanninger.

Styret fastsetter studieplan for det faglige innholdet i studiene, herunder bestemmelser om obligatoriske kurs, praksis og lignende og om vurderingsformer.

Myndighet gitt etter første ledd kan trekkes tilbake av departementet dersom institusjonene ikke har tilfredsstillende systemer for kvalitetssikring, jf. § 10a tredje ledd og lov om universiteter og høyskoler § 13 nr. 1.

Ny § 10c skal lyde:

§ 10c. Rett til bruk av institusjonsbetegnelse

Med unntak av institusjoner som omfattes av lov om universiteter og høyskoler § 1, kan bare institusjon som har fått godkjenning som vitenskapelig høyskole eller universitet etter § 10a benytte slik betegnelse. Betegnelsen akkreditert høyskole kan bare benyttes av institusjon som har fått godkjenning etter § 10a.

Kongen kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av institusjonsbetegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av å ha slik godkjenning, eller som er egnet til å forveksles med en betegnelse nevnt i første ledd.

Departementet kan etter søknad gi dispensasjon for etablerte sammensatte betegnelser som ikke er egnet til å forveksles med betegnelsene nevnt i første ledd.

Den som i strid med første og andre ledd forsettlig eller uaktsomt bruker en vernet institusjonsbetegnelse, straffes med bøter.

Nytt kapittel 3A skal lyde:

Kap. 3A Studentenes rettigheter og plikter

§ 10d. Fritak for eksamen eller prøve

Fritak for eksamen eller prøve skal gis når det godtgjøres at tilsvarende eksamen eller prøve er avlagt ved statlig universitet eller høyskole, eller ved privat høyskole når eksamen er godkjent etter § 9, eller gitt i medhold av institusjonsakkreditering jf. §§ 10a og 10b.

§ 10e. Annullering av eksamen eller prøve

Styret selv kan annullere eksamen eller prøve, eller godkjenning av kurs, hvis studenten

- a) ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve eller til å delta i vedkommende kurs, eller*
- b) har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelse av, eller forut for endelig sensur av vedkommende eksamen eller prøve eller under gjennomføringen av vedkommende kurs.*

Styret selv kan annullere fritak for eksamen eller prøve, jf. § 10d, hvis studenten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden.

Vedtak om annullering etter første eller andre ledd kan påklages til klagenemnd, jf. § 14a.

Adgang til annullering foreldes ikke.

Etter avgjørelse om annullering pliktes eventuelle vitnemål eller karakterutskrift tilbakelevert høyskolen. Blir ikke vitnemålet eller karakterutskriften tilbakelevert i rett tid, kan høyskolen kreve namsmannens hjelp til tilbakelevering i samsvar med reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kap. 13.

Hvis vitnemålet kan danne grunnlag for autorisasjon for yrkesutøving, skal høyskolen gi melding om annullering til vedkommende myndighet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 10f. Studentenes læringsmiljø

Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Høyskolens ledelse skal, i samarbeid med studentsamskipnaden, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet. Dersom høyskolen ikke er knyttet til en studentsamskipnad, har styret ansvar som nevnt i andre punktum alene.

Presidenten: Her foreligger det et avvikende forslag, nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Jan Simonsen. Forslaget lyder:

«I lov om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler gjøres følgende endring:

§ 10 f skal lyde:

Studentenes læringsmiljø

1. Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet.
2. Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljø, er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. Arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende så langt den passer, med unntak av lovens kapittel VIII-XII B og kapittel XV.
3. Ved institusjonen skal det være et læringsmiljøutvalg og ett eller flere verneombud som skal ivareta studentenes rettigheter etter bestemmelsene i nr. 1, 2 og arbeidsmiljøloven. Læringsmiljøutvalg og verneombud skal ha de samme rettigheter og plikter som gjelder for arbeidsmiljøutvalg og verneombud etter arbeidsmiljølovens kapittel VII.
4. Institusjonens arbeid med læringsmiljøet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens internkontrollsystemer etter arbeidsmiljøloven § 16 a med tilhørende forskrifter.
5. Arbeidstilsynet er tilsynsorgan. Arbeidsmiljøloven kapittel XIII gjelder tilsvarende.
6. Departementet kan fastsette forskrift.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Jan Simonsen bifaltes innstillingen med 53 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.41.32)

Videre var innstillet:

§ 10g. Studentorgan

Studentene ved høyskolen kan opprette et studentorgan for å ivareta studentenes interesser og fremme studentenes synspunkter overfor høyskolens styre og/ eller råd.

Høyskolen skal legge forholdene til rette slik at studentorganet kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte.

Studentorganet skal høres i alle saker som angår studentene.

§ 10h. Studenters taushetsplikt

En student som i studiesammenheng får kjennskap til noens personlige forhold, har taushetsplikt etter de regler som gjelder for yrkesutøvere på vedkommende livs-

område. Høyskolen skal utarbeide taushetsplikterklæring som må underskrives av de studenter dette er aktuelt for.

§ 10i. Bortvisning. Utestenging

En student som tross skriftlig advarsel fra styret gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved høyskolen ellers, kan etter vedtak av styret bortvises fra nærmere bestemte områder ved høyskolen for inntil ett år. Hvis en student etter skriftlig advarsel fra styret fortsatt ikke respekterer slik bortvisning, kan styret utestenge ham eller henne fra studiet inntil ett år.

En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som studentene har å gjøre med som del i klinisk undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmende opptreden overfor disse, kan etter vedtak av styret utestenges fra studiet inntil 3 år. Høyskolen skal informere Sosial- og helsedirektoratet om utestenging etter dette alternativ når det gjelder studenter som følger utdanninger som kan utløse rett til autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 første ledd.

En student som har opptrådt slik som beskrevet i § 10e første ledd, litra a eller b, kan etter vedtak av styret utestenges fra høyskolen og fratras retten til å gå opp til eksamen i inntil ett år.

Vedtak om bortvisning eller utestenging treffes av styret selv med minst to tredelers flertall.

Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt. Utgiftene ved dette dekkes av høyskolen.

§ 10j. Utestenging fra klinisk undervisning eller praksisopplæring grunnet straffbare forhold

I studier der studenter kommer i kontakt med pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som del av klinisk undervisning eller praksisopplæring, kan det kreves at studentene legger fram politiattest ved opptak til studiet.

Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep, grove voldsforbrytelser eller straffbare forhold vedrørende besittelse av og bruk eller omsetning av narkotiske stoffer eller medikamenter. Hvis det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøving, gjelder disse tilsvarende for studenter som deltar i praksisopplæring eller klinisk undervisning.

Den som er dømt for forhold som innebærer at hun eller han må anses som uskikket til å delta i arbeid med pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre, kan utestenges fra praksisopplæring eller klinisk undervisning hvor slik deltakelse må anses som uforsvarlig på grunn av den kontakt studenten får med disse i denne forbindelse.

Den som er siktet eller tiltalt for straffbare forhold som omtalt i andre ledd, jf. niende ledd, kan utestenges

fra praksisopplæring eller klinisk undervisning til rettskraftig dom foreligger eller saken er henlagt, hvis dette er nødvendig av hensyn til sikkerhet eller behandlingsmiljø for pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som studenten vil komme i kontakt med i denne forbindelse.

En nasjonal nemnd oppnevnt av departementet avgjør, etter uttalelse fra styret, om studenten skal nektes retten til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring.

Forvaltningsloven § 42 gjelder tilsvarende. Nemnda skal ha fem medlemmer. Lederen skal oppfylle kravene til lagdommer, og to av medlemmene skal oppnevnes etter forslag fra studentenes organisasjoner.

Departementet er klageinstans for nemndas vedtak.

§ 10i femte ledd gjelder tilsvarende.

Kongen gir forskrifter om hvilke studier som skal omfattes av første ledd, om hvilke straffbare forhold som kan føre til utestenging, og om saksbehandlingen.

§ 11 annet og tredje ledd oppheves.

§ 14 skal lyde:

§ 14. Forvaltningsloven

Bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven 10. februar 1967 §§ 13 til 13e gjelder ved behandling av saker etter denne lov.

Avgjørelse om opptak av studenter, bortvisning og utestengning etter § 10i, fritak for eksamen eller prøve etter § 10d og annullering av eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs etter § 10e regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det samme gjelder avgjørelse i sak om klage over formelle feil ved eksamen.

Ny § 14a skal lyde:

§ 14a. Klagenemnd

Høyskolen skal opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak som nevnt i § 14, og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for studentene.

Klagenemnda skal ha 3 eller 5 medlemmer med personlige varamedlemmer. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. Leder og varamedlem for leder skal ikke være tilsatt ved institusjonen. Minst ett av medlemmene skal være student.

Høyskolens eier eller medlem av høyskolens styre kan ikke være medlem av klagenemnda.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Kari Lise Holmberg satt fram et forslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak:

A .

L o v

om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting

I lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting gjøres følgende endringer:

I

I følgende bestemmelser skal ordet «Arbeidsdirektoratet» endres til «Aetat Arbeidsdirektoratet»: overskriften til kapittel I, § 1 (tre steder), § 2 femte ledd, § 14 første og tredje ledd, § 31 tredje ledd, § 32 første ledd, § 35 femte ledd, § 37 første og andre ledd og § 40 første ledd bokstav d) og annet ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «arbeidsmarkeds-etaten» endres til «Aetat»: § 2 første og andre ledd, § 11 (to steder), § 29, § 31 første og andre ledd, § 32 tredje ledd og § 35 første ledd (to steder).

I følgende bestemmelse skal ordet «arbeidsmarkeds-etatens organer» endres til «Aetat»: § 38, annet ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «arbeidsformidlingen» endres til «Aetat»: § 10, § 12, første og femte ledd og § 14 første ledd (to steder).

I følgende bestemmelse skal ordet «formidlingen» endres til «Aetat»: § 12, tredje ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «arbeidskontoret» endres til «Aetat»: § 30, første ledd og § 31 andre ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Presidenten vil først la votere over forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti når det gjelder I, §§ 3, 6, 13 og 14. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov

om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9

om tiltak til å fremme sysselsetting.

I lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting gjøres følgende endringer:

I

§ 3 oppheves.

§ 6 skal lyde:

Staten skal organisere offentlig arbeidsformidling og yrkesrettleiing som omfatter hele riket.

Aetat skal være representert på de steder som Aetat Arbeidsdirektoratet bestemmer.

I Aetat skal det være tjenester for yrkesrettleiing og for attføring av yrkeshemmede arbeidssøkere.

§ 13 skal lyde:

Arbeidsgivere og arbeidstakere som ikke fyller rimelige krav i samband med formidlingen, kan bli nektet hjelp av Aetat for en kortere eller lengre tid.

For hvert slikt tilfelle skal det straks skje melding til Aetat Arbeidsdirektoratet om det vedtak som er truffet.

§ 14, annet ledd oppheves.»

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti bifaltes med 39 mot 34 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.42.46)
2. Komiteens innstilling til I bifaltes enstemmig.

Presidenten: Ettersom I i forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti nå er vedtatt, er det naturlig at II i innstillingen bortfaller.

Presidenten vil nå la votere over II i forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti til II bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B .

Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag som sikrer brukermedvirkning i Aetat.

Presidenten: B blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Kari Lise Holmberg satt fram et forslag på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

m e l l o m b e l s l o v
om overgangsreglar i lov 6. mai 1988 nr. 22
om lønnsplikt under permittering.

I

§ 1

Arbeidstakarar som var i ein løpande permitteringsperiode per 31. desember 2001, skal behandlast etter regelverket slik det gjaldt før lovendringa av 21. desember 2001 så lenge permitteringa varer.

§ 2

For arbeidstakarar som per 31. desember 2001 ikkje var i ein løpande permitteringsperiode, skal reglane bli tillempa slik at permitteringsstid før 1. januar 2002 ikkje blir teken med i utrekninga av kvoten på 26 veker i lønnspliktlova § 3 nr. 2 første ledd og folketrygdlova § 4-7. Ingen kan i medhald av denne føresegna få ein større kvote enn det som ville fylgd av lønnspliktlova og folketrygdlova slik dei lydde før lovendringa.

§ 3

For asfaltbransjen gjeld ei kvote på 36 veker i lønnspliktlova § 3 nr. 2 første ledd og folketrygdlova § 4-7.

§ 4

Departementet kan definere omgrepet asfaltbransjen i forskrift.

§ 5

Føresegnene i §§ 1 og 2 gjeld til 1. juli 2003. Føresegna i § 3 gjeld til 1. januar 2004.

II

Lova tek til å gjelde straks.

Presidenten: Her foreligger et alternativt forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:135 (2201-2002) – forslag frå stortingsrepresentantane Sigvald Oppebøen Hansen, Per Sandberg, Karin Andersen og Magnhild Meltveit Kleppa om forslag til mellombels lov om overgangsreglar i lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering – bifalles ikke.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti bifaltes innstillingen med 43 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.22)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet. Presidenten antar at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 42 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.51)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Kari Lise Holmberg satt fram et forslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A .

L o v

om endringer i lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag og lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven)

I

I lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag gjøres følgende endringer:

§ 13 femte ledd skal lyde:

Uten hinder av bestemmelsene i første ledd kan følgende juridiske personer til sammen erverve inntil 10 prosent, men likevel minst én, av andelene i borettslag som består av fem eller flere andeler:

- a) staten,
- b) fylkeskommuner,
- c) kommuner,
- d) selskaper som har til formål å skaffe boliger og som ledes og kontrolleres av staten, en fylkeskommune eller *en kommune*,
- e) stiftelser som har til formål å skaffe boliger og som er opprettet av staten, en fylkeskommune eller *kommune og*
- f) *ideelle og humanitære organisasjoner og stiftelser som har inngått samarbeidsavtale med staten, en fylkeskommune eller en kommune om å skaffe boliger til vanskeligstilte.*

Presidenten: Til bokstav f) foreligger et avvikende forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Borettslagsloven § 13 femte ledd bokstav f) skal lyde:

- f) selskaper, stiftelser eller andre som har inngått samarbeidsavtale med staten, en fylkeskommune eller en kommune om å skaffe boliger til vanskeligstilte.»

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 13 femte ledd bokstav a) til e) bifaltes enstemmig.
2. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 13 femte ledd bokstav f) og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti bifaltes forslaget med 40 mot 33 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.46.08)

Videre var innstillet:

II

I lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 22 fjerde ledd skal lyde:

Selv om det er nedlagt forbud mot at juridiske personer kan erverve seksjoner, eller det er fastsatt en begrensning på hvor mange seksjoner noen kan eie, kan følgende juridiske personer til sammen erverve inntil 10 prosent, men likevel minst én seksjon, i eierseksjonssameier som består av fem eller flere seksjoner:

- a) staten,
- b) fylkeskommuner,
- c) kommuner,
- d) selskaper som har til formål å skaffe boliger og som ledes og kontrolleres av staten, en fylkeskommune eller *en kommune*,
- e) stiftelser som har til formål å skaffe boliger og som er opprettet av staten, en fylkeskommune eller *kommune og*
- f) *ideelle og humanitære organisasjoner og stiftelser som har inngått samarbeidsavtale med staten, en fylkeskommune eller en kommune om å skaffe boliger til vanskeligstilte.*

Presidenten: Til bokstav f) foreligger et avvikende forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Eierseksjonsloven § 22 femte ledd bokstav f) skal lyde:

- f) selskaper, stiftelser eller andre som har inngått samarbeidsavtale med staten, en fylkeskommune eller en kommune om å skaffe boliger til vanskeligstilte.»

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 22 fjerde ledd bokstavene a) til e) bifaltes enstemmig.
2. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 22 fjerde ledd bokstav f) og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti bifaltes forslaget med 40 mot 33 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.46.52)

Videre var innstillet:

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B .
I

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det settes som vilkår for inngåelse av samarbeidsavtale mellom en juridisk person og kommunen at ved opphør av samarbeidsavtalen, kan angjeldende andel eller eierseksjon ikke lenger beholdes til annet formål av vedkommende juridiske person.

II

Stortinget ber Regjeringen vurdere forslag til hvordan samarbeidsordninger mellom borettslag, sameier, kommunen og andre aktører kan styrkes for å sikre gode bomiljøer.

Presidenten: B I og II blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram 10 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Martin Engeset på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Kjell Engebretsen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 3 og 4, fra Henrik Rød på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 5 og 8, fra Ågot Valle på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 6, fra Martin Engeset på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 7, fra Kjell Engebretsen på vegne av kontroll- og konstitusjonskomiteen
- forslagene nr. 9 og 10, fra Odd Roger Enoksen på vegne av Senterpartiet.

Presidenten tar først opp forslag nr. 10, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for forsøk med lokalt fastsatt dato for kommunevalget. Forsøkene må innebære at kommunestyret selv kan fastsette dato for lokalvalg innenfor en avgrenset tidsperiode.»

Dette forslag blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget at gjøre slike vedtak:

A .
L o v

om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven)

Kapittel 1 Lovens formål og virkeområde*§ 1-1 Lovens formål*

Formålet med loven er å legge forholdene til rette slik at borgerne ved frie, direkte og hemmelige valg skal kunne velge sine representanter til fylkesting og kommunestyre.

§ 1-2 Lovens virkeområde

(1) Denne loven gjelder ved

- a) (forbeholdes regler om stortingsvalg)
- b) valg av representanter til fylkesting og
- c) valg av representanter til kommunestyre.

(2) Det fremgår av det enkelte kapittel eller den enkelte bestemmelse hvilket virkeområde reglene har.

Kapittel 2 Stemmerett og manntall*§ 2-1 (forbeholdes regler om stortingsvalg)*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 2-2 Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg

(1) Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg har norske statsborgere som oppfyller følgende vilkår:

- a) vedkommende vil ha fylt 18 år innen utgangen av valgåret,
- b) vedkommende har ikke mistet stemmeretten etter Grunnloven § 53 og
- c) vedkommende er, eller har noen gang vært, folkeregisterført som bosatt i Norge.

Ansatte i diplomatiet eller konsulatvesenet og deres husstand har stemmerett uavhengig av vilkåret i bokstav c.

(2) I tillegg har personer som ikke er norske statsborgere, men som for øvrig fyller vilkårene i første ledd, stemmerett dersom de

- a) har stått innført i folkeregisteret som bosatt i Norge de tre siste årene før valgdagen, eller

b) er statsborger i et annet nordisk land og er blitt folke-
registerført som bosatt i Norge senest 31. mai i valg-
året.

(3) For å utøve stemmeretten må velgeren være inn-
ført i manntallet i en kommune på valgdagen.

Presidenten: Til første ledd bokstav a) foreligger et
avvikende forslag fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget
lyder:

«I valgloven skal følgende bestemmelser lyde:

§ 2-2 første ledd:

(1) Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommune-
styrevalg har norske statsborgere som oppfyller føl-
gende vilkår: a) vedkommende vil ha fylt 16 år innen
utgangen av valgåret.»

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling
til § 2-2 første ledd bokstav a) og forslaget fra Sosia-
listisk Venstreparti bifaltes komiteens innstilling
med 63 mot 9 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.49.35.)
2. Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd og
bokstaver bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 2-3 Valgstyrets ansvar for å føre manntall

(1) Valgstyret er ansvarlig for at det blir ført et mann-
tall over alle personer med stemmerett i kommunen.

(2) Valgstyret fører et felles manntall for fylkestings-
valg og kommunestyrevalg.

§ 2-4 I hvilke kommuner velgerne skal manntallsføres

(1) Stemmeberettigede som er registrert med bosteds-
adresse i Norge, skal føres inn i manntallet i den kommunen
der de var folkeregisterført som bosatt den 31. mai i
valgåret.

(2) Stemmeberettigede på Svalbard og Jan Mayen
skal manntallsføres i den kommunen der de sist var folke-
registerført som bosatt.

(3) Stemmeberettigede som er bosatt utenfor Norge,
skal føres inn i manntallet i den kommunen der de sist
var folkeregisterført som bosatt. Utenlandsboende som
ikke har vært folkeregisterført som bosatt i Norge noen
gang i løpet av de 10 siste år før valgdagen, må likevel
søke valgstyret om å bli innført i manntallet. Søknaden
må inneholde forsikring om at vedkommende fortsatt er
norsk statsborger.

(4) Utenlandsboende som er ansatt i diplomatiet eller
konsulatvesenet og deres husstand, skal manntallsføres i
den kommunen der de sist var registrert som bosatt.
Manntallsføringen skjer uavhengig av utenlandsopphol-
dets lengde. Dersom de ikke noen gang har vært folke-
registerført som bosatt i Norge, skal de manntallsføres i
Oslo kommune.

§ 2-5 Folkeregistermyndighetens ansvar

Folkeregistermyndigheten skal på hensiktsmessig
måte stille til disposisjon for valgmyndighetene opplys-
ninger om hvem som skal innføres i manntallet i kommunen.

§ 2-6 Utlegging av manntallet til offentlig ettersyn

(1) Valgstyret skal legge manntallet ut til offentlig et-
tersyn så snart det lar seg gjøre. Manntallet skal ligge ute
til og med valgdagen.

(2) Valgstyret kunngjør tid og sted for utleggingen og
opplyser også om adgangen til og fremgangsmåten for å
kreve feil rettet.

§ 2-7 Krav om retting. Oppdatering

(1) Den som mener at vedkommende selv eller noen
annen uriktig er blitt innført eller utelatt fra manntallet i
kommunen, kan kreve at valgstyret retter opp feilen.

(2) Kravet skal være skriftlig og begrunnet.

(3) Valgstyret kan oppdatere manntallet så lenge det
er praktisk mulig.

§ 2-8 Underretning om endringer i manntallet

Valgstyret skal snarest sende melding til den som be-
røres av oppdateringer i manntallet som er foretatt på
grunnlag av søknad om innføring, krav om retting eller at
valgstyret er blitt oppmerksom på feil.

§ 2-9 Forskrift

Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om

- a) manntallsføringen og valgstyrets behandling og opp-
datering av manntallet og
- b) tilgang til og bruk av manntallseksemplarer.

Kapittel 3 Valgbarhet. Plikt til å ta imot valg

§ 3-1 (forbeholdes regler om stortingsvalg)

§ 3-2 (forbeholdes regler om stortingsvalg)

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 3-3 Valgbarhet ved fylkestingsvalg og kommunestyre- valg

(1) Valgbar til fylkestinget og pliktig til å ta imot valg
er alle som har stemmerett ved valget og som står innført
i folkeregisteret som bosatt i en av kommunene i fylket
på valgdagen, og som ikke er utelukket eller fritatt.

(2) Valgbar til kommunestyret og pliktig til å ta imot
valg er alle som har stemmerett ved valget og som står
innført i folkeregisteret som bosatt i kommunen på valg-
dagen, og som ikke er utelukket eller fritatt.

(3) Utelukket fra valg til fylkestinget eller kommunestyret er:

- a) fylkesmannen og assisterende fylkesmann og
- b) den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er
 - administrasjonssjef eller dennes stedfortreder,
 - leder av forvaltningsgren; dette gjelder likevel ikke
 - leder av enkeltstående virksomheter,
 - sekretær for kommunestyret eller fylkestinget,
 - ansvarlig for regnskapsfunksjonen, eller
 - ansvarlig for revisjonen.

(4) I fylkeskommuner eller kommuner som har parlamentarisk styreform, er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbare.

(5) Om en person skal utelukkes fra valg avhenger av om vedkommende innehar stillingen når fylkestinget eller kommunestyret trer i funksjon.

Presidenten: Til § 3-3 tredje ledd bokstav b) og ny bokstav c) foreligger et avvikende forslag, nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I valgloven skal følgende bestemmelser lyde:

§ 3-3 tredje ledd bokstav b):

- b) den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er administrasjonssjef eller dennes stedfortreder, leder av forvaltningsgren, virksomhetsleder med budsjett- og personalansvar, sekretær for kommunestyret eller fylkestinget, ansvarlig for regnskapsfunksjonen, eller ansvarlig for revisjonen.

§ 3-3 (3) ny bokstav c):

- c) Den som har fratrudd sitt verv i løpet av inneværende valgperiode uten å ha blitt fritatt på gyldig måte.»

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 3-3 tredje ledd bokstav b) og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes komiteens innstilling med 61 mot 11 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.50.27.)
2. Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd og bokstaver bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 3-4 Rett til å kreve fritak fra fylkestingsvalg og kommunestyrevalg

(1) Rett til å kreve seg fritatt fra valg til fylkesting eller kommunestyre har

- a) den som har gjort tjeneste som medlem av henholdsvis fylkestinget eller kommunestyret de siste fire år,
- b) den som har rett til fritak etter andre lover,
- c) den som er ført opp som kandidat på et listeforslag som er satt frem av noen andre enn et registrert politisk parti vedkommende er medlem av, og
- d) den som ikke uten uforholdsmessig vanskelighet vil kunne skjønne sine plikter i vervet.

(2) Kandidater som er satt opp på listeforslag må søke om fritak innen den frist fylkesvalgstyret eller valgstyret setter, ellers tapes retten til å strykes fra listeforslaget. Den som har fritaksgrunn, men som unnlater å påberope seg retten til fritak fra å stå på liste, kan ikke påberope seg dette forhold som fritaksgrunn etter å ha blitt valgt.

(3) En valgt representant eller vararepresentant som ikke plikter å motta valget, må sende skriftlig melding om valget mottas eller ikke, innen tre dager etter å ha mottatt melding om valget. Ellers anses valget mottatt.

Kapittel 4 Valgorganene

§ 4-1 Valgstyret

I hver kommune skal det være et valgstyre som velges av kommunestyret selv.

§ 4-2 Stemmestyrer

Foregår stemmegivningen på flere steder i kommunen, skal et stemmestyre med minst tre medlemmer administrere stemmegivningen på hvert sted. Kommunestyret kan delegerer oppnevningen av stemmestyrer til valgstyret.

§ 4-3 Fylkesvalgstyret

I hvert fylke skal det ved stortingsvalg og fylkestingsvalg være et fylkesvalgstyre som velges av fylkestinget selv.

§ 4-4 (forbeholdes regler om stortingsvalg)

Kapittel 5 Registrering av politiske partier

§ 5-1 Registreringsmyndigheten. Virkninger av registrering

(1) Et politisk parti som oppfyller vilkårene i § 5-2, kan søke om registrering av partinavnet i Partiregisteret som føres av Registerenheten i Brønnøysund.

(2) Før partiet kan bli registrert i Partiregisteret, må det registreres i Enhetsregisteret og tildeles et eget organisasjonsnummer, jf. enhetsregisterloven § 5. Når partiet er registrert i Enhetsregisteret legges de opplysninger som der er registrert, til grunn for Partiregisteret.

(3) Registrering i Partiregisteret innebærer at partiet får enerett til å stille valglistene under det registrerte navnet.

§ 5-2 Vilkår for registrering av partinavn i Partiregisteret

(1) For at et partinavn skal kunne bli registrert i Partiregisteret, må det ikke kunne forveksles med navnet på

- a) annet parti registrert i Partiregisteret eller
- b) samepolitisk enhet registrert hos Sametinget.

Når særlige grunner foreligger, kan registreringsmyndigheten også ellers nekte å registrere partinavn.

(2) Sammen med søknaden skal partiet legge ved følgende dokumentasjon:

- a) stiftelsesprotokoll for partiet,

- b) opplysning om hvem som er valgt til medlemmer i partiets hovedstyre og som har fullmakt til å representere partiet sentralt i saker etter denne loven,
- c) vedtekt som fastsetter hvilket organ i partiet som velger hovedstyre og
- d) erklæring fra minst 5 000 personer med stemmerett ved stortingsvalg, om at de ønsker partinavnet registrert. Den som avgir erklæring, må ha nådd stemmerettsalderen innen utløpet av det kalenderår søknaden fremsettes. Settes søknaden frem mindre enn ett år før et valg, er det tilstrekkelig at stemmerettsalderen er nådd innen utløpet av valgåret. Av erklæringen skal fremgå navnet, fødselsdatoen og adressen til den som har avgitt den. Erklæringen skal være egenhendig underskrevet og datert av den som har avgitt den. Ingen erklæring skal være mer enn ett år eldre enn søknaden.

(3) Søknaden må ha blitt journalført hos registreringsmyndigheten innen 2. januar i valgåret, for at registreringen skal kunne få virkning ved valget.

§ 5-3 Endring av registrert partinavn. Sammenslåing av partier under nytt navn

(1) Et registrert politisk parti kan søke om å få endre det registrerte partinavnet. Bestemmelsene i § 5-2 gjelder tilsvarende. Til erstatning for stiftelsesprotokoll skal det legges ved protokoll fra det møtet hvor det ble vedtatt å endre navnet på partiet. Hvis partiet fikk minst 500 stemmer i ett fylke eller minst 5 000 stemmer i hele landet ved siste stortingsvalg, gjelder ikke vilkårene i § 5-2 annet ledd bokstav d.

(2) Hvis to eller flere registrerte partier slår seg sammen og søker registrering under et nytt navn, anses det for søknad om navneendring. Til erstatning for stiftelsesprotokoll skal det legges ved protokoll fra det møtet hvor det ble vedtatt å slå partiene sammen og søke registrering under et nytt navn. Hvis ett av partiene fikk minst 500 stemmer i ett fylke eller minst 5 000 stemmer i hele landet ved siste stortingsvalg, gjelder ikke vilkårene i § 5-2 annet ledd bokstav d.

§ 5-4 Avregistrering. Når et partinavn blir fritt

(1) Virkningen av registreringen opphører og partinavnet blir fritt når partiet ikke har stilt liste i noe valgdistrikt ved to påfølgende stortingsvalg. Partinavnet skal da strykes fra Partiregisteret.

(2) Det samme gjelder fire år etter at partiet er oppløst eller har skiftet navn.

§ 5-5 Opplysning om hvem som sitter i partiets hovedstyre

(1) Registrerte partier skal ved endring av tidligere registrerte opplysninger, sende melding til Registerenheten i Brønnøysund om hvem som er medlemmer av partiets hovedstyre.

(2) Partiene skal innen 2. januar i valgåret sende inn oppdaterte opplysninger eller bekreftelse på de opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret, om hvem som er medlemmer i partiets hovedstyre med virkning for valget. Registreringsmyndigheten skal i god tid innen fristen

informere partiene om de opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret.

§ 5-6 Kunngjøring av vedtak

Registreringsmyndigheten skal kunngjøre vedtak om registrering av nye partinavn eller sletting av navn fra Partiregisteret.

§ 5-7 Klage

(1) Registreringsmyndighetens vedtak etter denne lov kan påklages til en nemnd oppnevnt av departementet. Fristen for klage er tre uker. Nemndas vedtak kan bringes inn for domstolene. Søksmål må i tilfelle reises innen to uker fra det tidspunktet melding om nemndas vedtak med opplysning om søksmålsfristen kom frem til vedkommende part. En rettsavgjørelse har bare virkning for et forestående valg dersom den er rettskraftig senest 31. mars i valgåret.

(2) Nemndas vedtak i klagesaker skal kunngjøres.

§ 5-8 Forskrift

Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om registreringsordningen og om registreringsmyndighetens og klagenemndas virksomhet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil her ta opp forslag nr. 9, fra Senterpartiet, til nytt kapittel 6:

«Forslag til nytt kapittel om nominasjon. Er identisk med § 18–§ 23 i gjeldende valglov. Som følge av forslaget forskyves nummereringen av de påfølgende kapitler og paragrafer tilsvarende.

Kapittel 6 Nominasjon

§ 6-1 Når et parti som er registrert etter § 5-1 og § 5-2 holder møte for å nominere kandidater til Stortinget eller fylkesting i samsvar med reglene i dette avsnitt, har de valgte utsendingene som deltar i møtet krav på skyss- og kostgodtgjørelse av statskassen etter regulativet for reiser innenlands for statens regning.

Tilsidesettelse av lovens regler bevirker ikke i noe tilfelle at nominasjonen er ugyldig.

§ 6-2 Nominasjonsmøte for fylket sammenkalles av styret for partiets organisasjon i fylket eller – om slik organisasjon ikke finnes – av partiets hovedstyre. Styret sørger for at valg på utsendinger fra kommunene i fylket, jfr. § 6-4, kan bli holdt i tide, og for at utsendingene underrettes om tid og sted for nominasjonsmøtet.

På de møter som omhandles i § 6-4 kan det holdes avstemning over hvilke personer deltakerne ønsker oppført på partiets forslag til valgliste, og i hvilken rekkefølge de ønskes oppført.

Blir det holdt slik avstemning, skal møtelederen snarest mulig, og i god tid før nominasjonsmøtet holdes, sende underretning om avstemningen til styret for partiets fylkesorganisasjon eller – hvis partiet ikke har fylkesorganisasjon – partiets hovedstyre. Styret setter

opp en oversikt over utfallet av disse avstemningene, og sørger for at oversikten blir lagt frem på nominasjonsmøtet.

Nominasjonsmøtet holdes på et passende sted som fastsettes av styret. Møtet består av de utsendingene som er valgt fra kommunene i fylket, jfr. § 6-3, § 6-4 og § 6-5. Leder og sekretær for partiets organisasjon i fylket eller – hvis slik organisasjon ikke finnes – partiets hovedstyre kan delta i forhandlingene med tale- og forslagsrett. De har ikke stemmerett, med mindre de er valgt som utsendinger fra en kommune. Møtet holdes for åpne dører, dersom utsendingene vedtar dette.

To eller flere partiets nominasjonsmøter kan etter forslag fra vedkommende partistyrer vedta å holde et felles nominasjonsmøte. Dersom et nominasjonsmøte må utsettes av denne grunn, får deltakerne ikke kostgodtgjørelse fra statskassen for den tiden som medgår pga. utsettelsen. Heller ikke får utsendingene skyssgodtgjørelse for reiser som måtte skyldes utsettelsen.

Det skal føres bok over nominasjonsmøtets forhandlinger. I boken innføres navnene på dem som deltar i møtet, sammen med de beslutninger som treffes på møtet, med stemmetall.

Utsendingenes fullmakter, jfr. § 6-4, skal fremlegges på nominasjonsmøtet. Fullmaktene i original skal sammen med utskrift av møteboken sendes fylkesmannen.

Den nominasjonen som foretas av nominasjonsmøtet er endelig, med mindre den i samsvar med partiets vedtekter forelegges partiets stemmeberettigede medlemmer i fylket til uravstemning.

I så fall er resultatet av uravstemningen partiets endelige nominasjon i fylket.

Styret for partiets fylkesorganisasjon eller – hvis slik organisasjon ikke finnes – partiets hovedstyre skal gi fylkesmannen underretning om uravstemningen og utfallet av denne.

§ 6-3 Antall utsendinger fra en kommune til et partis nominasjonsmøte beregnes ved stortingsvalg på grunnlag av partiets stemmetall i kommunen ved sist foregående stortingsvalg, og ved fylkestingsvalg på grunnlag av partiets stemmetall i kommunen ved sist foregående fylkestingsvalg, på følgende måte:

For 20-150 stemmer: 1 utsending.

For overskytende antall inntil 1.900: 1 utsending for hvert påbegynt 250.

For overskytende antall inntil 7.900: 1 utsending for hvert påbegynt 400.

For ytterligere overskytende antall: 1 utsending for hvert påbegynt 700.

Dersom det ble avgitt vesentlig færre stemmer enn vanlig i en kommune ved det sist foregående valg, kan fylkesmannen bestemme at antall utsendinger skal beregnes på grunnlag av avgitte stemmer ved det nest foregående valg.

Dersom en kommune er blitt delt eller noen del av dens område overført til en annen kommune etter det sist foregående valg, bestemmer fylkesmannen hvordan antall utsendinger fra kommunen, beregnet etter reglene i første, eventuelt annet ledd, skal fordeles på

de berørte kommuner. Vedkommende partiorganisasjon skal ha anledning til å uttale seg før fylkesmannen tar sin avgjørelse.

§ 6-4. Utsendingene til nominasjonsmøtet velges på partimøte, som kan holdes på ett eller flere steder i kommunen. Partimøte skal med minst 8 dagers frist – bekjentgjøringsdagen og møtedagen iberegnet – gjøres alminnelig kjent for partiets medlemmer i kommunen. Rett til å møte og å stemme har de medlemmer av partiet som er bosatt i kommunen og har stemmerett ved valget. I partiets vedtekter kan det likevel bestemmes at bare medlemmer av partiets representantskap i kommunen skal ha møterett og stemmerett. Møtet holdes for åpne dører dersom de stemmeberettigede deltakere vedtar det. Bare personer som antas å ha stemmerett i kommunen ved valget kan velges som utsendinger til nominasjonsmøtet. For øvrig bestemmer vedkommende partiorganisasjoner hvordan møtene skal ordnes og ledes.

Det utferdiges skriftlig fullmakt for de valgte utsendingene. Fullmaktene skal inneholde opplysning om hvordan og når møtet er gjort kjent for partiets medlemmer. For øvrig må fullmaktene inneholde de opplysninger som er nødvendige for at det skal kunne ses at lovens forskrifter er fulgt. Fullmaktene underskrives av møtelederen og to av deltakerne.

Holdes møte til valg av utsendinger på flere steder i kommunen, skal fullmakten underskrives av lederne for samtlige møter.

Når det foretas avstemning over de personer partimøtets deltakere ønsker oppført på forslaget til valgliste, og i hvilken rekkefølge de ønskes oppført, jfr. § 6-2 annet ledd, skal en i møteboken føre inn antall deltakere på partimøtet, navnene på dem som ønskes oppført på listeforslaget, og antall avgitte stemmer. Bekreftet utskrift av det bokførte skal straks sendes styret for partiets fylkesorganisasjon eller – hvis partiet ikke har fylkesorganisasjon – partiets hovedstyre. Dersom det ikke er holdt partimøte i en kommune, eller partimøtet ikke er holdt i samsvar med lovens bestemmelser, eller de valgte utsendinger ikke møter på nominasjonsmøtet, har likevel de utsendinger som møter krav på skyss- og kostgodtgjørelse, med mindre den begåtte feil skyldes det partiorganet som etter § 6-2 første ledd skulle sammenkalle nominasjonsmøtet.

§ 6-5 Dersom et parti som ikke stilte liste ved det sist foregående valg, holder nominasjonsmøte i fylket, har utsendingene krav på skyss- og kostgodtgjørelse etter reglene i denne loven dersom de er valgt i samsvar med reglene i § 6-4. Det er et vilkår at utsendingenes antall ikke vesentlig overskrider det antall partiet skulle hatt etter § 6-3, når en legger til grunn det stemmetall partiet oppnår ved det valg nominasjonen gjelder. Utsendingene har rett til godtgjørelse selv om deres fordeling på kommunene ikke samsvarer med lovens regler, forutsatt at det finnes antakelig at partiorganisasjonen har handlet etter beste skjønn.

§ 6-6 Dersom et registrert parti ved det sist foregående valg stilte liste sammen med velgere som organi-

sasjonsmessig ikke representerer noe slikt parti, regnes alle stemmer som er avgitt til denne listen til det registrerte partiet.

Dersom to eller flere registrerte partier stilte fellesliste ved det sist foregående valg, beregnes antall utsendinger for partiene under ett og fordeles særskilt for hver kommune. Skulle partiene i en kommune ha færre utsendinger enn antall partier som deltok i felleslisten, får de likevel en utsending hver. Kan partiorganisasjonene ikke bli enige om fordelingen, avgjør fylkesmannen saken, etter at partiene har fått anledning til å uttale seg.

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende dersom to eller flere registrerte partier ved det sist foregående valg har stilt fellesliste sammen med velgere som organisasjonsmessig ikke representerer noe parti.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble mot 6 stemmer ikke bifalt.

Videre var innstillet:

Kapittel 6 Krav til og behandling av listeforslag

§ 6-1 Krav til listeforslaget

(1) Fristen for innlevering av listeforslag er 31. mars i valgåret. Listeforslaget anses for innlevert når det er kommet inn til kommunen ved kommunestyrevalg og til fylkeskommunen ved fylkestingsvalg. Samme parti eller gruppe kan bare stille én liste i hvert valgdistrikt.

(2) Listeforslaget må oppfylle følgende vilkår:

- a) Det må angi hvilket valg det gjelder.
- b) Det må ha en overskrift som angir det parti eller den gruppe som har fremsatt forslaget. Hvis listeforslaget er satt frem av et registrert politisk parti, skal overskriften være enslydende med partiets registrerte navn. Overskriften må ellers ikke kunne forveksles med navnet på et registrert politisk parti, registrert sampolitisk enhet eller med overskriften på andre listeforslag i valgdistriktet.
- c) Det må angi hvilke kandidater som stiller til valg på listen. Kandidatene må ikke være felles med kandidater på andre listeforslag som gjelder samme valg i samme valgdistrikt. Antallet kandidater skal oppfylle kravene i § 6-2. Kandidatene skal være oppført med fornavn, etternavn og fødselsår. Opplysning om kandidatens stilling eller bosted kan påføres. Dette skal gjøres hvis det er nødvendig for å unngå forveksling av kandidatene på listen.
- d) Listeforslaget må være underskrevet av et visst antall personer, jf. § 6-3.
- e) Det må inneholde navn på en tillitsvalgt og en vararepresentant blant dem som har skrevet under på listeforslaget. Disse skal ha myndighet til å forhandle med fylkesvalgstyret eller valgstyret om endringer på listeforslaget. Det bør også angis navn på et visst antall personer blant dem som har underskrevet på lis-

teforslaget, som skal fungere som tillitsutvalg med myndighet til å trekke listeforslaget tilbake.

(3) Listeforslaget må ha vedlegg som nevnt i § 6-4.

4.

(4) Listeforslaget skal ikke inneholde annen type informasjon til velgerne enn det som fremgår av denne paragrafen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 6-2 Antall kandidatnavn på listeforslaget

(1) (forbeholdes regler om stortingsvalg)

(2) Ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg skal listeforslaget være utfyllt i rekkefølge med minimum sju kandidater. Forslaget kan maksimalt inneholde et antall kandidatnavn som tilsvarer det antall representanter som skal velges til fylkestinget eller kommunestyret, med et tillegg av inntil seks andre navn.

(3) Ved kommunestyrevalg kan et visst antall av de øverste kandidatene på listeforslaget gis et stemmetillegg. Kandidatene får i så fall et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 prosent av det totale antall stemmer listen mottar ved valget. Avhengig av det antall kommunestyremedlemmer som skal velges, kan forslagsstillerne gi stemmetillegg til følgende antall kandidater:

11-23 medlemmer: inntil 4

25-53 medlemmer: inntil 6

55 medlemmer eller flere: inntil 10

Disse kandidatnavnene skal stå først på listeforslaget og med uthevet skrift.

Presidenten: Til § 6-2 tredje ledd foreligger et avvikende forslag, nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 6-2 tredje ledd:

(3) Ved kommunestyrevalg kan forslagsstillerne gi kandidater på listeforslaget et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 % av det totale antall stemmer listen mottar ved valget. Disse kandidatnavnene skal stå først på listeforslaget og med uthevet skrift.»

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 6-2 første og annet ledd bifaltes enstemmig.
2. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 6-2 tredje ledd og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes komiteens innstilling med 62 mot 11 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.51.46.)

Videre var innstillet:

§ 6-3 Antall underskrifter på listeforslaget

(1) For partier registrert i Partiregisteret som ved forrige stortingsvalg fikk en oppslutning på minst 500 stem-

mer i ett fylke eller minst 5 000 stemmer i hele landet, er det tilstrekkelig at listeforslaget er underskrevet av minst to av styremedlemmene i partiets lokalavdeling i det fylket eller den kommunen listen gjelder. Det samme gjelder for partier som er blitt registrert i Partiregisteret etter forrige stortingsvalg. Underskriverne må ha stemmerett i valgdistriktet. Hvis et registrert politisk parti stiller listeforslag sammen med en uregistrert gruppe, gjelder likevel bestemmelsene i annet ledd.

(2) For øvrige forslagsstillere gjelder følgende regler:

- Ved fylkestingsvalg skal listeforslaget være underskrevet av minst 500 personer med stemmerett i fylket ved det aktuelle valget.
- Ved kommunestyrevalg skal listeforslaget være underskrevet av et antall personer med stemmerett i kommunen som tilsvarer 2 prosent av antall stemmeberettigede innbyggere ved siste kommunestyrevalg. Listeforslaget skal likevel som et minimum være underskrevet av like mange stemmeberettigede personer i kommunen som det skal velges medlemmer til kommunestyret. Underskrift fra 300 personer er i alle tilfeller tilstrekkelig.

§ 6-4 Vedlegg til listeforslaget

Listeforslaget skal ha følgende vedlegg:

- En oversikt over kandidatenes fødselsdato.
- En oversikt over fødselsdato og bostedsadresse til dem som har underskrevet på listeforslaget.
- Dersom en kandidat til fylkestingsvalg eller kommunestyrevalg ikke er innført i folkeregisteret som bosatt i fylket eller i kommunen når listeforslaget innleveres, må det ligge ved en erklæring fra kandidaten om at vedkommende vil være valgbar på valgdagen.
- Dersom en kandidat til fylkestingsvalg eller kommunestyrevalg ikke er valgbar på grunn av sin stilling, må det legges ved en erklæring fra kandidaten om at vedkommende vil ha fratrudd stillingen når fylkestinget eller kommunestyret trer i funksjon.

§ 6-5 Tilbakekalling av listeforslaget

Innlevert listeforslag kan kalles tilbake av tillitsutvalget. Erklæring om tilbakekalling må være innlevert senest 20. april i valgåret.

§ 6-6 Valgmyndighetenes behandling av listeforslagene

(1) Listeforslagene skal legges ut til ettersyn etter hvert som de kommer inn.

(2) Vedkommende valgmyndighet avgjør innen 1. juni i valgåret om forslag til valglister og tilbakekallinger av listeforslag kan godkjennes.

(3) Dersom et listeforslag ved innleveringen ikke oppfyller lovens krav, skal valgmyndighetene gjennom forhandlinger med listeforslagets tillitsvalgte forsøke å bringe forslaget i samsvar med loven. Det samme gjelder erklæring om tilbakekalling av listeforslag.

(4) Valgmyndighetene skal underrette samtlige kandidater på listeforslagene om at de er satt opp på listeforslag og opplyse om adgangen til å søke om fritak. En underskriver eller en kandidat som står på flere listeforslag

for samme valg, skal gis pålegg om å melde fra innen en bestemt frist hvilket forslag vedkommende vil stå på. Ellers settes vedkommende opp på det listeforslaget som ble innlevert først.

§ 6-7 Offentliggjøring av godkjente valglister

Når listeforslagene er godkjent, skal valgmyndighetene legge de offisielle valglistene ut til gjennomsyn. Valgmyndighetene kunngjør overskriftene på de godkjente valglistene og opplyser om hvor de er lagt ut.

§ 6-8 Klage

Klage med krav om endring av valgstyrets eller fylkesvalgstyrets vedtak om å godkjenne eller forkaste et listeforslag, må fremsettes innen sju dager etter offentliggjøringen av overskriftene på de godkjente valglistene. Dersom klagen er begrunnet i at enerett til partinavn er krenket, har også et registrert politisk parti klagerett. For øvrig gjelder bestemmelsene om klage i kapittel 13.

§ 6-9 Forskrift

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av listeforslagene.

Kapittel 7 Stemmesedler. Velgernes adgang til å endre på stemmesedler

§ 7-1 Trykking av stemmesedler

(1) Ved fylkestingsvalg sørger fylkesvalgstyret for at det blir trykt stemmesedler for alle godkjente valglister i fylket før forhåndsstemmegivningen starter innenriks.

(2) Ved kommunestyrevalg sørger valgstyret for at det blir trykt stemmesedler for alle godkjente valglister i kommunen før forhåndsstemmegivningen starter innenriks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 7-2 Endringer på stemmeseddelen

(1) Velgeren kan ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg gi kandidater på stemmeseddelen én personstemme. Dette gjøres ved å sette et merke ved kandidatens navn.

(2) Ved kommunestyrevalg kan velgeren føre opp én gang inntil så mange kandidatnavn fra andre valglister som svarer til en fjerdedel av det antall representanter som skal velges, avrundet nedover til nærmeste hele tall. I kommuner hvor kommunestyret har 19 eller færre representanter, kan det likevel føres opp inntil 5 navn. Dette gjøres ved markering på stemmeseddelen i samsvar med den anvisningen som trykkes på stemmeseddelen. Ved retting på stemmeseddelen som nevnt, mottar den aktuelle kandidaten én personstemme, mens én av listestemmene til den listen velgeren har stemt på, overføres til den listen vedkommende kandidat er ført opp på.

(3) Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved kandidatkåringen.

Presidenten: Her foreligger det tre avvikende forslag. Det er forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, til annet ledd. Forslaget lyder:

«I valgloven skal følgende bestemmelse lyde:

§ 7-2 annet ledd skal lyde:

(2) Andre endringer på stemmeseddelen enn de som følger av nr. 1 teller ikke med ved kandidat kåringen.»

Det er forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, til nytt annet ledd. Forslaget lyder:

«§ 7-2 nytt annet ledd:

(2) Ved kommunestyrevalg og fylkestingsvalg kan velgeren stryke kandidatnavn. Ved kandidatoppgjøret reduseres i så fall kandidatens personlige stemmetall med det antall ganger kandidaten er blitt strøket. En kandidat til kommunestyrevalg som er ført opp på stemmeseddelen med uthevet skrift, mister også sitt personlige stemmetillegg på den stemmeseddelen vedkommende er strøket.»

Og det er forslag nr. 6, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti til annet ledd. Forslaget lyder:

«I lov om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven) skal § 7-2 annet ledd lyde:

(2) Velgeren kan ved kommunestyrevalg også gi en personstemme til en eller flere kandidater på andre valglister. Dette gjøres ved å føre disse kandidatnavnene opp på stemmeseddelen. Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved kandidat kåringen.»

Presidenten vil gjøre oppmerksom på at forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti erstatter innstillingens annet og tredje ledd, som utgår.

Innstillingens første ledd er tatt opp til votering.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til § 7-2 første ledd bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, til nytt annet ledd.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 60 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.52.55)

Presidenten: Så voteres det over § 7-2 annet ledd, og det voteres alternativt mellom forslag nr. 6, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, og forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti og forslaget fra Arbeiderpartiet bifaltes forsla-

get fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti med 55 mot 18 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.53.36)

Videre var innstillet:

§ 7-3 Forskrift

Departementet kan gi forskrift om utføring, trykking og utsending av stemmesedler.

Kapittel 8 Forhåndsstemmegivningen

§ 8-1 Perioden for forhåndsstemmegivningen

(1) Velgere som ønsker det, kan avgi forhåndsstemme fra 10. august i valgåret innenriks og fra 1. juli i valgåret utenriks og på Svalbard og Jan Mayen.

(2) Forhåndsstemmegivningen må ikke foregå senere enn siste fredag før valgdagen.

(3) Velgeren er selv ansvarlig for å avgi forhåndsstemme på et tidspunkt som gjør at forhåndsstemmegivningen kommer inn til valgstyret innen valgdagen kl. 20.

§ 8-2 Hvem kan motta forhåndsstemmer

(1) Som stemmemottaker innenriks fungerer

- stemmemottakere oppnevnt av valgstyret.
- sysselmannen på Svalbard. Sysselmannen kan oppnevne andre stemmemottakere.
- på Jan Mayen den departementet bestemmer.

(2) Som stemmemottaker utenriks fungerer

- utenriksstasjonssjefen ved lønnet norsk utenriksstasjon. Etter særskilt bemyndigelse fra Utenriksdepartementet kan stemmegivning også foregå hos utenriksstasjonssjefen ved ulønnet norsk utenriksstasjon. Stasjonssjefen kan når det finnes påkrevd, oppnevne en eller flere av stasjonens funksjonærer til å motta forhåndsstemmer.
- stemmemottakere oppnevnt av departementet dersom stemmegivningen foregår andre steder enn det som fremgår av bokstav a.

(3) Dersom en velger som oppholder seg utenfor riket ikke har mulighet til å oppsøke en stemmemottaker, kan vedkommende avgi stemme ved brevpost uten at en stemmemottaker er til stede ved stemmegivningen.

§ 8-3 På hvilke steder kan det mottas forhåndsstemmer

(1) Stemmegivningen skal foregå i egnet lokale.

(2) Hos stemmemottaker oppnevnt av valgstyret foregår stemmegivning

- på helse- og sosialinstitusjoner, og
- der valgstyret ellers beslutter at det skal mottas forhåndsstemmer.

(3) Hos stemmemottaker på Svalbard foregår stemmegivning der sysselmannen bestemmer.

(4) Hos utenriksstasjonssjefen ved lønnet norsk utenriksstasjon foregår stemmegivning på stasjonen. Stasjonssjefen kan bestemme at stemmemottak kan foregå utenfor stasjonens område.

(5) Hos oppnevnt stemmemottaker på Jan Mayen og utenfor riket, foregår stemmegivning der departementet bestemmer.

(6) Velgere som oppholder seg innenriks, unntatt på Svalbard og Jan Mayen, og som på grunn av sykdom eller uførhet ikke kan avgi stemme etter annet ledd, kan etter søknad til valgstyret avgi forhåndsstemme der de oppholder seg. Valgstyret fastsetter selv fristen for når søknaden må være kommet inn til kommunen. Fristen må fastsettes til et tidspunkt innenfor perioden mellom tirsdag og fredag siste uke før valget. Søknadsfristen skal kunngjøres.

§ 8-4 Fremgangsmåten ved stemmegivningen

(1) Stemmegivningen skal foregå i enerom og usett. Stemmeseddelen skal legges i en egen stemmesedelkonvolutt. Velger som har behov for det, kan selv be stemmemottaker om å få hjelp ved stemmegivningen. Velgeren peker selv ut en hjelper blant de personer som er tilstede. Stemmemottaker skal gjøre hjelperen oppmerksom på at vedkommende har taushetsplikt.

(2) Stemmemottaker skal påse at det fremgår av stemmegivningen hvem velgeren er, slik at det er mulig for valgstyret å identifisere vedkommende og krysse av ved rett navn i manntallet.

(3) Stemmemottaker kan forlange at velgeren legitimerer seg.

(4) Ved ambulerende stemmegivning og stemmegivning på institusjon skal det være minst to stemmemottakere til stede.

§ 8-5 Valgagitasjon m.m.

(1) Valgagitasjon er ikke tillatt i det rommet der forhåndsstemmegivningen foregår.

(2) Uvedkommende må ikke få kunnskap om forbruket av de forskjellige valglistenes stemmesedler.

§ 8-6 Forskrift

Departementet kan gi forskrift om

- a) gjennomføringen av forhåndsstemmegivningen og
- b) utforming og bruk av valgkort.

Kapittel 9 Tidspunktet for valg. Stemmegivningen på valgtinget

§ 9-1 Tidspunktet for valgene

(1) *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

(2) Valg av representanter til fylkesting og kommunestyre skal holdes i alle kommuner på en og samme dag i september måned hvert fjerde år.

§ 9-2 Fastsetting av valgdag

(1) Kongen fastsetter før hvert valg valgdagen til en mandag.

(2) Kommunestyret kan selv vedta at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen.

§ 9-3 Tid og sted for stemmegivningen

(1) Kommunestyret, eller valgstyret etter delegering, avgjør hvor mange stemmekretser kommunen skal deles inn i. Folkeregistermyndigheten skal orienteres om endringer i stemmekretsinnndelingen innen 31. mars i valgåret.

(2) Valgstyret bestemmer hvor stemmegivningen skal foregå og fastsetter tiden for stemmegivningen. Stemmegivningen mandag må ikke foregå senere enn kl. 20.

(3) Valgstyret kunngjør tid og sted for stemmegivningen.

§ 9-4 Ordensregler

(1) I valglokalet og i de rom som velgeren må passere for å komme frem til valglokalet, er det ikke tillatt å drive valgagitasjon eller å utføre handlinger som kan forstyrre eller hindre en normal gjennomføring av valg-handlingen. Det er ikke tillatt for uvedkommende å føre kontroll med hvem som møter frem og avgir stemme, eller å foreta velgerundersøkelser eller liknende utspørring av velgerne.

(2) Uvedkommende må ikke få kunnskap om forbruket av de forskjellige valglistenes stemmesedler.

(3) Stemmestyrets leder eller nestleder kan om nødvendig bortvise den som opptrer i strid med reglene i denne paragrafen.

§ 9-5 Stemmegivning i valglokalet

(1) Når valgtinget åpner skal velgere som er innført i manntallet i kommunen gis adgang til å avgi stemme etter hvert som de møter frem.

(2) Stemmestyret setter et kryss i manntallet ved velgerens navn. Stemmestyret kan kreve at en ukjent velger legitimerer seg.

(3) Velgeren skal i enerom og usett brette sammen stemmeseddelen slik at det ikke er synlig hvilken valgliste velgeren stemmer på. Velgeren leverer stemmeseddelen til stemmestyret, som stempler den med et offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen ned i en urne.

(4) Velgere som ikke er innført i vedkommende del av manntallet, skal ikke legge stemmeseddelen i urnen. Etter at stemmeseddelen er blitt stemplet, skal velgeren selv legge den i en stemmesedelkonvolutt og gi denne til stemmestyret. Stemmestyret legger stemmesedelkonvolutten i en omslagskonvolutt, kleber den igjen og påfører den velgerens navn, bostedsadresse og fødselsdato.

(5) Velger som har behov for det, kan selv be stemmestyret om å få nødvendig hjelp ved stemmegivningen. Velgeren peker selv ut en hjelper blant de personer som er tilstede i valglokalet. Stemmestyret skal gjøre hjelperen oppmerksom på at vedkommende har taushetsplikt.

§ 9-6 Stemmegivning utenfor valglokalet

Er velgeren ikke i stand til å bevege seg inn i valglokalet, kan vedkommende avgi stemme til to stemmemottakere umiddelbart utenfor valglokalet.

§ 9-7 Avslutning av stemmegivningen

Stemmelokalet stenges på det tidspunkt som er fastsatt. De velgere som da er til stede i valglokalet skal få avgi stemme.

§ 9-8 Oppbevaring og transport av valgmateriell

Alt valgmateriell skal oppbevares og transporteres på betryggende måte.

§ 9-9 Offentliggjøring av valgresultater og prognoser

Valgresultater og prognoser som er laget på grunnlag av undersøkelser foretatt den dag eller de dager valget foregår, kan ikke offentliggjøres før tidligst kl. 20 på valgdagen mandag.

§ 9-10 Forskrift

Departementet kan gi forskrift om organiseringen og gjennomføringen av stemmegivningen på valgtinget, og om oppbevaring og transport av valgmateriell.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kapittel 10 Prøving av stemmegivninger og stemmesedler, optelling, protokollering m.m.

§ 10-1 Godkjenning av stemmegivning avgitt på forhånd

(1) En forhåndsstemmegivning skal godkjennes dersom

- velgeren er innført i manntallet i kommunen,
- stemmegivningen inneholder tilstrekkelige opplysninger til å fastslå hvem velgeren er,
- stemmegivningen er avgitt til rett tid,
- stemmegivningen er levert til rett stemmemottaker med mindre den er avgitt som brevstemme,
- omslagskonvolutten ikke er åpnet eller forsøkt åpnet,
- velgeren ikke har avgitt godkjent stemmegivning og
- stemmegivningen er kommet inn til valgstyret innen kl. 20 på valgdagen.

(2) Velgerens stemmegivning er godkjent når vedkommende er krysset av i manntallet.

(3) Forhåndsstemmegivningene skal godkjennes før valgdagen i den utstrekning det er mulig.

Presidenten: Til første ledd bokstav f) foreligger et avvikende forslag, nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 10-1 første ledd bokstav f):

- velgeren ikke har avgitt godkjent stemmegivning på valgtinget, og»

Presidenten vil gjøre oppmerksom på at Venstre støtter forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

Sosialistisk Venstreparti og Venstre ønsker dessuten å stemme mot innstillingens tredje ledd.

Det votes først alternativt mellom innstillingens første ledd bokstav f) og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, så over de øvrige bokstaver under første ledd samt annet ledd, og så over tredje ledd.

V o t e r i n g :

- Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til §10-1 første ledd bokstav f) og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 63 mot 10 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.54.54)
- Komiteens innstilling til de øvrige bokstaver under første ledd samt annet ledd bifaltes enstemmig.
- Komiteens innstilling til tredje ledd bifaltes med 63 mot 8 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.55.22)

Videre var innstillet:

§ 10-2 Godkjenning av stemmegivning avgitt på valgtinget

(1) En stemmegivning avgitt på valgtinget skal godkjennes dersom

- velgeren er innført i manntallet i kommunen,
- velgeren har fått anledning til å avgi stemme, og
- velgeren ikke allerede har avgitt godkjent stemmegivning.

(2) Velgerens stemmegivning er godkjent når vedkommende er krysset av i manntallet.

Presidenten: Til første ledd bokstav c) foreligger et avvikende forslag, nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 10-2 første ledd bokstav c):

- velgeren ikke allerede har avgitt godkjent stemmegivning på valgtinget.»

Presidenten antar at Venstre støtter dette forslaget.

V o t e r i n g :

- Komiteens innstilling til § 10-2 første ledd bokstavene a) og b) bifaltes enstemmig.
- Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til bokstav c) og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 62 mot 11 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.56.06)
- Komiteens innstilling til annet ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 10-3 Godkjenning av stemmesedler

(1) En stemmeseddel skal godkjennes dersom

- den har offentlig stempel når den er avgitt på valgtinget,
- det fremgår hvilket valg stemmeseddelen gjelder,
- det fremgår hvilket parti eller gruppe velgeren har stemt på, og

d) partiet eller gruppen stiller liste i valgkretsen. Stemmeseddel beregnet på en annen valgkrets kan bare godkjennes dersom den gjelder et registrert politisk parti.

(2) En avgitt stemmeseddel anses å være enslydende med den offisielle valglisten.

(3) Dersom velgeren har benyttet en trykt stemmeseddel som ikke er enslydende med den offisielle valglisten, skal det ses bort fra eventuelle endringer foretatt av velgeren.

§ 10-4 Prinsipper for opptelling av stemmesedler

(1) Valgstyret er ansvarlig for opptelling av stemmesedler. Opptellingen foretas av de personer og på den måten valgstyret har bestemt.

(2) Særskilt opptelling av stemmesedler kan bare foretas dersom den delen eller de delene av manntallet opptellingen gjelder, inneholder minst 100 navn.

(3) Ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg skal stemmesedlene telles opp hver for seg. Stemmesedlene kan telles opp samtidig, forutsatt at dette ikke fører til forsinkelse av valgoppgjøret ved fylkestingsvalget.

(4) Stemmesedler avgitt på forhånd og stemmesedler avgitt på valgtinget skal telles hver for seg.

(5) Stemmesedlene skal telles opp i to omganger, ved en foreløpig og en endelig opptelling.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 10-5 Foreløpig opptelling

(1) Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på forhånd skal starte senest fire timer før stemmegivningen er avsluttet ved samtlige valglokaler i kommunen, dersom dette kan skje uten å stride mot prinsippet om hemmelig valg. I motsatt fall skal den starte så snart samtlige forhåndsstemmegivninger er godkjent.

(2) Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på valgtinget skal starte så snart som mulig etter at stemmegivningen på valgtinget er avsluttet.

(3) Dersom det foretas foreløpig opptelling hos valgstyret, bør valgtingsstemmegivninger avgitt ved andre stemmesteder i kommunen enn der velgeren er manntallsført, behandles før den foreløpige opptellingen starter. Godkjente stemmesedler blant disse skal telles sammen med de øvrige stemmesedlene. Forutsetningen er at dette kan skje uten særlig forsinkelse for opptellingen.

(4) Stemmesedler det er tvil om kan godkjennes, legges til side og holdes utenfor opptellingen.

(5) Hver listes stemmetall finnes ved å telle hvor mange stemmesedler som er avgitt til hver liste.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti til første og annet ledd. Forslaget lyder:

«I lov om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven) skal § 10-5 første og annet ledd lyde:

(1) Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på valgtinget skal starte så snart som mulig etter at stemmegivningen på valgtinget er avsluttet

(2) Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på forhånd skal starte så snart alle stemmegivningene er godkjent»

Presidenten har også her grunn til å tro at Venstre vil støtte Sosialistisk Venstreparti.

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 10-5 første og annet ledd og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 62 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.56.57)

2. Komiteens innstilling til tredje, fjerde og femte ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 10-6 Endelig opptelling. Registrering av rettinger på stemmesedlene

(1) Endelig opptelling tar til umiddelbart etter at foreløpig opptelling er avsluttet og alle stemmene er kommet inn til valgstyret. Den endelige opptellingen skal foretas under valgstyrets tilsyn.

(2) Stemmesedlene fra den foreløpige opptellingen skal telles på nytt. Valgstyret avgjør om stemmesedler som ikke ble tatt med i den foreløpige opptellingen og stemmegivninger som stemmestyrene har lagt i særskilt omslag, skal godkjennes. Godkjente stemmesedler blant disse skal telles sammen med de øvrige stemmesedlene.

(3) Ved endelig opptelling av stemmesedler til kommunestyrevalget registrerer valgstyret også rettinger velgerne har gjort på stemmesedlene.

(4) Ved fylkestingsvalget skal fylkesvalgstyrene i forbindelse med valgoppgjøret registrere rettinger velgerne har gjort på stemmesedlene.

§ 10-7 Protokollering av valg

(1) Stemmestyret skal føre protokoll i forbindelse med gjennomføringen av valgtinget.

(2) Valgstyret skal føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg.

(3) Fylkesvalgstyret skal føre protokoll i forbindelse med kontrollen med valgstyrets gjennomføring av fylkestingsvalg, samt valgoppgjøret.

§ 10-8 Oversending av materiell ved fylkestingsvalg

(1) Ved fylkestingsvalg skal valgstyret så snart som mulig sende følgende materiell til fylkesvalgstyret:

- a) alle godkjente stemmesedler, sortert på urettede og rettede, de som er avgitt på valgtinget og de som er avgitt på forhånd hver for seg,
- b) alle stemmegivninger og stemmesedler valgstyret har forkastet,

- c) alle valgkort fra forhåndsstemmegivningen,
 - d) alle omslagskonvolutter fra forhåndsstemmegivningen utenriks og på Svalbard og Jan Mayen,
 - e) bekreftet avskrift av det som er protokollert i forbindelse med valget, og
 - f) kopi av innkomne klager.
- (2) (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)
 (3) Materiellet skal pakkes i god orden i forsvarlig forseglet emballasje, og sendes på hurtigst betryggende måte.

§ 10-9 Fylkesvalgstyrets kontroll ved fylkestingsvalg

(1) Fylkesvalgstyret skal kontrollere gjennomføringen av fylkestingsvalg i kommunene med grunnlag i det materielle det får tilsendt etter § 10-8. Dersom fylkesvalgstyret finner feil ved valgstyrets avgjørelser om å godkjenne eller forkaste stemmegivninger eller stemmesedler, eller feil i valgstyrets opptelling, skal feilene rettes.

(2) (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

§ 10-10 Forskrift

Departementet kan gi forskrift om prøving av stemmegivninger og stemmesedler, om opptelling av stemmesedler og om protokollering av valg.

Kapittel 11 Mandatfordelingen og kandidatkåringen

§ 11-1 (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

§ 11-2 (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

§ 11-3 (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

§ 11-4 (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

§ 11-5 (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

§ 11-6 (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

§ 11-7 (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

§ 11-8 (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

§ 11-9 (*forbeholdes regler om stortingsvalg*)

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 11-10 Mandatfordeling og kandidatkåring ved fylkestingsvalg

(1) Fylkesvalgstyret skal foreta valgoppgjør ved fylkestingsvalg. Valglistenes stemmetall i alle kommunene i fylket legges sammen og mandatfordelingen skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode etter Grunnloven § 59 fjerde ledd.

(2) Etter at samtlige representantplasser i fylkestinget er fordelt etter første ledd, avsettes en sjettedel av fylkes-

tingets samlede medlemstall – i tilfelle avrundet oppover til nærmeste hele tall – som utjevningsrepresentanter. Disse representantplassene skal fordeles på listene på samme måte som etter første ledd. Utjevningsrepresentantplassene skal nyttes i den utstrekning det er nødvendig for å sikre alle kommuner i fylket minst én representant i fylkestinget.

(3) Når det er avgjort hvor mange ordinære representantplasser en valgliste skal ha, fordeler fylkesvalgstyret disse representantplassene til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare settes ut av betraktning. Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst åtte prosent av listens totale stemmetall, kåres i rekkefølge etter antall mistatte personlige stemmer. Øvrige ordinære representantplasser fordeles på grunnlag av kandidatenes rekkefølge på listen.

(4) Etter at det er avgjort hvilke kandidater som er valgt til ordinære representanter, skal utjevningsrepresentantplassene fordeles. Som utjevningsrepresentanter velges kandidater bosatt i kommuner som foreløpig ikke har fått valgt inn noen representant i fylkestinget. Tredje ledd annet, tredje og fjerde punktum gjelder tilsvarende. Har en liste som skulle ha utjevningsrepresentantplass, ingen kandidat fra hittil urepresenterte kommuner, anses den kandidaten valgt på vedkommende plass som ville blitt valgt etter reglene i tredje ledd. Det samme gjelder dersom det fortsatt er ledige representantplasser igjen når alle kommuner har fått minst én representant i fylkestinget. En kandidat anses bosatt i den kommunen hvor vedkommende har stemmerett ved valget.

(5) Hver liste skal så vidt mulig tildeles så mange vararepresentanter som den får representanter, med tillegg av tre. Vararepresentantplassene besettes ved fortsatt opptelling på samme måte som bestemt for de ordinære representantene i tredje ledd, idet man ser bort fra dem som er valgt til utjevningsrepresentanter.

(6) Dersom en valgliste får flere mandater enn det er valgbare kandidater på listen, fordeles det overskytende antall mandater mellom de øvrige listene i henhold til regelen i første ledd.

(7) Skulle det tilfalle en liste flere utjevningsrepresentantplasser enn den har valgbare kandidater til overs når de ordinære representantplassene er besatt, skal disse utjevningsrepresentantplassene fordeles på de øvrige i henhold til regelen i annet ledd.

Presidenten: Her foreligger to avvikende forslag. Det er forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti til annet til fjerde ledd, som skal erstatte annet til syvende ledd i innstillingen. Forslaget lyder:

«I valgloven skal følgende bestemmelse lyde:

§ 11-10 andre til fjerde ledd skal lyde:

(2) Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler fylkesvalgstyret representantplassene til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare settes ut av betraktning. Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst åtte prosent av listens totale stemmetall, kåres i rekkefølge

etter antall mottatte personlige stemmer. Øvrige kandidater kåres på grunnlag av deres rekkefølge på listen.

(3) Hver liste skal så vidt mulig tildeles så mange vararepresentanter som den får representanter, med tillegg av tre. Kandidatene til vararepresentantplassene fordeles på samme måte som representantene etter annet ledd.

(4) Dersom en valgliste får flere mandater enn det er valgbare kandidater på listen, fordeles det overskytende antall mandater mellom de øvrige listene i henhold til regelen i første ledd.»

Og det er forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, til annet ledd. Forslaget lyder:

«§ 11-10 annet ledd:

(2) Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler fylkesvalgstyret representantplassene til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare settes ut av betraktning. Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst fem pst. av listens totale stemmetall, kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Øvrige kandidater kåres på grunnlag av deres rekkefølge på listen.»

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 11-10 første ledd bifaltes enstemmig.
2. Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 62 mot 11 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.57.59)
3. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til annet til syvende ledd og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti bifaltes forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti med 40 mot 33 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.58.26)

Videre var innstillet:

§ 11-11 Underretning til de valgte fylkestingsrepresentantene

Fylkesvalgstyret skal underrette de valgte representantene og vararepresentantene om valget og opplyse om retten til å søke om fritak fra valg.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 11-12 Mandatfordeling og kandidatkåring ved kommunestyrevalg

(1) Valgstyret skal foreta valgoppgjør ved kommunestyrevalg. Valgoppjøret foretas på grunnlag av det antall listestemmer hver enkelt liste har mottatt. Listestemmetallet beregnes ved å multiplisere det antall stemme-

sedler som er blitt listen til del med det antall kandidater som skal velges til kommunestyret. Listestemmer mottatt fra andre lister legges til, mens listestemmer avgitt til andre lister trekkes fra.

(2) Representantplassene i kommunestyret fordeles mellom listene på følgende måte:

- En dividerer summen av listestemmetallene med representantplassenes antall forøket med 1. Kvotientens hele tall forøkes med 1. Hver listes stemmetall divideres med den forøkede kvotient, og listen får så mange representantplasser som de nye kvotienters hele tall angir.
- Viser det seg at ikke alle representantplassene blir fordelt mellom listene på denne måten, divideres hver listes stemmetall først med det antall representantplasser listen har fått forøket med 1, deretter, om det er nødvendig, med det samme tall forøket med 2, osv.
- Et antall kvotienter tilsvarende antall ikke fordelte representantplasser nummereres deretter, slik at den største kvotienten får nr. 1, den nest største får nr. 2 osv. Divisjonene etter foregående ledd må fortsette inntil det viser seg at ingen kvotient i en senere kvotientrekke er større enn den sist nummererte, som kalles delingstallet. De gjenværende representantplassene fordeles deretter på valglistene på grunnlag av de nummererte kvotientene.
- Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller plassen den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall avgjøres det ved loddtrekning hvilken liste representantplassen skal tilfalle.

(3) Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler valgstyret representantplassene til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning. Kandidater på listen som er satt opp med uthevet skrift, gis et antall personlige stemmer som tilsvarer 25 prosent av listens totale stemmetall, før de personlige stemmer velgerne har gitt til kandidatene telles opp. Deretter kåres kandidatene i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.

(4) Hver liste skal så vidt mulig tildeles så mange vararepresentanter som den får representanter, med tillegg av tre. Kandidatene til vararepresentantplassene fordeles på samme måte som representantene etter annet ledd.

(5) Dersom en valgliste får flere mandater enn det er valgbare kandidater på listen, fordeles det overskytende antall mandater mellom de øvrige listene i henhold til regelen i første ledd.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 7, fra hele komiteen. Dette forslaget skal erstatte første og annet ledd i innstillingen, som dermed utgår. Forslaget lyder:

«1 lov om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven) skal § 11-12 første ledd lyde:

(1) Valgstyret skal foreta valgoppgjør ved kommunestyrevalg. Mandatfordelingen skjer i henhold til

St. Lagues modifiserte metode etter Grunnloven § 59 fjerde ledd.»

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra komiteen til § 11-12 første ledd bifaltes enstemmig.
2. Komiteens innstilling til tredje til femte ledd som blir annet til fjerde ledd, bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 11-13 Underretning til de valgte kommunestyrerepresentantene

Valgstyret skal underrette de valgte representantene og vararepresentantene om valget og opplyse om retten til å søke om fritak fra valg.

Kapittel 12 Flertallsvalg ved kommunestyrevalg

§ 12-1 Vilkårene for flertallsvalg

(1) Kommunestyrevalget holdes som flertallsvalg dersom det i en kommune ikke foreligger mer enn ett godkjent listeforslag.

(2) Valgstyret kunngjør at valget holdes som flertallsvalg og informerer om hvilke regler som gjelder for valget.

§ 12-2 Fremgangsmåten ved flertallsvalg

(1) Velgerne stemmer med samme stemmeseddel på representanter og vararepresentanter.

(2) Stemmeseddelen kan inneholde høyst så mange navn som det skal velges representanter i kommunestyret, og like mange vararepresentanter.

§ 12-3 Valgoppgjøret ved flertallsvalg

(1) Ved valgoppgjøret telles først de stemmer som er avgitt på representanter. Er det på stemmeseddelen ikke skilt mellom representanter og vararepresentanter, anses de først oppførte som representanter i det tillatte antall, og de følgende som vararepresentanter i det tillatte antall. Inneholder stemmeseddelen flere navn som representanter eller vararepresentanter enn tillatt, settes de overskytende navnene som står sist i rekkefølgen ut av betraktning.

(2) Et navn kan bare føres opp én gang på hver stemmeseddel.

(3) De som får flest stemmer er valgt.

(4) De som får flest stemmer når representantstemmer og vararepresentantstemmer telles under ett, blir valgt til vararepresentanter i den rekkefølgen stemmetallet viser og i et antall som svarer til representantenes.

(5) Hvis flere kandidater får like mange stemmer, avgjøres utfallet ved loddtrekning.

Kapittel 13 Prøving av valgets gyldighet. Klage

§ 13-1 (forbeholdes regler om stortingsvalg)

§ 13-2 Klage ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg

(1) Alle som har stemmerett, kan klage over forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av fylkestingsvalget i det fylket vedkommende er manntallsført, og ved kommunestyrevalget i den kommunen vedkommende er manntallsført. Gjelder klagen spørsmål om stemmerett eller om adgangen til å avgi stemme, har også den som ikke er blitt manntallsført, klagerett.

(2) Klage må fremmes innen sju dager etter valgdagen. Klage over valgoppgjøret må fremmes innen sju dager etter at valgoppgjøret er godkjent i fylkestinget eller kommunestyret.

(3) Klagen skal være skriftlig og skal fremsettes for valgstyret i kommunen ved kommunestyrevalg og for fylkesvalgstyret ved fylkestingsvalg. Gjelder klagen forhold av betydning for begge valg, anses den å gjelde begge og kan fremsettes enten for valgstyret eller fylkesvalgstyret.

(4) Departementet er klageinstans. Departementets vedtak i klagesaker etter denne paragraf er endelige og kan ikke bringes inn for domstolene.

§ 13-3 (forbeholdes regler om stortingsvalg)

§ 13-4 Kontroll av fylkestingsvalg og kommunestyrevalg. Ugyldig valg – omvalg

(1) Det nyvalgte fylkestinget treffer vedtak om fylkestingsvalget er gyldig. Det nyvalgte kommunestyret treffer vedtak om kommunestyrevalget er gyldig.

(2) Fylkestinget skal kjenne fylkestingsvalget i en kommune eller i hele fylket ugyldig hvis det er begått feil som antas å ha hatt innflytelse på fordelingen av mandatene mellom listene og som det ikke er mulig å rette.

(3) Kommunestyret skal kjenne kommunestyrevalget i kommunen ugyldig hvis det er begått feil som antas å ha hatt innflytelse på fordelingen av mandatene mellom listene og som det ikke er mulig å rette.

(4) Hvis fylkestinget eller kommunestyret kjenner et valg ugyldig, skal det sendes melding til departementet, som påbyr omvalg. Ved fylkestingsvalg kan departementet i særlige tilfeller påby omvalg i hele fylket, selv om feilen ikke gjelder alle kommunene i fylket.

(5) Bestemmelsen i kommuneloven § 59 om lovlighetskontroll gjelder tilsvarende. Fristen for å fremsette begjæring om lovlighetskontroll er likevel sju dager etter at fylkestinget eller kommunestyret har truffet vedtak etter første ledd.

§ 13-5 Gjennomføring av omvalg

(1) Ved omvalg benyttes manntallet fra det opprinnelige valget. Manntallet skal oppdateres og feil rettes.

(2) Dersom det er nødvendig av hensyn til en hensiktsmessig gjennomføring av omvalget, kan departementet gjøre unntak fra bestemmelser i denne lov.

Kapittel 14 Nytt valgoppgjør i perioden. Suppleringsvalg

§ 14-1 (forbeholdes regler om stortingsvalg)

§ 14-2 Nytt valgoppgjør og suppleringsvalg til fylkestinget eller kommunestyret

(1) Fylkesordføreren eller ordføreren skal sørge for at fylkesvalgstyret eller valgstyret foretar nytt valgoppgjør dersom en representantplass i fylkestinget eller kommunestyret blir stående ubesatt.

(2) Det skal også foretas nytt valgoppgjør når en vararepresentantplass er blitt ledig, dersom fylkesordføreren eller ordføreren finner dette nødvendig.

(3) Er antallet av vararepresentanter eller av en gruppes vararepresentanter blitt utilstrekkelig, og forholdet ikke kan avhjelpes ved nytt valgoppgjør etter annet ledd, kan vedkommende gruppe selv utpeke den som skal rykke inn på den ledige vararepresentantplassen. Gruppen underretter deretter fylkesvalgstyret eller valgstyret, som velger vedkommende som vararepresentant dersom valgbarhetsvilkårene er oppfylt.

(4) Er kommunestyrevalget holdt som flertallsvalg, utpekes kandidaten til den ledige plassen av kommunestyret. Tredje ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(5) For øvrig gjelder §§ 11-11 og 11-13 tilsvarende.

Kapittel 15 Forskjellige bestemmelser

§ 15-1 Forsøk

(1) Kongen kan etter søknad gi samtykke til:

- forsøk der valg etter denne lov gjennomføres på andre måter enn det som følger av denne lov, og
- forsøk med direkte valg av andre folkevalgte organer enn dem denne lov gjelder.

(2) Kongen fastsetter nærmere vilkår for forsøket og bestemmer herunder hvilke lovbestemmelser det kan gjøres avvik fra.

§ 15-2 Oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell

Oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell etter at valget er over, skal skje i henhold til arkivlovens bestemmelser og forskrift gitt i medhold av denne.

§ 15-3 Tilgang til manntallet og det øvrige materiellet – offentlighet

(1) Om ikke annet følger av bestemmelser i denne lov eller i forskrift, kan tilgang til eller avskrift av manntalls-eksemplarer, herunder det som er brukt til avkryssing, bare gis eller utleveres

- til offentlig ansatte når det er nødvendig av hensyn til tjenesten, eller
- til forskere i vitenskapelig øyemed når det foreligger samtykke fra folkeregistermyndigheten.

(2) Tilgang til det øvrige valgmateriellet kan bare gis til forskere i vitenskapelig øyemed og etter samtykke fra vedkommende myndighet.

§ 15-4 Taushetsplikt

(1) Forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt gjelder tilsvarende ved valg.

(2) En person som assisterer en velger ved stemmegivningen og får kjennskap til hvordan vedkommende har stemt, har taushetsplikt om dette.

§ 15-5 Beregning av frister. Oppreisning for oversittet frist

(1) Hvis en dato som er utgangspunktet for en frist faller på en helligdag, begynner fristen å løpe nærmest påfølgende hverdag.

(2) Hvis en dato for avslutningen av en frist faller på en helligdag, løper fristen ut den nærmest påfølgende hverdag.

(3) Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende i de tilfeller hvor en dato som er det tidligste eller seneste tidspunktet for noen handling etter denne lov, faller på en helligdag.

(4) Oppreisning for oversittet frist etter denne lov kan bare gis hvis fristoversittingen skyldes forhold den som plikter å overholde fristen ikke hadde herredømme over, og heller ikke kunne forutse.

§ 15-6 Opplysningsplikt

Alle offentlig ansatte plikter så langt det er mulig å gi valgmyndighetene de opplysninger de måtte kreve til bruk ved forberedelse og gjennomføring av valg.

§ 15-7 Oppgaver til valgstatistikk

Fylkesvalgstyrene og valgstyrene plikter å gi de oppgaver som departementet eller Statistisk sentralbyrå finner er nødvendige for å publisere valgresultater eller utarbeide offisiell valgstatistikk.

§ 15-8 Kommuner som utgjør et eget fylke

(1) Denne lovs bestemmelser om fylkestingsvalg gjelder ikke i de tilfeller hvor en kommune utgjør et eget fylke og hvor det derfor ikke avholdes fylkestingsvalg.

(2) Det skal likevel også i disse kommuner være adgang til å avgi forhåndsstemme til fylkestingsvalg for velgere som har stemmerett i en kommune som utgjør en del av et annet fylke.

§ 15-9 (forbeholdes regler om stortingsvalg)

Kapittel 16 Ikrafttredelses- og overgangsregler. Endringer i andre lover

§ 16-1 Ikrafttredelse

(1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

(2) Fra samme tid oppheves lov 1. mars 1985 nr. 3 om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (valgloven) med unntak av § 83.

§ 16-2 Overgangsregler

(1) § 5-2 annet ledd bokstav d gjelder ikke for partier som var registrert etter § 17 i lov 1. mars 1985 nr. 3, dersom disse søker om registrering i Partiregisteret innen

2. januar 2005. Partier som ikke har søkt om registrering innen denne fristen, mister eneretten til partinavnet etter stortingsvalget i 2005.

(2) For å kunne stille listeforslag under det navn partiet var registrert med etter § 17 i lov 1. mars 1985 nr. 3, må partiet være registrert i Partiregisteret.

§ 16-3 Endringer i andre lover

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven):

§ 12 skal lyde:

§ 12. Kommunedsutvalg

1. Kommunestyret kan selv opprette kommunedsutvalg for deler av kommunen. Kommunestyret velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget, og blant medlemmene leder og nestleder.
2. *Kommunestyret kan fatte vedtak om at medlemmene til ett eller flere kommunedsutvalg i kommunen skal velges av innbyggerne i vedkommende kommunedel (direkte valg). Der medlemmene til kommunedsutvalget er valgt ved direkte valg, velger utvalget selv leder og nestleder.*
3. Kommunestyret fastsetter selv kommunedsutvalgenes arbeidsoppgaver. Kommunedsutvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker vedrørende kommunedelen hvor ikke annet følger av lov.
4. Kommunedsutvalget kan gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret har bestemt noe annet.
5. Kommunestyret kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge kommunedsutvalg. *Dette gjelder ikke når kommunedsutvalget er valgt ved direkte valg.*
6. *For gjennomføringen av direkte valg til kommunedsutvalg gjelder bestemmelsene i valgloven så langt de passer.*
7. *Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om direkte valg til kommunedsutvalg.*

§ 14 nr. 1 bokstav b skal lyde:

- b) Utelukket fra valg er fylkesmannen, assisterende fylkesmann, og den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er administrasjonssjef eller dennes stedfortreder, er sekretær for kommunestyret eller fylkestinget, har ansvaret for regnskapsfunksjonen i kommunen eller fylkeskommunen, eller foretar revisjon for kommunen eller fylkeskommunen. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbare.

§ 14 nr. 1 bokstav c første punktum skal lyde:

Rett til å kreve seg fritatt fra valg har den som *har gjort* tjeneste som medlem av vedkommende organ de siste fire år.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil her ta opp forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet, til kommuneloven. Forslaget lyder:

«I kommuneloven gjøres følgende endring:

§ 16 nytt nr. 6 skal lyde :

6. Dersom et flertall av kommunestyrets representanter i løpet av valgperioden fratrer sine verv skal det avholdes suppleringsvalg for den gjenværende del av valgperioden. Suppleringsvalg etter denne bestemmelse avholdes som ordinært kommunestyrevalg i henhold til valglovens bestemmelser. De nyvalgte kommunestyrerepresentantene virker i sine verv frem til førstkommande ordinære kommunestyrevalg.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 62 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.59.48)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B .

Stortinget ber Regjeringen utrede hvilke bestemmelser eller ordninger som kan etableres for å sikre en nødvendig kjønnsfordeling i de politiske organene.

C .

Stortinget ber Regjeringen om å vurdere nødvendige lovendringsforslag i kommunelovens bestemmelser om fritak, permisjoner mv. med sikte på å oppnå en klargjøring og ensartet håndhevelse av regelverket.

D .

Stortinget ber Regjeringen om å sørge for at partiets navn på lister også fremgår i form av blindeskrift.

Presidenten: B, C og D blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endring i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen

I

I lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endring:

§ 13 første ledd skal lyde:

Ombudsmannens *lønn fastsettes* av Stortinget *eller den det gir fullmakt*. Det samme gjelder godtgjørelse til stedfortreder som oppnevnes etter § 1 fjerde ledd første punktum. Godtgjørelse til stedfortreder antatt etter fjerde ledd annet punktum kan fastsettes av Stortingets presidentskap. *Ombudsmannens pensjon fastsettes ved lov*.

II

Denne lov trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endring i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v.

I

I lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. gjøres følgende endring:

§ 6 b første ledd skal lyde:

EØS-avtalens vedlegg XX nr. 2 b [rådsforordning (EF) nr. 1980/2000] om en EØS-ordning for tildeling av miljømerke gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

II

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 8

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 16.05.
